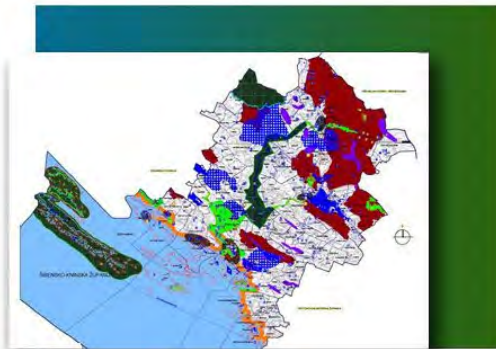

KONAČNI PRIJEDLOG

OIKON d.o.o. Institut za primijenjenu ekologiju

PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA ŠIBENSKO - KNINSKE ŽUPANIJE

Listopad 2011.

Investitor:	Šibensko-kninska županija	
Naručitelj:	Šibensko-kninska županija	
Vrsta dokumentacije:	PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE	
Ugovor br:	551-09	
Voditelji projekta:	Dr.sc. Božica Šorgić, mag.chem. i Branka Antunović, mag.ing.arch.	
Oikon d.o.o.	Berislav Botinčan, mag.ing.mech.	Energetika, industrija i ekološki rizici
	Dr.sc. Vladimir Kušan, mag.ing.silv.	Poljoprivreda
	Andrijana Mihulja, mag.ing.silv.	Šumarstvo
	Fanica Kljaković-Gašpić, mag.oecol.et prot.nat.	Ribarstvo i more
	Dr.sc. Božica Šorgić, mag.chem.	Kemikalije i upravljanje zrakom
	Dr.sc. Tomi Haramina, mag. phys. et geophys.	Upravljanje vodama
	Branka Antunović, mag.ing.arch.	Turizam
	Mr.sc. Zrinka Mesić, mag.oecol. et prot.nat.	Biološka raznolikost
	Sunčana Rapić, mag.ing.agr.	Krajobrazna raznolikost, Instrumenti zaštite okoliša
	Daniela Klaić-Jančijev, mag.oecol.et prot.nat.	Gospodarenje otpadom
	Željko Koren, mag.ing.aedif.	Buka
	Karmen Andrašić-Antonić, suradnik u nastavi	Obrada teksta
Samostalni stručni suradnici:	Zvonko Bumber, mag.educ.geol. et geogr.	Stanovništvo
	Sanja Grgurić, mag. phys. et geophys.	Klimatologija
	Dragan Bukovec, dipl.ing.geol.	Eksploatacija mineralnih sirovina
	Ivica Škalfa, ing.zašt.prir.lov.	Lovstvo
	Marko Barišić, dipl.ing.prom.	Promet
	Dr.sc. Ivan Pilaš, dipl.ing.šum.	Pedologija
Direktor:	Željko Koren, mag.ing.aedif.	

Sadržaj

POPIS TABLICA.....	5
POPIS SKRAĆENICA.....	7
1 UVOD.....	1
1.1 GLOBALNI KONTEKST ZA ŽUPANIJSKI PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA	1
1.2 ZAKONSKA OSNOVA ZA ŽUPANIJSKI PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA	2
1.3 ŽUPANIJSKI PROGRAM U KONTEKSTU SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA.....	3
1.3.1 Zadaća programa zaštite okoliša.....	3
2 OSNOVNA OBILJEŽJA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE	4
3 SUDIONICI ZAŠTITE OKOLIŠA U ŠIBENSKO-KNINSKOJ ŽUPANIJI.....	6
3.1 Stanje.....	6
3.2 Ciljevi i mjere.....	7
4 TEMATSKA PODRUČJA	9
4.1 SEKTORSKI PRITISCI.....	9
4.1.1 Energetika.....	9
4.1.1.1 Stanje.....	9
4.1.1.2 Ciljevi i mjere.....	10
4.1.2 Industrija.....	12
4.1.2.1 Stanje.....	12
4.1.2.2 Ciljevi i mjere.....	14
4.1.3 Eksploatacija mineralnih sirovina.....	15
4.1.3.1 Stanje.....	15
4.1.3.2 Ciljevi i mjere.....	16
4.1.4 Poljoprivreda	18
4.1.4.1 Stanje.....	18
4.1.4.2 Ciljevi i mjere.....	18
4.1.5 Šumarstvo (gospodarenje šumama).....	20
4.1.5.1 Stanje.....	20
4.1.5.2 Ciljevi i mjere.....	21
4.1.6 Lovstvo	22
4.1.6.1 Stanje.....	22
4.1.6.2 Ciljevi i mjere.....	23
4.1.7 Ribarstvo.....	23
4.1.7.1 Stanje.....	23
4.1.7.2 Ciljevi i mjere.....	25
4.1.8 Promet.....	26
4.1.8.1 Stanje.....	26
4.1.8.2 Ciljevi i mjere.....	27
4.1.9 Kemikalije	29
4.1.9.1 Stanje.....	29
4.1.9.2 Ciljevi i mjere.....	29
4.1.10 Turizam.....	30
4.1.10.1 Stanje.....	30
4.1.10.2 Ciljevi i mjere.....	32
4.2 SASTAVNICE OKOLIŠA.....	34
4.2.1 Upravljanje kakvoćom zraka	34
4.2.1.1 Stanje.....	34
4.2.1.2 Ciljevi i mjere.....	35
4.2.2 Klimatske promjene.....	37
4.2.2.1 Stanje.....	37
4.2.2.2 Ciljevi i mjere.....	37
4.2.3 Upravljanje vodama.....	39
4.2.3.1 Stanje.....	39
4.2.3.2 Ciljevi i mjere.....	40

4.2.4	More	41
4.2.4.1	Stanje.....	41
4.2.4.2	Ciljevi i mjere.....	42
4.2.5	Tlo.....	44
4.2.5.1	Stanje.....	44
4.2.5.2	Ciljevi i mjere.....	45
4.2.6	Biološka raznolikost	46
4.2.6.1	Stanje.....	46
4.2.6.2	Ciljevi i mjere.....	47
4.2.7	Očuvanje krajobraza	49
4.2.7.1	Stanje.....	49
4.2.7.2	Ciljevi i mjere.....	49
4.2.8	Otpad i gospodarenje otpadom	51
4.2.8.1	Stanje.....	51
4.2.8.2	Ciljevi i mjere.....	52
4.2.9	Buka.....	55
4.2.9.1	Stanje.....	55
4.2.9.2	Ciljevi i mjere.....	55
4.2.10	Održivi razvoj urbanih i ruralnih područja.....	56
4.2.10.1	Stanje.....	56
4.2.10.2	Ciljevi i mjere.....	58
4.3	UPRAVLJANJE RIZICIMA I NESREĆAMA.....	59
4.3.1	Stanje	59
4.3.2	Ciljevi i mjere.....	62
5	INSTRUMENTI ZAŠTITE OKOLIŠA	64
5.1	ZAKONSKA REGULATIVA	64
5.1.1	Stanje	64
5.1.2	Ciljevi i mjere	64
5.2	PRAĆENJE STANJA OKOLIŠA I INFORMACIJSKI SUSTAV ZAŠTITE OKOLIŠA ..	64
5.2.1	Stanje	64
5.2.2	Ciljevi i mjere	65
5.3	ZNANOST I RAZVOJ.....	66
5.3.1	Stanje	66
5.3.2	Ciljevi i mjere.....	67
5.4	INTEGRACIJA ZAŠTITE OKOLIŠA U SEKTORSKE POLITIKE.....	67
5.4.1	Uvod	67
5.4.2	Ciljevi i mjere	68
5.5	SENZIBILIZIRANJE, INFORMIRANJE I UKLJUČIVANJE JAVNOSTI U PROCES ODLUČIVANJA O OKOLIŠU	69
5.5.1	Stanje	69
5.5.2	Ciljevi i mjere	70
5.6	ODGOJ, EDUKACIJA I RAZVIJANJE SVIJEŠTI O PROBLEMATICI OKOLIŠA	71
5.6.1	Stanje	71
5.6.2	Ciljevi i mjere.....	72
5.7	EKONOMSKI INSTRUMENTI I FINANCIRANJE	72
5.7.1	Stanje	72
5.7.2	Ciljevi i mjere.....	73
5.8	INSPEKCIJSKI NADZOR	74
5.8.1	Stanje	74
5.8.2	Ciljevi i mjere.....	75
6	PRIORITETNE MJERE	76
7	IZVORI.....	87

POPIS TABLICA

Tablica 1. Pregled broja područja Ekološke mreže Republike Hrvatske na području Županije	5
Tablica 2. Ciljevi unapređenja sustava sudionika zaštite okoliša u Županiji	7
Tablica 3. Mjere unapređenja sustava sudionika zaštite okoliša u Županiji	7
Tablica 4. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru energetike za Županiju	10
Tablica 5. Mjere zaštite okoliša za sektor energetike za Županiju	10
Tablica 6. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru industrije za Županiju	14
Tablica 7. Mjere zaštite okoliša u sektoru industrije za Županiju	14
Tablica 8. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru korištenja mineralnih sirovina za Županiju	16
Tablica 9. Mjere zaštite okoliša u sektoru korištenja mineralnih sirovina za Županiju	17
Tablica 10. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru poljoprivrede za Županiju	18
Tablica 11. Mjere zaštite okoliša u sektoru poljoprivrede za Županiju	19
Tablica 12. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru gospodarenja šumama za Županiju	21
Tablica 13. Mjere zaštite okoliša u sektoru gospodarenja šumama za Županiju	21
Tablica 14. Ciljevi zaštite okoliša vezani za lovstvo za Županiju	23
Tablica 15. Mjere zaštite okoliša za sektor lovstva za Županiju	23
Tablica 16. Mjere zaštite okoliša za sektor ribarstva za Županiju	25
Tablica 17. Ciljevi zaštite okoliša za sektor prometa za Županiju	28
Tablica 18. Mjere zaštite okoliša za sektor prometa za Županiju	28
Tablica 19. Osnovni ciljevi zaštite od kemikalija za Županiju	30
Tablica 20. Mjere zaštite od kemikalija za Županiju	30
Tablica 21. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru turizma za Županiju	32
Tablica 22. Mjere zaštite okoliša u sektoru turizma za Županiju	32
Tablica 23. Primarni ciljevi zaštite zraka u Županiji	35
Tablica 24. Mjere zaštite zraka od onečišćenja za Županiju	35
Tablica 25. Primarni ciljevi u vezi s klimatskim promjenama za Županiju	38
Tablica 26. Mjere zaštite u vezi s klimatskim promjenama za Županiju	38
Tablica 27. Osnovni ciljevi zaštite voda za područje Županije	40
Tablica 28. Mjere zaštite voda za Županiju	40
Tablica 29. Ciljevi zaštite mora za područje Županije	42
Tablica 30. Mjere zaštite mora za Županiju	42
Tablica 31. Osnovni ciljevi zaštite tla za područje Županije	45
Tablica 32. Mjere zaštite tla za područje Županije	45
Tablica 33. Primarni ciljevi vezani uz problematiku biološke raznolikosti na području Županije	47
Tablica 34. Mjere za očuvanje biološke raznolikosti u Županiji	47
Tablica 35. Ciljevi zaštite krajobrazne raznolikosti u Županiji	49
Tablica 36. Mjere zaštite krajobrazne raznolikosti u Županiji	49
Tablica 37. Ciljevi gospodarenja otpadom u Županiji	52
Tablica 38. Mjere zaštite u vezi s gospodarenjem otpadom u Županiji	52
Tablica 39. Ciljevi zaštite od buke na području Županije	56
Tablica 40. Mjere zaštite od buke na području Županije	56
Tablica 41. Ciljevi održivog razvoja urbanih i ruralnih sredina u Županiji	58
Tablica 42. Mjere održivog razvoja urbanih i ruralnih sredina u Županiji	58
Tablica 43. Ciljevi zaštite okoliša u vezi s ekološkim rizicima	62
Tablica 44. Mjere zaštite okoliša u vezi s ekološkim rizicima	62
Tablica 45. Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s postojećom zakonskom regulativom o okolišu	64
Tablica 46. Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s postojećom zakonskom regulativom o okolišu	64
Tablica 47. Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s praćenjem stanja i informacijskim sustavom okoliša	65
Tablica 48. Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s praćenjem stanja i informacijskim sustavom okoliša	66
Tablica 49. Ciljevi u vezi s integracijom znanosti u zaštitu okoliša u Županiji	67
Tablica 50. Mjere u vezi s integracijom znanosti u zaštitu okoliša u Županiji	67
Tablica 51. Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s integracijom zaštite okoliša u druge sektore	68
Tablica 52. Mjere u vezi s integracijom zaštite okoliša u druge sektore za Županiju	68
Tablica 53. Ciljevi za unapređenje senzibiliziranosti, informiranosti i uključenosti javnosti u proces odlučivanja u ZO ŠKŽ	70
Tablica 54. Mjere za unapređenje senzibiliziranosti, informiranosti i uključenosti javnosti u proces odlučivanja u ZO ŠKŽ	70

Tablica 55. Ciljevi zaštite okoliša vezani uz odgoj, edukaciju i razvijanje svijesti o problematici okoliša u Županiji	72
Tablica 56. Mjere zaštite okoliša vezane uz odgoj, edukaciju i razvijanje svijesti o problematici okoliša u Županiji	72
Tablica 57. Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s ekonomskim instrumentima i izvorima financiranja	73
Tablica 58. Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s ekonomskim instrumentima i izvorima financiranja	74
Tablica 59. Ciljevi zaštite okoliša u području inspekcijskog nadzora u Županiji	75
Tablica 60. Mjere zaštite okoliša u području inspekcijskog nadzora u Županiji	75

POPIS SKRAĆENICA

AZO	Agencija za zaštitu okoliša	MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
CEI	županijski centar/agencija energetske izvrsnosti	MVP	Ministarstvo vanjskih poslova
DGU	Državna geodetska uprava	MZOPUG	Ministarstvo zašt. okoliša, prost. uređ. i grad.
DP	Državni proračun	MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
DR	Dugoročno (> 4 godine)	MZSS	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
DUZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje	NN	Narodne Novine
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo	NPDZO	Nacionalni plan djelovanja za okoliš
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode	NSZO	Nacionalna strategija zaštite okoliša
EIHP	Energetski institut Hrvoje Požar	NVU	Nevladine udruge
ES	Ekvivalent stanovnik	OD	Osiguravajuća društva
EUMF	Europski i međunarodni fondovi	OECD	Organiz. for Econ. Cooperation and Develop.
FZOEU	Fond za zaštitu ok. i energetske učinkovitost	OGKRH	Osnovna geološka karta RH
FZRPIA	Fond za razvitak poljop. i agroturizma	OPL	Ovlaštenik prava lova
FZRRRH	Fond za regionalni razvoj RH	OPKH	Osnovna pedološka karta RH
GEF	Global Environmental Facility	PI	Poljoprivredna inspekcija
GI	Građevinska inspekcija	PPŠKŽ	Prostorni plan Šibensko-kninske županije
GS	Gospodarski sektor	PR	Prioritetno
HCR	Hrvatski centar za razminiranje	PR(O)	Posebni rezervat (ornitološki)
HCČP	Hrvatski centar za čistiju proizvodnju	PUO	Procjena utjecaja na okoliš
HCPHS(ZT),	Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo (Zavod za tlo i očuvanje zemljišta)	PUZS	Područni ured za zaštitu i spašavanje
HGK	Hrvatska gospodarska komora	PZVOPP	Projekt zašt. voda od onečišć. na priobalnom područ.
HGKBO	HGK Burza otpada	RCGO	Regionalni Centar za gospodarenje otpadom
HKIG	Hrvatska komora inženjera građevinarstva	RI	Rudarska inspekcija
HSSC	Hrvatski stočarski selekcijski centar	ROP ŠKŽ	Regionalni operativni plan Šibensko-kninske županije
HŠ	Hrvatske šume	RRA ŠKŽ	Regionalna razvojna agencija Šibensko-knin. županije
HV	Hrvatske vode	SI.VJ.ŠKŽ	Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije
HVZ	Hrvatska vatrogasna zajednica	SI	Sanitarna inspekcija
HZPSS	Hrv. zavod za poljop. savjetodavnu službu	ŠKŽ	Šibensko-kninska županija
IOSO	Izješće o stanju okoliša	SOC	Stožer operativnog centra
IZJKMK	Institut za jadranske kulture i melioraciju krša	SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
ILK	Inspekcija Lučke kapetanije	SR	Srednjoročno (do 4 godine)
IT	Institut za turizam	SUO	Studija utjecaja na okoliš
IZO	Inspekcija zaštite okoliša - Područna jedinica ŠKŽ	ŠGO	Šumsko gospodarska osnova
IZP	Inspekcija zaštite prirode	ŠI	Šumarska inspekcija
JLS	Jedinice lokalne samouprave	TZOG	Turističke zajednice općina ili gradova
JPP	Javna i privatna poduzeća	TZŠKŽ	Turistička zajednica Šibensko-kninske županije
JU	Javna ustanova	UDUŠKŽ	Ured državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji
JUNP	Javna ustanova Nacionalni park	UI	Urbanistička inspekcija
JUPP	Javna ustanova Park prirode	UNDP	United Nations Development Programme
JUUPZPVP	Javna ust. za upr. zaštićenim prirodnim područjima i drugim zašt.priř. vrijednostima ŠKŽ	UNP	Ukapljeni naftni plin (ili LPG = Liquid Petrol Gas)
JUZPU	Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje	UOG	ŠKŽ, Upravni odjel za gospodarstvo
Konz.	konzultanti	UOZOKP	ŠKŽ, Up. od. za zaštitu okoliša i komunalne poslove
KP	Komunalna poduzeća	UOPPOR	ŠKŽ, Up. od. za pomorstvo, promet, otočni razvoj
KR	Kratkoročno (< 2 godine)	UOPZKŠ	ŠKŽ, Up. od. za prosvjetu, znanost, kulturu i šport
LA21	Lokalna agenda 21	UOPUG	ŠKŽ, Up. od. za prostorno uređenje i gradnju
LGO	Lovno gospodarska osnova	UOZSS	ŠKŽ, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb
LI	Lovna inspekcija	VGO	Vodno gospodarska osnova
LK	Lučka kapetanija	VI	Vodopravna inspekcija
LP	Lokalni proračun	VRH	Vlada Republike Hrvatske
LSŠKŽ	Loavčki savez ŠKŽ	VZŠKŽ	Vatrogasna zajednica ŠKŽ
LU	Lučka uprava ŠKŽ	ZI	Znanstvene institucije
MAP	Mediterranean Action Plan	ZO	Zaštita okoliša
MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzet.	ZOP	Zaštićeni obalni pojas
MK	Ministarstvo kulture	ZZJZŠKŽ	Zavod za javno zdravstvo Šiben.-knin. županije
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	ZKŠ	HGK – Županijska komora Šibenik
MPRRR	Ministarstvo poljop., ribarstva i rural. razvoja	ŽP	Županijski proračun
MPTŠKŽ	Master plan turizma ŠKŽ	ŽPIUZO	Županijski plan intervencija u zaštiti okoliša
MRRŠVG	Ministarstvo reg.razvoja, šum. i vod. gospodar.	ŽOC	Županijski operativni centar
MS	Međunarodna sredstva / fondovi	ŽU	Županijska uprava
MT	Ministarstvo turizma	ŽUC	Županijska uprava za ceste

1 UVOD

1.1 GLOBALNI KONTEKST ZA ŽUPANIJSKI PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA

Brojni simptomi krize okoliša koji su vidljivi u različitim oblicima diljem svijeta jasno upozoravaju da je trenutni razvoj civilizacije, ukoliko ne uslijede značajne promjene i zaokreti, neodrživ. Takav generalno negativni trend utjecaja društva na okoliš određen je:

- porastom broja stanovnika na Zemlji koji se u posljednjih stotinjak godina višestruko povećao i dalje raste;
- "potrošačkom" civilizacijom, koja pod utjecajem marketinga i cijelog ekonomskog sustava, standard i kvalitetu života doživljava u prvom redu u obliku sve veće potrošnje, te posjedovanja stalno novih materijalnih dobara;
- upotrebom tehnologije kojom se ne nastoji smanjiti negativan utjecaj na okoliš, a sve zbog činjenice da se cijena proizvoda formira na način koji čini ekonomski neodrživim (tržišno nekonkurentnom) one oblike proizvodnje koji vode brigu o okolišu.

Usprkos tome, jedna od pozitivnih posljedica zaoštavanja opisane krize jest činjenica da je sve teže ignorirati brojne simptome, tj. klimatske promjene izazvane stakleničkim plinovima; emisijom onečišćujućih tvari onečišćene vode, mora, tla, zrak; sve duži popisi ugroženih vrsta... Posljedično tome sve više ljudi postaje svjesno da zdrav okoliš nije nešto zajamčeno bez obzira što činili, te je spremno mijenjati okolišno štetne navike, ulagati napor i podupirati aktivnosti za očuvanje i održivo korištenje okoliša. Senzibilizacija i mobilizacija društva vezano uz probleme okoliša pojavile su se već kasnih 60-tih i ranih 70-tih godina prošlog stoljeća i od onda stalno jačaju kroz sve veći broj oblika. To su uglavnom razne građanske inicijative i tzv. „zeleni pokreti“, međunarodne konferencije, deklaracije i konvencije (koje su prvi zametci međunarodnog prava o okolišu), sveobuhvatniji i integriraniji nacionalni zakoni, planovi i programi vezani uz značajne teme okoliša, te nove institucije koje se bave problemima okoliša. Vjerojatno najpoznatiji i za zaštitu okoliša najznačajniji globalni plan je *Agenda 21*, usvojen na *UN konferenciji o okolišu i razvoju* u Rio de Janeiru, 1992. godine (UNCED 1992)¹. U tom globalnom planu prepoznati su osnovni problemi odnosa prema okolišu, ustanovljeni su njihovi uzroci, te predložene aktivnosti potrebne za njihovo rješavanje. Pri tome je vrlo važno što su tvorci *Agende 21* ispravno uočili da uspješno rješavanje problema zahtijeva djelovanje na svim razinama, od globalne do lokalne, pa taj plan nalaže svim članicama međunarodne zajednice da:

- 1) naprave svoje nacionalne strategije održivog razvoja; te da
- 2) unutar svoga teritorija potiču i podupiru stvaranje nižih razina planova i programa – tzv. *Lokalnih Agendi 21 (LA 21)*, odnosno planova putem kojih lokalni akteri razvoja (stanovništvo, uprava, institucije, gospodarski subjekti), aktualizirajući svoje osnovo pravo na očuvani okoliš, ali i dijeleći odgovornost za njegovo stanje na transparentan i participativan način određuju kakav razvoj (i u vezi s tim, stanje okoliša) žele, te dogovaraju načine kako ga ostvariti.

Republika Hrvatska usvojila je Agendu 21 te aktivno sudjeluje u njezinoj provedbi. Sukladno tome, obveza je svih njezinih subjekata, pa tako i Šibensko-kninske županije (u daljnjem tekstu Županije), donošenje i provedba dokumenata zaštite okoliša.

Izrada što je moguće kvalitetnijeg prikaza i analize trenutnog stanja okoliša Županije, te potom sveobuhvatnog programa za njegovo unapređenje, prvi je i nužni korak u smjeru sustavnog bavljenja ovom važnom problematikom.

¹ U osnovi, *Agenda 21* je plan za **održivi razvoj** svijeta u 21. stoljeću. Postoji više definicija održivog razvoja, no u osnovi, u aspektu koji se tiče okoliša, radi se o razvoju koji okoliš tretira na način koji jamči njegovo očuvanje, a time i trajnost (održivost) na njemu zasnovanog razvoja.

Osnovni izvori podataka za izradu ovog Programa bili su Izvješće o stanju okoliša Županije do 2010. g. (koje se radilo paralelno s ovim Programom), Prostorni plan Šibensko-kninske županije (Sl. vj. ŠKŽ 11/02, 10/05 i 03/06), Plan gospodarenja otpadom Šibensko-kninske županije za razdoblje 2007.-2015., Plan intervencija u zaštiti okoliša za Šibensko-kninsku županiju, Regionalni operativni program i drugi dokumenti. Dio podataka dobiven je od dvadesetak institucija na državnoj razini (Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva; Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva; Ministarstvo kulture- Uprava za zaštitu prirode, Agencija za zaštitu okoliša i dr.) i regionalnoj (lokalnoj) razini (Šibensko-kninska županija; Hrvatske vode - VGO za područje dalmatinskih slivova; Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima ŠKŽ, Javne ustanove NP Krka i NP Kornati; jedinice lokalne samouprave i dr.). Veći dio podataka prikupljen je na terenu, u izravnim kontaktima s osnovnim sudionicima zaštite okoliša u Županiji: predstavnicima Županije i pojedinih Gradova i Općina, predstavnicima Javne ustanove Zavoda za prostorno uređenje, komunalnih tvrtki i dr.. U sklopu izrade spomenutog Izvješća, među jedinicama lokalne samouprave na području Županije provedena je i anketa, na koju je, od 20 jedinica lokalne samouprave, odgovorilo svega njih 12.

Stanje okoliša u Šibensko-kninskoj županiji detaljno je opisano u Izvješću o stanju okoliša Šibensko-kninske županije do 2010. g. koje s ovim Programom čini logičnu cjelinu. Iz tog razloga u ovom se Programu u uvodnom dijelu svakog poglavlja vrlo sažeto daje prikaz stanja i identificiranih problema u zaštiti okoliša na području Županije, dok se za detaljne podatke treba konzultirati Izvješće.

Program zaštite okoliša Šibensko-kninske županije donosi se za četverogodišnje razdoblje (2010.-2014.), nakon kojeg je potrebno izraditi izvješće o njegovoj provedbi.

1.2 ZAKONSKA OSNOVA ZA ŽUPANIJSKI PROGRAM ZAŠTITE OKOLIŠA

Program zaštite okoliša Županije predstavlja temeljni planski dokument zaštite okoliša kojim se provodi županijska politika zaštite okoliša. Izrađuje se sukladno Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02) i Lokalnoj Agendi 21 (i Priručniku za gospodarenje okolišem za potrebe lokalnih uprava u zemljama srednje i istočne Europe). Obveza donošenja županijskog Programa zaštite okoliša, sadržaj i hijerarhijski odnos programskih dokumenata različitih razina u RH propisani su Zakonom o zaštiti okoliša (NN 110/07).

Županijski **Program zaštite okoliša** zakonski je definiran člankom 46. navedenoga Zakona i za područje županije *sadrži osobito*:

- *uvjete i mjere zaštite okoliša, prioritetne mjere zaštite okoliša po sastavnicama okoliša i pojedinim prostornim cjelinama područja za koji se Program donosi,*
- *subjekte koji su dužni provoditi mjere utvrđene Programom i ovlaštenja u svezi s provedbom utvrđenih mjera zaštite okoliša,*
- *praćenje stanja okoliša i ocjenu potrebe uspostave mreže za dodatno praćenje stanja okoliša u području za koji se Program donosi,*
- *način provedbe interventnih mjera u izvanrednim slučajevima onečišćivanja okoliša u području za koji se Program donosi,*
- *rokove za poduzimanje pojedinih utvrđenih mjera,*
- *izvore financiranja za provedbu utvrđenih mjera i procjenu potrebnih sredstava.*

Program donosi predstavničko tijelo županije (Skupština), uz prethodnu suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Izmjene i/ili dopune, odnosno novi Program, može se donijeti za četverogodišnje razdoblje na temelju analize učinkovitosti primijenjenih mjera i stanja u okolišu utvrđenog Izvješćem o stanju okoliša u županiji, a ukoliko je došlo do izmjena i dopuna Plana

koje se odnose na područje županije, izmjene i/ili dopune odnosno novi program mogu se donijeti prema potrebi i ranije.

Osim okvirnog sadržaja Izvješća i Programa, zakonske odredbe definiraju i međudnos ovih dvaju dokumenata, gdje oni čine funkcionalnu cjelinu u kojoj je Izvješće osnova, kako za izradu, tako i za ostvarenje te redovito ažuriranje županijskog Programa zaštite okoliša.

1.3 ŽUPANIJSKI PROGRAM U KONTEKSTU SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA

Rješavanje problematike, kao što je to slučaj sa zaštitom okoliša, zahtijeva sagledavanje i djelovanje na svim razinama (nacionalnoj, regionalnoj, lokalnoj). S tim u vezi javlja se potreba:

- 1) optimalne razdiobe zadaća po svim razinama, te
- 2) uspostave tzv. vertikalne integracije, odnosno učinkovite i djelotvorne komunikacije, suradnje i usklađenosti među svim razinama.

Sukladno tome, županijsko izvješće i program zaštite okoliša dio su cjeline planske dokumentacije propisane Zakonom o zaštiti okoliša (NN 110/07) koja, osim njih, uključuje još i Strategiju održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09), Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske, te Program zaštite okoliša i Izvješće o stanju okoliša na nacionalnoj razini (članak 43.), a kao mogućnost, i izvješća i programe zaštite okoliša na nižoj, tj. općinskoj i gradskoj razini. U toj cjelini, županijska razina dokumenata (izvješća i programa) ističe se svojom povezujućom funkcijom.

Struktura dokumenta slična je onoj koja je korištena u dokumentima zaštite okoliša na nacionalnoj razini, u prvom redu Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02).

1.3.1 Zadaća programa zaštite okoliša

Prvenstvena zadaća županijskog **Programa** je da:

1. istakne prioritete probleme zaštite okoliša na regionalnoj razini
2. sagleda cjelinu i postavi jasne i ostvarive ciljeve po pojedinim sastavnicama okoliša za Županiju
3. unutar cjeline ukaže na prioritete pravce djelovanja, tj. odredi prioritete mjere kojima će se u trenutnim financijsko-zakonodavno-institucionalnim okvirima, na najučinkovitiji i najdjelotvorniji način unaprijediti sustav zaštite okoliša i stanje okoliša Šibensko-kninske županije.
4. bude integrativni faktor različitih sektora i njihovih aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite pojedinih sastavnica okoliša te uspostavlja komunikaciju, suradnju, usklađenost, participativnost i druge srodne principe i prakse
5. ne bude statični dokument već da se programom definirane mjere zaštite okoliša integriraju u nove planove (npr. kroz izmjene i dopune prostornih planova Županije, Gradova i Općina, nacionalnih parkova i parkova prirode), programe i projekte s ciljem zaštite okoliša kao i za uspostavu trajnog participativnog razvojnog procesa.

2 OSNOVNA OBILJEŽJA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE

Šibensko-kninska županija pripada prostornoj cjelini županija jadranske Hrvatske (prema *Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske*). Smještena je na razmeđu sjeverne i srednje Dalmacije, između Zadarske županije na sjeverozapadu i Splitsko-dalmatinske na jugoistoku. Na sjeveroistoku županija graniči sa susjednom Republikom Bosnom i Hercegovinom, a na jugozapadu s prekomorskim susjedom, Republikom Italijom.

Samo područje Županije moguće je na temelju prirodno-geografskih, društveno-gospodarskih i funkcionalno-gravitacijskih obilježja podijeliti na dvije osnovne prostorno funkcionalne cjeline: primorje i kontinentalno područje (zagora) koje se pak dijele na nekoliko podcjelina. Primorski dio čine uski obalni pojas, neposredno zaobalno područje i otoci. Kontinentalni dio teritorija županije čine krška zaravan i zagora, unutar koje se razlikuju Kninska i Drniška zagora.

Županija obuhvaća 20 jedinica lokalne samouprave, pet gradova (Skradin, Vodice, Šibenik, Drniš i Knin) i 15 općina (Murter, Tribunj, Bilice, Pirovac, Tisno, Primošten, Rogoznica Promina, Ružić, Unešić, Cijlpane, Kistanje, Ervenik, Kijevo i Biskupija). Na području Županije, prema službenom popisu stanovništva iz 2001. godine, živjelo je 112.891 stalnih stanovnika. Pri tome je, u usporedbi s popisom stanovništva iz 1991. godine, vidljivo smanjenje broja stanovnika za oko 25%. Prosječna gustoća naseljenosti Županije iznosi oko 37,8 stanovnika na km².

Područje Županije karakterizirano je različitim tipovima klima, od mediteranske i submediteranske, preko kontinentalne, pa sve do planinske. Otočno i priobalno područje pod jakim utjecajem Jadrana ima obilježja mediteranske klime, topla/vruća i suha ljeta, te blage i vlažne zime. Utjecaj mora i mediteranske klime dopire i do područja Dalmatinske zagore, gdje zbog utjecaja kopna, ona prelazi u submediteransku klimu. Između Zagore i planinske klime područja Dinare proteže se pojas kontinentalnog tipa, do kojega više ne dopire utjecaj mora.

Zahvaljujući svom biogeografskom položaju, reljefnoj i klimatskoj varijabilnosti, vapnenačkoj litologiji i posljedično krškoj geomorfologiji i hidrologiji, te činjenici da obuhvaća i kopno, i obalu, i more i otoke, područje Županije izrazito je vrijedno po svojoj biološkoj raznolikosti, odnosno raznolikosti, brojnosti i endemizmu biljnih i životinjskih svojti i staništa.

Na području Županije je prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08) zaštićeno 13 područja: 2 nacionalna parka (Krka i Kornati), 2 parka prirode (Vransko jezero i Velebit), 7 zaštićenih krajolika (Žut i Sitska otočna skupina, Krčić, Čikola – kanjon, Krka-krajolik (Gornji tok), Krka – krajolik (Donji tok), Gvozdеноvo – Kamenar i Kanal – Luka) i 2 spomenika prirode (Cetina – vrela i Stara straža – slojevi.).

Osim navedenih zaštićenih područja istim su zakonom zaštićene i rijetke i ugrožene biljne i životinjske vrste. Prema podacima iz Crvenih knjiga na području Županije u kategorijama izumrlih, ugroženih i rijetkih svojti navodi se ukupno 318 svojti.

Na teritoriju Županije postoje i područja zaštićena unutar sustava Ekološke mreže Republike Hrvatske (EMRH). Uspostava navedene ekološke mreže dio je obveza Republike Hrvatske u sklopu procesa pristupanja Europskoj uniji. Ekološka mreža predstavlja provedbu EU legislativne: Direktive o zaštiti ptica (Council Directive 79/409/EEC) i Direktive o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC). Temeljem ovih direktiva zemlje članice EU obvezne su odrediti područja važna za europski ugrožene vrste i staništa koja čine dio EU ekološke mreže NATURA 2000. Prijedlog NATURA 2000 područja na području Republike Hrvatske sastavljen je 2009. godine.. Na

području Županije nalazi se 100 područja Ekološke mreže RH, a 70 područja je predloženo za područja NATURA 2000 (neka od područja se nalaze samo manjim dijelom na teritoriju Županije) (*vidi tablicu 1.*)..

Tablica 1. Pregled broja područja Ekološke mreže Republike Hrvatske na području Županije

	broj područja Ekološke mreže RH	broj područja predloženih za NATURA 2000 područje
Međunarodno važna područja za ptice (SPA)	8	8
Područja važna za vrste (osim ptica) i staništa	92	62
▪ Kopnena područja	39	32
▪ Morska područja	53	30
UKUPNO	100	70

3 SUDIONICI ZAŠTITE OKOLIŠA U ŠIBENSKO-KNINSKOJ ŽUPANIJI

3.1 Stanje

Osnovni sudionici zaštite okoliša mogu se svrstati u jednu od tri osnovne kategorije: upravna tijela i javne ustanove koja su svojim definiranim djelokrugom rada u cijelosti ili manjim dijelom nadležna za određene segmente zaštite okoliša, gospodarski subjekti i javnost. Osnovno upravno državno tijelo u području zaštite okoliša je **Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPUG)** unutar kojeg između ostalog djeluje i inspekcija zaštite okoliša (IZO). Pojedini segmenti zaštite okoliša u nadležnosti su ostalih ministarstava kao što su: **Ministarstvo kulture (MK)** - Uprave za zaštitu prirode, **Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (MPRRR)**, **Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (MRRŠVG)**, **Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI)** i dr. Unutar MRRŠVG djeluje **Uprava gospodarenja vodama**, glavni upravni autoritet za gospodarenje vodama, dok su **Hrvatske vode** kao pravna osoba za upravljanje vodama, između ostalog zadužene i za izradu planskih dokumenata za upravljanje vodama te glavnih dokumenata zaštite voda na razini Županije te kao suinvestitor jedinicama lokalne samouprave u projektiranju i gradnji vodnih građevina za korištenje i zaštitu voda. **Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP)**, središnja je javna ustanova koja obavlja stručne poslove zaštite prirode u Hrvatskoj. Središnja ustanova za prikupljanje i objedinjavanje podataka o okolišu, obrađivanje podataka, vođenje baza podataka o okolišu, praćenje stanja okoliša i izvješćivanje o okolišu je **Agencija za zaštitu okoliša**. Za financiranje programa i projekata zaštite i unapređivanja okoliša, te u području energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije zadužen je **Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost**.

Na županijskoj razini, za poslove zaštite okoliša zadužen je **Upravni odjel za zaštitu okoliša i komunalne poslove**, ali i drugi odjeli s obzirom da značajni dijelovi problematike zaštite okoliša spadaju više ili manje direktno i u djelokrug ostalih upravnih odjela. Na području Županije nalazi se i Ured državne uprave Šibensko-kninske županije u Šibeniku s ispostavama u Kninu i Drnišu u kojemu je za poslove zaštite okoliša zadužena **Služba za gospodarstvo**.

S obzirom na relevantnost za zaštitu okoliša i prirode, odnosno održivi razvoj prostora Županije, značajem se ističu: **Javne ustanove NP Krka i NP Kornati, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima Šibensko-kninske županije, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije, Regionalna razvojna agencija Šibensko-kninske županije**, koja je glavni provoditelj Regionalnog operativnog programa Županije, glavnog strateškog razvojnog dokumenta Županije; te **Zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije**, odnosno njegova **Služba za zdravstvenu ekologiju**, koja je zadužena za ispitivanje zdravstvene ispravnosti voda za piće i kakvoće mora na plažama.

Jedinice lokalne samouprave obavljaju u okviru svoje djelatnosti za područje zaštite okoliša značajne poslove komunalne djelatnosti, zaštite i unapređenja prirodnog okoliša, te prostornog i urbanističkog planiranja.

Kvalitetno uključivanje javnih i privatnih poduzeća, iako ona nisu institucionalno zadužena za zaštitu okoliša u Županiji, neophodan je preduvjet za učinkovitu zaštitu okoliša. Na žalost, prema podacima Hrvatskog društva za kvalitetu, na području Županije svega su dvije javne tvrtke, Gradski parking d.o.o. i Ceste Šibenik d.o.o. te jedna privatna Ivalal tvornica aluminijska d.o.o., uvele standard ISO 14001, jedan od najznačajnijih indikatora osviještenosti subjekata o problematici zaštite okoliša. No, ohrabruje činjenica da su se u posljednjih nekoliko godina, za sufinanciranje projekata čistije proizvodnje od strane Fonda (FZOEU) javile i tri tvrtke s područja Županije: Girk-Kalun d.d. i Tvornica oplemenjenih folija d.o.o. iz Drniša te Ivalal tvornica aluminijska d.o.o.

Javnost, bilo kao skup relativno nepovezanih građana, bilo kroz različite oblike udruživanja u nevladine udruge (NVU), izuzetno je važan sudionik zaštite okoliša. Na području Županije djeluje veći broj udruga koje se bave zaštitom okoliša bilo kao svojom osnovnom aktivnošću bilo indirektno kroz projekte koji su na određen način vezani za zaštitu okoliša. Od toga, jedan manji dio je izrazito aktivan i redovito ostvaruje financijska sredstva putem godišnjih javnih natječaja MZOPUG-a ili drugih institucija za projekte nevladinih udruga koji su vezani uz zaštitu okoliša i prostora.

3.2 Ciljevi i mjere

S obzirom na multisektoralnu prirodu zaštite okoliša, praktički gledano, svi sektori su na neki način značajni za zaštitu okoliša te poticanje redovne, institucionalizirane suradnje zaslužuje status jednog od prioriteta Programa zaštite okoliša Šibensko-kninske županije u narednom razdoblju.

Ključnu ulogu u postizanju neophodne koordinacije i kooperacije na području Županije imaju upravna tijela Županije – tijela regionalne samouprave. Naime, iako sama ne raspolaže dovoljnim sredstvima, pa ni zakonskim ovlastima, njena pozicija srednje razine čini je logičnim izborom za poticatelja vertikalne i horizontalne integracije.

Drugi osnovni prioritet koji se pri tom nameće je i jačanje kapaciteta, u prvom redu na županijskoj razini i to u Upravnom odjelu za zaštitu okoliša i komunalne poslove, ali i na razini jedinica lokalne samouprave.

S obzirom na uvjete najčešće vrlo ograničenih proračuna, nemogućnosti značajnije kadrovske popune, te često i nepostojanja dovoljnog broja potrebnog kadra na tržištu, način na koji se relativno brzo može u stručnom pogledu osnažiti sudionike je organiziranje stručnih seminara, radionica i sl. gdje bi županijska razina/stručna tijela imala ulogu dijelom organizatora i koordinatora, dijelom mentora. Pozitivan sporedni proizvod ovakvog "kontinuiranog učenja" je i međusobno upoznavanje i uspostavljanje komunikacije među različitim sudionicima. Značajan instrument i za distribuciju znanja i informacija, i za bolju suradnju je uspostava kvalitetnog informacijskog sustava zaštite okoliša Županije.

U skladu s ovom ocjenom, kao ciljevi unapređenja sustava sudionika zaštite okoliša nameću se ciljevi koji se navode u *Tablica 2*.

Tablica 3 prikazuje mjere i aktivnosti kroz koje će se sustav unapređivati u smjeru navedenih ciljeva.

Tablica 2. *Ciljevi unapređenja sustava sudionika zaštite okoliša u Županiji*

C1	Sveobuhvatno unapređenje komunikacije, suradnje i usklađenosti među postojećim sudionicima zaštite okoliša.
C2	Institucionalno jačanje svih pojedinih sudionika zaštite okoliša, prvo kroz mobiliziranje postojećeg kapaciteta i stručno jačanje, a prema potrebi i kadrovskim jačanjem.

Tablica 3. *Mjere unapređenja sustava sudionika zaštite okoliša u Županiji*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Realizacija i stalna nadogradnja Programa zaštite okoliša kroz proces suradnje među svim sudionicima sustava zaštite okoliša Županije - od identifikacije prioriteta problema, preko dogovaranja zajedničkog plana djelovanja; do provedbe i stalne prilagodbe novim okolnostima i spoznajama. Institucionalizacija programa/suradnje kroz organizaciju periodičkih radionica na temu iz zaštite okoliša u Županiji.	UOZOKP	Svi	trajno	ŽP, LP
C1	M2	Uspostava komunikacije i suradnje između županijskih upravnih tijela, županijske gospodarske komore i javnih i privatnih poduzeća na području županije, u vezi s temom zaštite okoliša. Organiziranje prezentacija i radionica na temu sustava upravljanjem okolišem (npr. ISO 14000, EMAS), odnosno na temu čistije proizvodnje, i sl.	UOZOKP, UOG,	ŽKŠ, JPP, konz.	PR	ŽP, DP
C1	M3	Stalno nastojanje na unapređenju suradnje među stručnim tijelima županije. Sustavna integracija brige o zaštiti i održivom upravljanju okolišem u upravna tijela zadužena za ekonomski razvoj županije kroz institucionalizaciju njihove suradnje sa UOZOKP i JUZPU.	UOZOKP, JUZPU	UOG, UOPUG, UOPPOR	PR	ŽP
C1	M4	Uspostava trajne komunikacije između županije i zelenih NVU, uključivanje NVU u provedbu Programa zaštite okoliša.	UOZOKP	JLS, NVU	KR	ŽP

C1, C2	M5	Osiguranje dostatnog stručnog kadra u jedinicama lokalne samouprave koji bi se bavili problematikom zaštite okoliša	JLS		KR	LP
C2	M6	Redovito stručno i kadrovsko jačanje Upravnog odjela za zaštitu okoliša i komunalne poslove županije (napraviti plan edukacije za svaku godinu)	UOZOKP		trajno	ŽP, DP
C2	M7	Informativno i stručno jačanje svih sudionika kroz organiziranje radionica, prezentacija, vođenih projekata, i sl., od strane Županije uz pomoć vanjskih konzultanata (profesionalnih ili udruga).	UOZOKP	svi – ovisno o temi.	trajno	ŽP, LP, MS
C2	M8	Sustavno financiranje rada „zelenih“ udruga putem javnih natječaja za potporu realizacije kvalitetnih projekata uz trajno unapređenje sustava financiranja kroz profiliranje natječaja, unapređenje sustava kriterija za dodjelu sredstava, unapređenje sustava praćenja provedbe i izvješćivanja.	UOZOKP, JLS	NVU	trajno	ŽP, LP, MS
C2	M9	Potporna i zajedničko jačanje dokazano korisnih djelatnosti zelenih NVU: npr. zeleni telefon kao instrument za šire i kvalitetnije uključivanje građana u rješavanje problematike okoliša	UOZOKP	JLS, NVU	trajno	DP, ŽP, LP, MS

4 TEMATSKA PODRUČJA

4.1 SEKTORSKI PRITISCI

4.1.1 Energetika

4.1.1.1 Stanje

Komponenta zaštite okoliša je sastavni dio kako stare Strategije energetskog razvitka Republike Hrvatske iz 2002. g. (NN 38/02) tako i nove Strategije energetskog razvoja Republike Hrvatske (130/09) do 2020., te se temeljna načela koja su između ostalog i opredjeljenje za povećanje energetske učinkovitosti; razvijanje raznolike energetske strukture; integriranje sa ciljevima i mjerama zaštite okoliša i nacionalne politike ublaživanja klimatskih promjena provode i na razini Šibensko-kninske županije.

Potencijal Županije, s obzirom na klimatsko-geografske uvjete, je u obnovljivim izvorima energije. Jedina značajnija proizvodnja električne energije na području Županije za sada postoji na hidroelektranama i u najnovije vrijeme vjetroelektranama. Od postojećih većih hidroelektrana četiri su na rijeci Krki i njenim pritocima (HE Golubić, MHE Krčić, HE Miljacka i HE Jaruga), od toga tri unutar NP Krka što ima posebnu težinu jer se radi o krškom području i osjetljivom ekosustavu sedrenih barijera, te je neophodno održavanje biološkog minimuma odnosno prihvatljivog protoka vode kako bi se onemogućilo ugrožavanje barijera smanjenim dotokom vode na barijere pa i presušivanje slapova. Planirane su nove hidroelektrane s potrebnim akumulacijama na području Županije na Čikoli i Zrmanji. Također se planiraju male hidroelektrane (do 5 MW) za lokalne potrebe na manjim vodotocima.

U novije vrijeme prisutan je porast interesa investitora za projekte vjetroelektrana. Na području Županije realizirane su i puštene u rad dvije vjetroelektrane: Trtar-Krtolin (2006.) i Orlice (2009.). Još je određen broj projekata u različitim fazama ishoda dokumentacije.

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske na području Županije, na lokalitetu Turski bok u Općini Rogoznica, predviđena je potencijalna lokacija za daljnja istraživanja za smještaj termoenergetskog objekta velike snage kojim bi se zadovoljile potrebe za električnom energijom šireg područja Dalmacije. Stav je Županije da je lokacija takvog objekta na obalnom području u suprotnosti s razvojem turizma, kao glavne okosnice gospodarstva Županije te preporuča da se istraži podobnost makrolokacije za smještaj termoenergetskog objekta na prirodni plin.

Šibensko-kninska županija se aktivno uključila u strateški državni projekt plinifikacije Dalmacije, čime bi se, osim povećanja kvalitete usluge i smanjenja troška grijanja; postiglo i smanjenje negativnog učinka na okoliš (manje količine ugljikovog monoksida CO i čestica dima, nego prilikom izgaranja drugih fosilnih goriva).

Energetske potrebe kućanstava i usluga se pokrivaju dominantno električnom energijom. Prema PPŽ-u, potrošnja električne energije 1998. g iznosila je 271.699 MWh, a plan do 2015. uz procijenjeni rast od 2% godišnje iznosi 364.077 MWh.

U kućanstvima kao i uslugama (uključujući turizam), većina energije koristi se za grijanje i pripremu tople sanitarne vode, ali sve više i za hlađenje (klimatizaciju prostora) u ljetnim mjesecima. S obzirom na dolazeću plinifikaciju, koncept razvoja većeg broja manjih kogeneracijskih jedinica (istovremeno korištenje toplinske i električne energije) lociranih uz turističke objekte ima svoje opravdanje.

Unatoč pozitivnim pomacima u korištenju obnovljivih izvora energije (ne računajući velike hidroelektrane), u odnosu na prirodne potencijale to je još uvijek nedovoljno. Posebno se to odnosi na solarnu energiju koja se kao dodatni izvor u kućanstvima, uslugama, poduzetništvu i sl. koristi samo sporadično. Pri tomu je najzastupljenija uporaba termičkih solarnih kolektora za pripremu tople sanitarne vode, dok je za grijanje prostora uporaba termičkih solarnih kolektora ili uporaba fotonaponskih panela za proizvodnju električne energije zanemariva. Drugi neiskorišteni izvor je biomasa (na primjer u formi komine koja nastaje kod proizvodnje maslinovog ulja). No, za konkretnu primjenu energije iz biomase potrebno je istražiti opravdanost takvih zahvata (raspoloživost biomase kao energenta, studije lokacije, studije isplativosti i dr.)

Prijenosnu električnu mrežu na području Županije čini 400 kV dalekovod TS Konjsko - RHE Velebit, dalekovodi 220 kV (TS Konjsko - TS Brinje, dvostruki dalekovod 2x220 TS Konjsko - TS Bilice) te dalekovodi napona 110 kV i manje. Prijenosne nadzemne mreže na okoliš utječu zauzimanjem prostora duž trase voda, presijecanjem poljoprivrednih i šumskih zemljišta, radio i televizijskim smetnjama, te pojavom jakog električnog polja i buke ispod voda (naročito kod visokonaponskih kablova). Niskonaponska mreža s neizoliranim vodovima i drvenim stupovima, zbog utjecaja vlage, prilikom vršnih opterećenja predstavlja dodatnu opasnost od izbijanja požara. Prosjeci za trase vodova s druge pak strane mogu pripomoći sprječavanju širenja šumskih požara, ukoliko su napravljeni u skladu s propisima o zaštiti od požara.

Energetski sektor Republike Hrvatske pa tako i Šibensko-kninske županije karakterizira niska energetska učinkovitost. To se odnosi na većinu postrojenja za proizvodnju energije, ali isto tako na područje potrošnje energije što je posebno izraženo u sektoru domaćinstava (slaba izolacija stambenih objekata, korištenje neoptimalnih oblika energije – npr. električna energija za grijanje, "obične" žarulje umjesto štednih, itd.). Prisutan je i brzi porast potrošnje energije u sektoru cestovnog prometa osobnim automobilima.

4.1.1.2 Ciljevi i mjere

U sljedećim tablicama prikazani su ciljevi i mjere zaštite okoliša u sektoru energetike u Županiji, zasnovane na ciljevima iz Nacionalne strategije i plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) i Strategije energetskog razvoja Republike Hrvatske (NN 130/09), a uz uvažavanje specifičnosti Županije.

Tablica 4. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru energetike za Županiju

C1	Smanjivanje emisije u zrak, vode i tlo
C2	Povećanje energetske učinkovitosti
C3	Povećanje udjela obnovljivih izvora energije
C4	Poboljšanje tehnologije/režima rada energetskih postrojenja na način da je prihvatljiva za okoliš
C5	Smanjivanje rizika od nesreća
C6	Racionalno planiranje i upravljanje sektorom

Tablica 5. Mjere zaštite okoliša za sektor energetike za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1-C6	M1	Uspostava županijskog centra / agencije energetske izvrsnosti (CEI) – kao kombinacije središta znanja; informativnog, promotivnog i savjetodavnog servisa; organizatora i inicijatora konkretnih pilot i kapitalnih županijskih projekata u području energetike	UOG	MGRP, ZI, MZOPUG JLS, RRAŠKŽ	PR	ŽP, DP, LP
C1	M2	Nastavak plinifikacije, intenziviranje razvoja sekundarne – distribucijske mreže, Promotivne kampanje za građanstvo, pilot projekti s većim potrošačima iz javnog i privatnog sektora	KP, JPP	UOG, JLS, FZOEU, MGRP	PR	ŽP, LP, FZOE U

C1	M3	Intenziviranje javne rasprave o gradnji nove TE. Diskusiju treba otvoriti na vrijeme, da bi se na kvalitetan način mogla ideja prezentirati i objasniti razloge za njeno predlaganje, odnosno, štete koje bi se njenom eventualnom izgradnjom mogle prouzročiti.	ŽU	MGRP, HEP, JLS, MZOPUG	PR	ŽP
C1 C2	M4	Poticaaj provedbi nacionalnih programa KUENZgr, KUENcts, TRANCRO na području Županije. Promocija, informiranje, financiranje studija izvodljivosti za Županiju. Financiranje pilot i demonstracijskih projekata. Potpora udrugama s odgovarajućim programima.	RRAŠKŽ	UOG, JLS, JPP, NVU, ZI, KP, UOZOKP, MZOPUG, CEI	PR, trajno	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U,
C1	M5	Uvođenje plina kao energenta u javni gradski prijevoz.	JLS	JLS, JPP	SR	LP, ŽP
C2	M6	Pokretanje dugoročnog programa podizanja energetske učinkovitosti zgrada regionalne i lokalne javne uprave / samouprave (uključivanje ostalih gradova Županije u projekt „Sustavno gospodarenje energijom u gradovima i županijama u Republici Hrvatskoj“ UNDP-a; uvođenje korištenja štednih žarulja za javnu rasvjetu i prostore regionalne i lokalne samouprave; Edukacija i motivacija zaposlenika za energetske odgovorno ponašanje.)	MZOPUG	MZOPUG, ŽU, MGRP, JLS	SR	ŽP, FZOE U, DP
C2	M7	U sklopu M6 postupno eliminirati iz uporabe sustave elektrootpornog grijanja do 31.12.2015.(Tehnički propis o racionalnoj uporabi energije i toplinskoj zaštiti u zgradama, NN 110/08). Preferirati zamjene takvog sustava sustavima grijanja koji koriste obnovljive izvore (npr. toplinski solarni sustavi i primjena toplinskih pumpi).	ŽU	MZOPUG, ŽU	31.12.2015.	ŽP, DP
C1 C2	M8	Poticaaj provedbi nacionalnih programa MIEE, KOGEN (Zajednička mjera s temom INDUSTRIJA).	RRAŠKŽ	JPP, UOG, HCČP, UOZOKP, MGRP, MZOPUG, CEI	PR, trajno	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U,
C2	M9	Implementacija i nadzor nad implementacijom propisa vezanih uz provođenje obveznog energetskog certificiranja za zgrade javne namjene korisne površine veće od 1000 m ²	GI	ŽU, JLS	PR	DP, ŽP
C3	M10	Provedba nacionalnog energetskog programa BIOEN na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. Izrada, organizacija i provedba (sa zainteresiranim, motiviranim i organiziranim partnerima) projekta korištenja biomase (npr. otpad iz vinogradarstva, maslinarstva, sanacije požarišta, drvna masa od intenziviranja uzgojnih mjera u šumama) kao goriva u: 1) jednom kogeneracijskom postrojenju; 2) u jednom manjem sustavu područnog grijanja. Za svaki od pokaznih projekata odabrati najprikladnije područje i najprikladnije izvore biomase	RRAŠKŽ	UOG, JLS, HŠ, ZI, NVU, HEP, KP, CEI	PR	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U, , FRPIA
C3	M11	Provedba nacionalnog energetskog programa SUNEN na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. (Npr. projekt korištenja solarne energije za pripremu tople vode u sektoru turizma; Projekt ugradnje fotonaponskih modula kao elemenata za izradu nadstrešnica nad javnim i hotelskim parkinzima, Pilot projekt izgradnje zgrade javne uprave prema projektu koji slijedi sve principe pasivne primjene sunčeve energije, te uz to ima i sustave za aktivno korištenje solarne energije (PTV, grijanje, el.energ.).	RRAŠKŽ	UOG, CEI, JLS, HEP, GS	PR	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U,
C3	M12	Provedba nacionalnog energetskog programa ENWIND na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. Ukoliko se ocjeni da postoji potreba, izrada SPUO Plana razvoja vjetroelektrana na području Županije, s naglaskom na utjecaj na krajobraz i ornitofaunu. Identificiranje mogućnosti korištenja manjih vjetroelektrana kao dijelova hibridnih autonomnih energetskih sustava.	RRAŠKŽ	UOG, CEI, JLS, HEP, GS	PR	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U,

C3	M13	Provedba nacionalnog energetskog programa MAHE na području Županije. Izrada katastra zapuštenih objekata na rijekama koji bi se mogli obnoviti kao male HE, i izrada idejnih projekata njihove obnove. Inicirati njihovu obnovu u suradnji s privatnim sektorom.	RRAŠKŽ	UOG, CEI, JLS, HV, HEP, GS	KR	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOE U,
C3	M14	U sklopu mjera M10, M11, M12 i M13 inicirati izmjene postojećih zakonskih i podzakonskih akata u cilju pojednostavljenja procedure za realizaciju projekata OIE, te pokrenuti aktivnosti u cilju eliminiranja drugih barijera koje postoje za snažniji zamah izgradnje i uključivanje u javnu električnu mrežu OIE.	ŽU	MGRP, MZOPUG, HEP, ZI, VRH	PR	DP
C3	M15	Poticati primjenu obnovljivih izvora energije u zgradarstvu	ŽU	UOG, JLS	KR	FZOE U, ŽP, LP
C4	M16	Poticaji za primjenu suvremenih tehnologija za povećanje energetske učinkovitosti u gospodarskom sektoru.	UOG	HCČP, JPP, NVU, JLS	trajno	ŽP, GS, LP, MS, FZOE U
C4	M17	Pratiti stanje sedrenih barijera na rijeci Krki te ovisno o tome planirati promjene u režimu rada HE u njezinom slivu, odnosno redefiniranje/unapređenje definiranih ekološki prihvatljivih protoka	NP	MK, HEP, HV, KP	trajno	DP, MS, FZOE U,
C5	M18	Provoditi mjere smanjivanja rizika od akcidenata (zajednička mjera s temom UPRAVLJANJE EKOLOŠKIM RIZICIMA I NESREĆAMA).	GS	MUP, IZO, VI, GI	trajno	GS
C6	M19	Uspostava informacijskog sustava koji će objedinjavati informacije potrebne za racionalno planiranje i upravljanje sektorom	UOG	JPP, ZI	SR	ŽP, DP, FZOE U

4.1.2 Industrija

4.1.2.1 Stanje

Šibensko-kninska županija predstavljala je značajno industrijsko područje u bivšem jugoslavenskom gospodarstvu posebno u industriji prerade metala. Danas je to nasljeđe u proizvodnji metala u značajnoj mjeri reducirano. To vrijedi i za ostale industrijske grane tako da je prije 1991. godine industrija je predstavljala 60% ukupnog županijskog dohotka, a danas je to znatno manje. Ugašeno je nekoliko značajnih industrijskih subjekata: Tvornica elektroda i ferolegura - TEF Šibenik, Elektroliza TLM, Poliplast - tvornica plastičnih preradevina Šibenik, šibenska modna konfekcija - Revija, Agroprerada Knin - tvornica za proizvodnju stočne hrane, Dinarka - poduzeće za trgovinu na veliko i malo prehrambenim i neprehrambenim proizvodima i za ugostiteljske usluge, Mladost Knin - poduzeće za izradu ambalaže i tiskara, tekstilno poduzeće Kninjanka Knin te Jadran metal - tvornica metalnog namještaja u Kistanjama.

Usprkos svemu, u Šibensko-kninskoj županiji još uvijek je aktivno nekoliko značajnih gospodarskih poduzeća. U međuvremenu, nakon privatizacije, s radom su nastavili Pogon TVP-a (Tvornica valjanih proizvoda), pogon TPP-a (Tvornica prešanih proizvoda) i pogon ELEMES-a (površinska zaštita). U Šibeniku su tu i nadalje Vinarija Šibenik i NCP Remontno brodogradilište. Brodogradilište ima bogato (stogodišnje) iskustvo u vojnoj brodogradnji, a s promjenom vlasnika 2004. godine, djelatnost je proširena na servis, održavanje i remont jahti i mega-jahti, te komercijalnih brodova. Na području Knina djeluje Tvornica vijaka DIV u Kninu (nekadašnji TVIK - Tvornica vijaka Knin), te Knauf d.o.o., Pogon u Kosovu (bivši Kningips). Poduzeće se bavi proizvodnjom gipsanih kartonskih ploča i profila, a dio je Knauf grupe u Hrvatskoj. Na području Drniša djeluju TOF - tvornica oplemenjenih folija d.o.o., Drnišplast – poduzeće za proizvodnju polietilenskih cijevi (od 1970.), te Girk Kalun –

poduzeće koje se bavi proizvodnjom živog i hidratiziranog vapna, i betona. Eksploatira tri kamenoloma vapnenca i jedan kamenolom kremenca. U Drnišu je i sjedište tvrtke Mikrosiverit – za dom d.o.o. koja objedinjuje Kamenolom Parčić - eksploatacijsko polje karbonatne sirovine za industrijsku preradu i Tvornicu kalcitnih punila u Siveriću. Već više od 70 godina djeluje i Iveral tvornica aluminija d.o.o. iz Lozovca (osnovana 1937.) koja se tijekom 2009. preselila u industrijsku zonu Podi kod Šibenika.

Općenito je poznato je da je industrijski sektor jedan od glavnih uzroka smanjivanja kakvoće okoliša, i u razvijenim zemljama, i u zemljama u razvoju. Tehnološki procesi osim što su značajan potrošač energije (što indirektno povlači nepovoljne utjecaje na okoliš), generator su značajnih količina otpada i emisija u zrak i u vode.

Aktualno stanje problematike onečišćujućih industrija u Županiji rezultat je dugog perioda postupne industrijalizacije, kroz koji je njen obalni prostor, u razdoblju prije značajnije pojave turizma kao profitabilnog sektora gospodarstva, privukao relativno značajne industrijske kapacitete. No, danas, kad je to postalo gusto naseljeno područje, s velikom vrijednošću za turizam, takvo stanje ocjenjuje se kao izrazito nepovoljno. Kako jednom izgrađenu industriju, koja je obično i glavno mjesto zapošljavanja u svojoj mikroregiji, nije više jednostavno izmjestiti, ni promjene jednom stečenog stanja nisu ni lake, ni brze. Jedna od rijetkih dobrih posljedica trenda pada industrijske proizvodnje na području Šibensko-kninske županije, ali i u Republici Hrvatskoj, jest smanjenje pritiska na okoliš. Međutim, strateški cilj brzog gospodarskog razvoja i što skorijeg pridruženja Hrvatske Europskoj Uniji, jak je argument za viđenje prema kojemu mjere i nastojanja oko osmišljavanja i uspostave čistije, održive industrijske proizvodnje i dalje zavređuju status prioritetnog cilja u cijeloj RH pa tako i u Županiji. S druge strane industrijski kapaciteti koji su opstali, a koji imaju značajne emisije u zrak, tlo, vodu i more, obveznici su usklađenja sa tzv. IPPC direktivom (Integrated Pollution, Prevention and Control Directive) koja je u cijelosti prenesena u naše zakonodavstvo kroz Zakon o zaštiti okoliša (NN 110/07) i Uredbom o postupku utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša (NN 114/08). Cilj navedene direktive jest smanjenje pritiska na okoliš primjenom tzv. najboljih raspoloživih tehnika – NRT (BAT – best available technique).

Situacija u Županiji, kao i u RH, pokazuje da provedba mjera oko osmišljavanja i uspostave čistije, održive industrijske proizvodnje nije do sada dala zadovoljavajuće rezultate. Usprkos respektabilnom broju zakona i propisa kojima se nastoji regulirati utjecaj industrijskog sektora na okoliš, te u strategijama i programima deklarirana svijest i opredjeljenje za okolišno prihvatljivije industrije, racionalno gospodarenje i uvažavanje specifičnosti, komparativnih prednosti, ograničenja prostora i okoliša, opće je prihvaćena ocjena da u funkciju još uvijek nisu stavljeni svi poznati i raspoloživi instrumenti kojima se potiče za okoliš prihvatljivija proizvodnja (razni ekonomski instrumenti, instrumenti zasnovani na načelu dobrovoljnosti, i dr.). Također i implementacija IPPC direktive do sada nije dala očekivane rezultate i mada je rok usklađivanja 25. listopada 2010. To je, naime, rok u kojem su operateri postrojenja za postojeća postrojenja, za koja je propisana obveza ishoda objedinjenih uvjeta zaštite okoliša, obvezni izraditi analizu stanja postojećeg postrojenja i elaborat o načinu usklađivanja s odredbama Zakona o zaštiti okoliša. Tijekom 2010. tek su rijetka poduzeća pokrenula izradu potrebnih dokumenata za usklađenje.

Zbog aktualne krize i recesije najveći broj gospodarskih subjekata nema financijskih rezervi koje bi mogao iskoristiti za unapređenje proizvodnih procesa što se pokazuje kao značajno ograničenje u provedbi spomenutih mjera. Naime, prijelaz na čišće tehnologije često zahtijeva velika inicijalna ulaganja, koja naprosto nije moguće osigurati. Stoga je osiguranje nekog vida financijske pomoći (strane investicije, dokapitalizacija, krediti, porezne olakšice,...) osnovni preduvjet ostvarenja zadanih ciljeva i mjera. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i Hrvatska banka za obnovu i razvoj trebali bi tu imati snažniju ulogu. Za sredstva Fonda, za projekte čistije proizvodnje javile su se svega tri tvrtke s područja Županije (Iveral tvornica aluminija d.o.o., Tvornica oplemenjenih folija d.o.o. Drniš, te Girk Kalun d.d.).

S druge strane, uvjeti poslovanja „na rubu preživljavanja“ kreiraju upravljačku atmosferu u kojoj inicijative „brige o okolišu“, „čistije proizvodnje“, i sl., doživljavaju isključivo kao povećanje troška proizvodnje i teško prolaze. Jedan od načina da se ova mentalna barijera savlada („čistija proizvodnja“ može biti i ekonomski prihvatljivija pogotovo u tržišnom okruženju u kojem je okolišna prihvatljivost sve važniji element cjelokupnog proizvodnog marketinga), jest pomoću promotivnih aktivnosti (prikupiti i obznaniti što više informiranja o ovoj temi, demonstracija primjera pozitivnih iskustava, i sl.).

4.1.2.2 Ciljevi i mjere

Usprkos trenutnim kriznim teškoćama i zasjenjenošću brzim rastom sektora turizma, prerađivačka industrija i danas čini značajan postotak u županijskom BDP-u i zaposlenosti. Nadalje, usprkos sveprisutnom opredjeljenju za turizam, koji se često ističe kao „motor razvoja“, izvjesno je da će industrije biti i u budućnosti, jer za nju postoji gospodarski potencijal sadržan u postojećoj tradiciji, znanjima i resursima, te jer je scenarij razvoja temeljenog samo na turizmu i „kratkom lancu pratećih uslužnih djelatnosti“ dokazano loša razvojna opcija. Neosporna je činjenica da je sektor turizma s pravom prepoznat kao značajan gospodarski faktor s velikim razvojnim potencijalom. No, ta činjenica ne bi trebala za sobom povlačiti odbacivanje svake rasprave o industriji. Upravo suprotno, veliki značaj i daljnji razvojni planovi sektora turizma i poljoprivrede, kojima je očuvan, atraktivan okoliš i priroda osnovni preduvjet, postaju razlog da se o industriji i njenom utjecaju na okoliš vodi posebna briga.

Srećom trendovi su ipak takvi da se stanje postupno mijenja u željenom smjeru smanjivanja konflikta između industrije s njenim emisijama i negativnim utjecajima na okoliš i s time nekompatibilnih namjena turizma i stanovanja.

U sljedećim tablicama prikazani su ciljeve zaštite okoliša u sektoru industrije, određene Strategijom i nacionalnim planom djelovanja za okoliš i mjere kojima će se ti ciljevi postupno ostvarivati, djelujući na županijskoj razini.

Tablica 6. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru industrije za Županiju

C1	Izrada općih okvira za čišću i održivu proizvodnju
C2	Podizanje stupnja reciklaže i ekodjelotvornosti, te razvoj alternativnih postupaka i proizvoda koji se temelje na obnovljivim resursima
C3	Smanjivanje rizika od nesreće
C4	Nadzor i smanjivanje emisija uz uzimanje u obzir prihvatnog kapaciteta okoliša

Tablica 7. Mjere zaštite okoliša u sektoru industrije za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.	
C1	M1	Uspostava partnerskih odnosa s gospodarskim sektorom. Implementirati zakone i preporuke s nacionalne razine, vezane uz uvođenje čišće i održivije industrijske prakse Poticanje uvođenja sustava upravljanja okolišem (ISO 14000, EMAS) u gospodarske subjekte (subjekti svih veličina, uz uvažavanje posebnosti i odgovarajuću prilagodbu). u okviru takvih sustava, ili kao inicijator njihove uspostave, provoditi projekte čistije proizvodnje (u proteklih nekoliko godina u RH su stečena znatna iskustva u toj vrsti projekata).	ŽKŠ	UOG, JPP, JLS, NVU, UOZOKP, VI, IZO, HCČP	trajno	ŽP, GS
C1	M2	Do kraja komunalno opremiti uspostavljene poduzetničke zone, posebno sustav odvodnje i pročišćavanja (po mogućnosti i ponovne upotrebe) tehnoloških i komunalnih otpadnih voda.	JLS	KP, JPP, UOG, UOZOKP,	PR	ŽP, LP, GS
C1 C2	M3	Uspostaviti informacijski sustav vezano na emisije iz industrijskih postrojenja na razini Županije	UOZOKP	AZO, IZO, druge inspekcije, NVU, JPP, GS	KR	ŽP, DP

C1	M4	Obavljanje djelotvornog i učinkovitog inspekcijskog nadzora koji na odgovarajući način obuhvaća i "manje" onečišćivače	IZO	VI, SI, MUP, NVU, javnost	trajno	DP
C2	M5	Poticanje uvođenja „čistih“ tehnologija i korištenje energije dobivene iz obnovljivih resursa (prezentacije, educiranje, ekonomski instrumenti, znak "čiste (ekološke) proizvodnje, poticaji za smanjenje proizvodnje otpada, oslobođenje od davanja za uvođenje "čistih" tehnologija, ...) Poticati uvođenje sustava pročišćavanja i ponovnog korištenja pročišćenih otpadnih tehnoloških voda.	ŽU, JLS	ŽKŠ, JPP, NVU, HCČP, ...	trajno	DP, ŽP, LP, MS, FZOE, GS
C4	M8	Implementacija i nadzor nad implementacijom regulative o dopuštenim emisijama, te provođenju drugih mjera smanjivanja utjecaja na okoliš propisanih zakonom, PUO i sl.	IZO	GS, UOZOKP, NVU, javnost	trajno	DP, GS
C4	M9	Rješavanje zatečene situacije: daljnje poticanje premještanja ili sanacije i prenamjene neprihvatljive proizvodnje, sanacija degradiranog prostora, i sl.	MZOPUG, ŽU, JLS	UOZOKP, JLS, JPP, UOG, ŽKŠ	PR	DP, ŽP, LP, GS, FZOE, U
C4	M10	Pokrenuti rješavanje okolišno štetne proizvodne prakse u remontnim brodogradilištima (npr. prikupljanjem otpadnih tvari od antikorozivne obrade brodova kao što su boje, abrazivi, zauljenih voda i istrošenih ulja)	ŽU, JLS	GS, IZO, UOZOKP, LK, JPP, VI, HV, KP	PR	ŽP, LP, GS, FZOE, U

4.1.3 Eksploatacija mineralnih sirovina

4.1.3.1 Stanje

Osnovni dokument kojim se utvrđuje gospodarenje mineralnim sirovinama i planira rudarska gospodarska djelatnost na državnoj razini pa onda i na razini Županije je **Strategija gospodarenja mineralnim sirovinama RH** (*RGN fakultet, 2008*). Prostorni plan Šibensko-kninske županije definirao je način i kriterije određivanja lokacija za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na temelju **Rudarsko-geološke studije** koju je 2006. izradio Hrvatski geološki institut iz Zagreba. Tom studijom, uz postojeće lokacije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, predložena su i potencijalna područja za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina.

Prema gospodarskim pokazateljima, sektor eksploatacije mineralnih sirovina na području Šibensko-kninske županije sudjeluje u ukupnom BDP-u do 1,0%, a isto tako i u zapošljavanju, te kao takav ne spada među značajnije dijelove gospodarstva. No, slično kao i za druge primarne sektore i ovdje se radi o djelatnosti prisutnoj uglavnom u manje razvijenim ruralnim prostorima, gdje može predstavljati značajan segment lokalne gospodarske osnove. Za sektor graditeljstva eksploatacija kamenih materijala je osnova, pa to čini eksploataciju kamenih materijala važnim dijelom cjeline gospodarstva Županije.

Na prostoru Šibensko-kninske županije pojavljuju se sve tri vrste mineralnih sirovina tj. metalne, nemetalne i energetske mineralne sirovine, bilo kao ležišta ili samo pojave bez ekonomskog značenja.

Najznačajnije mineralne sirovine na području Županije, (poznati su podaci i lokacije za 283 ležišta), su: boksit, arhitektonski i tehnički građevni kamen, šljunak i pijesak, ciglarska i kaolinska glina, kvarcni pijesak, gips, bituminozne i kerogenske stijene, ugljen, vapnenac, lapore, olovo – cink i peloidni mulj. Ukupne utvrđene rezerve boksita, najraširenije metalne sirovine na području Županije, u eksploatacijskim poljima kreću se oko 3.083.350 tona. Arhitektonsko-građevni kamen predstavlja jednu od najvrjednijih nemetalnih mineralnih sirovina u Šibensko-kninskoj županiji. Za njegovu eksploataciju odobreno je devet lokacija, dok je jedanaest lokacija u fazi istraživanja. Za eksploataciju tehničko-građevnog kamena, proizvoda niskih vrijednosti, odobreno je sedam eksploatacijskih, te dva

istražna polja. Udio Šibensko-kninske županije u proizvodnji tehničko-građevnog kamena iznosi svega 1,5% u odnosu na cijelu državu.

U Šibensko-kninskoj županiji (kao uostalom i na čitavom području Republike Hrvatske) radi se o djelatnosti s relativno lošim „imidžom“ i kod stanovništva koje živi u blizini nekog eksploatacijskog polja i kod udruga za zaštitu okoliša. Razlozi za takav stav otkrivaju se i postaju razumljivi već i na osnovi površnog uvida u stanje na terenu koje karakteriziraju: kamenolomi u blizini naselja, kamenolomi uz područja rijetkih i ugroženih stanišnih tipova (Vukovac u Šibeniku); veliki broj kamenoloma u prostoru, lociranih i korištenih bez nastojanja i svijesti da se minimizira destrukcija u krajobrazu; veliki broj napuštenih, a nikada saniranih eksploatacijskih polja (kamenolomi na području općine Promina) te transport otkopane mineralne sirovine prometnicama koje prolaze kroz naselja. Takvoj slici doprinose i potencijalni negativni utjecaji ove djelatnosti na okoliš kao što su onečišćenje voda (ispiranjem, erozijom); onečišćenje zraka (prašina i pri eksploataciji, i pri obradi i transportu, plinovi oslobođeni pri miniranju; ispušni plinovi mehanizacije); degradacija tla (gubitak tla površinskom eksploatacijom i odlaganjem jalovine, onečišćenje npr. izlivanjem nafte, sabijanje teškom mehanizacijom); degradacija vegetacije (čista sječa na eksploatacijskom polju, negativan utjecaj prašine na susjednu vegetaciju); negativan utjecaj na faunu (uništavanje staništa, buka, svjetlost koja plaši životinje); onečišćenje bukom (i pri eksploataciji – detonacija, rad teške mehanizacije, i pri obradi i transportu); narušavanje krajobraza (u prvom redu površinski kopovi, kamenolomi); otvaranje prostora za daljnju devastaciju – npr. nesansirano eksploatacijsko polje vrlo često služi kao divlje odlagalište (gomilanje krupnog i komunalnog otpada)...itd.

Ovakvo stanje u djelatnosti u velikoj je mjeri naslijeđeno iz vremena kada su standardi i senzibiliziranost za vrijednost okoliša bili niži. Štoviše, jedan od osnovnih uzroka postojećeg stanja je što nije bilo ni pravog planiranja ni upravljanja, već je razvoj djelatnosti bio rezultat niza pojedinačnih poduzetničkih inicijativa, odobrenih bez sustavne analize temeljene na nekom skupu jasnih i svima znanih i prihvatljivih kriterija.

4.1.3.2 Ciljevi i mjere

Sa stajališta zaštite okoliša, te s obzirom na strateško opredjeljenje Županije u vezi s razvojem turizma, jedan od osnovnih izazova u sektoru eksploatacije mineralnih sirovina je nastojanje oko što manje devastacije prostora i negativnog utjecaja na okoliš, kako tijekom eksploatacije, tako i nakon njenog završetka, kroz sanaciju i kvalitetnu prenamjenu i integraciju eksploatiranog područja u širu prostornu, gospodarsku, okolišnu, sociološko-kulturnu cjelinu.

Provođenje postupka procjene utjecaja na okoliš zakonska je obveza u Republici Hrvatskoj prije pokretanja eksploatacije mineralnih sirovina čime se negativni utjecaji na okoliš ipak donekle reduciraju propisivanjem mjera zaštite okoliša.

Županija kroz županijski prostorni plan provodi zaštitu prostora, prirodnih vrijednosti, krajobraza i dr., međutim ne postoji integrirano sagledavanje svih sastavnica okoliša koje bi rezultiralo i najboljim rješenjima u vezi lociranja eksploatacijskih polja. Stoga bi problem trebalo sagledati na razini strateške procjene utjecaja na okoliš za područje cijele Županije te rezultate takve procjene ugraditi u prostorno-planske dokumente.

Konkretizirani ciljevi i mjere dani su u nastavku u *Tablicama 8. i 9.*

Tablica 8. *Ciljevi zaštite okoliša u sektoru korištenja mineralnih sirovina za Županiju*

C1	Uvažavanje okoliša (sprečavanje onečišćenja, očuvanje krajobraza) u planiranju i upravljanju sektorskih aktivnosti (sanacija i prenamjena prostora)
C2	uvođenje reda u djelatnost; prvenstveno učinkovitu implementaciju postojeće zakonske regulative u odredbe postojećih dokumenata na osnovu kojih je dana koncesija (rudarski projekt, SUO), te sveobuhvatni nadzor nad provođenjem eksploatacije

Tablica 9. Mjere zaštite okoliša u sektoru korištenja mineralnih sirovina za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.	
C1	M1	Rezultate Rudarsko-geološke studije Šibensko-kninske županije valorizirati u prostorno-planerskom smislu te u PPŠKŽ odrediti optimalna područja za aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina. U posebnom postupku provesti procjenu ekonomske opravdanosti / optimalne razine proizvodnje (eksploatacije) mineralnih sirovina, s analizom raspodjele koristi i troškova. Planerskom odlukom prihvaćeni optimalni rezultati iz ove studije trebaju se ugraditi u izmjene i dopune Prostornog plana Županije te po potrebi korigirati prostorne planove općina ili gradova.	ŽU, JLS	JUZPU, UOG, JLS, UOZOKP, JPP, konz.	PR	ŽP, GS
C1	M2	U procesu donošenja odluke o odobravanju istražnih / eksploatacijskih radova, kao jedan od ključnih kriterija vrednovati kvalitetu plana sanacije i prenamjene prostora kao dijela rudarskog projekta, odnosno mjere zaštite i upravljanja okolišem u SUO. Ugovor o koncesiji formulirati na način koji garantira sanaciju i u slučaju stečaja koncesionara	MZOPUG UOPUG	UOG, JLS, JPP, UOZOKP	trajno	GS
C1	M3	Korištenje i uvažavanje svih dostupnih podataka o prostoru (npr. o šumarstvu, bioraznolikosti, krajobraznoj vrijednosti, poljoprivredi, vodnom gospodarstvu, blizini naselja, uklopljenost u šire razvojne planove i sl.) već u najranijoj fazi odobravanja istražnih radova	UOZOKP	UOG, UDUŠKŽ, UOZOKP, MG, HV, HŠ, JPP, JLS	trajno	GS
C1	M4	Inzistirati na primjeni mjera kojima se mogu smanjiti neželjeni utjecaji na okoliš i kvalitetu okoliša u naseljima u blizini eksploatacijskih polja (buka, prašina, korištenje lokalnih prometnica). Institucionalizirati brigu o okolišu kroz poticanje uvođenja sustava upravljanja okolišem među koncesionarima.	ŽU, UDUŠKŽ	JPP, konz, UDUŠKŽ, JLS, UOG, UOZOKP, građani, NVU, RI, IZO	trajno	GS
C1	M5	Sanirati postojeće nesanirane lokalitete. Poticati (sufinanciranje, krediti, bespovratna sredstva, i sl.) projekte koji uključuju saniranje i prenamjenu trenutno prethodnom eksploatacijom devastiranog područja. Prioritetno nastojati osmisliti samofinancirajuću – tzv. proizvodnu sanaciju. Napraviti natječaj za idejna rješenja sanacije prioritetnih lokaliteta (moguća suradnja s fakultetima – krajobrazna arhitektura i sl.)	UOZOKP	UOG, UOZOKP, JLS, JPP, RI	SR	ŽP, LP, GS, MS
C2	M6	Uspostava učinkovitog sustava / okvira / instrumentarija „zajedničkog upravljanja“ (u koji su uključeni koncesionari, njihove interesne udruge, predstavnici JLS, županije, nadležnih državnih tijela, NVU). Osnovni elementi: 1) Osmisliti mehanizme „garancije“ za provođenje dogovorenih rješenja (npr. bankovna garancija za sanaciju eksploatacijskog polja i sl.); 2) zajednički sustavi nadzora nad provedbom – koncesionar, lokalno stanovništvo, inspekcija, ...; 3) pravedna i transparentna razdioba dobiti od eksploatacije.	MZOPUG	RI, UOZOKP, IZO, UOG, NVU, MUP, JLS, JPP, Pravosuđe	PR, trajno	ŽP, LP, GS
C2	M7	Uspostava redovno ažuriranog, transparentnog informacijskog sustava za gospodarenje mineralnim sirovinama na području Šibensko-kninske županije. uspostava digitalne baze podataka (GIS i RS), inventarizacija svih područja eksploatacije, te redovna kontrola eksploatiranih količina.	UDUŠKŽ	UOG, JUZPU, RI, IZO	KR	ŽP, LP
C2	M8	Redovito nadzirati provođenje mjera zaštite predviđenima rudarskim projektom i PUO. Ugovor o koncesiji formulirati na način koji omogućuje učinkoviti nadzor (s kojim su zadovoljne sve uključene strane).	IZO, RI, DI	JLS, JPP, građani, NVU, UOG, ŽU, JUJZPPV	trajno	GS
C2	M9	Obavezna (sukcesivna / paralelna s eksploatacijom) provedba odredbi sanacije i privedenja konačnoj namjeni..	JPP	UOG, IZO, RI, JLS	trajno	GS

4.1.4 Poljoprivreda

4.1.4.1 Stanje

Na području Županije postoji 189.482 ha poljoprivrednog zemljišta. Od toga se oko 140.000 ha koristi za stočarstvo, a ostatak za biljnu proizvodnju. Pritom treba naglasiti da se za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju koristi oko 42.000 ha od čega oko 35.000 ha predstavlja usitnjene privatne posjede. Nešto okrupnjavanja se desilo u zadnjih nekoliko godina, ali to još nije zadovoljavajuće. Najveći dio zemljišta nije melioriran i ne navodnjava se što se također može ocijeniti kao nezadovoljavajuće. Isto tako i proizvodnja u zatvorenim prostorima (staklenici i plastenici) je tek u povojima. Preko 90 % poljoprivrednog zemljišta u privatnom je vlasništvu. Ako se uzme u obzir da je manje od 1% svih zaposlenih u županiji zaposleno je u poljoprivredi, uključujući ribarstvo i šumarstvo onda je odmah vidljivo da stanje nije zadovoljavajuće.

Stanje nije zadovoljavajuće niti s brojem kućanstava koje se bavi poljoprivredom i registrirano je za tu djelatnost. U Županiji prema popisu poljoprivrede 2003. je bilo 13.202 poljoprivredna kućanstva i 10 gospodarskih subjekata koji se bave poljoprivredom kao djelatnošću. Danas je u upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) u Županiji upisano 6.529 i još 112 ostalih subjekata koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom.

Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu i Hrvatski stočarski selekcijski centar pružaju stručnu pomoć poljoprivrednicima i stočarima. Inicijative za poljoprivredne kredite, investicije i druge mjere za poljoprivredni razvoj potiču se putem Županijskog odjela za gospodarstvo te županijskog Centra za poduzetništvo i Centra za poduzetništvo grada Knina. Unatoč naporima Poljoprivredne savjetodavne službe, još uvijek se pruža premalo usluga i edukacije za seoska gospodarstva i poljoprivredne proizvođače. Mnoge obiteljske farme odabiru vrstu i količinu usjeva nasumice, bez pravog marketinškog ili prodajnog usmjerenja. Razvoj poljoprivrede na temelju seoskih obiteljskih gospodarstava u blizini turističkih područja trebao bi biti temelj budućeg razvoja i unapređenja stanja. Preduvjet za to je razvoj ekološke proizvodnje.

Temeljni problemi razvitka poljoprivrede u Županiji jesu:

- depopulacija ruralnog prostora županije,
- slaba i nerazvijena infrastruktura ruralnog prostora,
- starenje domaćinstava,
- slaba obrazovanost poljoprivrednika,
- rascjepkanost posjeda i ekstenzivna proizvodnja,

i drugi koji proizlaze iz njih. Upravo takva struktura problema osigurava županiji dobru podlogu za razvoj koju treba iskoristiti. Naime, zbog nabrojanih problema najveći dio poljoprivrednog prostora Županije je ostao u stanju koje pogoduje razvoju ekološke poljoprivredne proizvodnje. Iz toga proizlazi da je takvo stanje uvjetovalo razmjerno mali utjecaj poljoprivredne proizvodnje na okoliš u Županiji.

4.1.4.2 Ciljevi i mjere

Ciljevi i mjere zaštite okoliša u sektoru poljoprivrede Županije prikazani su u *Tablicama 10. i 11.* Ti su ciljevi preuzeti iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02), ali su mjere prilagođene stanju na području županije i specifičnostima koje proizlaze iz tog prostora i trenutnog stanja.

Tablica 10. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru poljoprivrede za Županiju

C0	Održivi razvoj poljoprivrede
C1	Smanjivanje kemijske i fizičke degradacije poljoprivrednih tala
C2	Očuvanje biološke raznolikosti agrarnog ekosustava
C3	Očuvanje okoliša od onečišćavanja iz proizvodnje u stočarstvu

Tablica 11. Mjere zaštite okoliša u sektoru poljoprivrede za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C0	M1	Poticati razvoj održive poljoprivrede i obiteljskih gospodarstava. Razraditi poticajne mjere za uvođenje u poljoprivredu tehnologija prihvatljivih za okoliš	MPRRR	UOG, HZPSS, MRRŠVG	KR /SR	DP, ŽP, EUMF, FZRPIA, FZRRRH
C0	M2	Povezivati seoski turizam i poljoprivredu	UOG	RRAŠKŽ, HGK, TZŠKŽ	KR	ŽP, EUMF, FZRPIA, FZRRRH
C0	M3	Poticati provedbu Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda	MPRRR, UOG	HZPSS, MRRŠVG	KR /SR	DP, ŽP, EUMF, FZRPIA, FZRRRH
C0/ C1	M4	Provesti razminiranje poljoprivrednih površina	HCR	UOG, VRH, JLS	PR	DP, ŽP
C1	M5	Plodnost i proizvodnu sposobnost poljoprivrednog zemljišta povećavati prihvatljivim melioracijskim zahvatima	HZPSS	UOG, IZJKMK, MPRRR, MRRŠVG	KR /SR	DP, ŽP, UMF, FZRRRH
C1	M6	Uvesti nadzor nam primjenom mineralnih gnojiva	PI, MPRRR	HZPSS	KR /SR	DP, ŽP
C1	M7	Poticati uporabu organskih gnojiva i bioloških sredstava za zaštitu bilja	MPRRR	UOG, HZPSS, IZJKMK	KR /SR	DP, ŽP, UMF, FZRRRH
C1	M8	Uvesti nadzor nad primjenom nekih sredstava za zaštitu bilja i postrožiti uvjete za njihovu uporabu	PI	HZPSS	KR	DP, ŽP
C1	M9	Uspostaviti sustav za izobrazbu mladih poljoprivrednika s krajnjim ciljem "zelenoga certificiranja"	HZPSS	UOG, NVU, IZJKMK, HSSC, HCPHS(ZT)	SR	ŽP, DP, EUMF
C2	M10	Očuvati mrežu prirodnih i poluprirodnih staništa uz rubove obradivih površina, cestâ, kanalâ i slično	HZPSS, JUUZPZPV	IZJKMK, HSSC, HV, HŠ, HC	SR	ŽP, DP, EUMF
C2	M11	Poučavati poljoprivrednike o očuvanju biološke raznolikosti i o očuvanju okoliša	HZPSS,	UOG, NVU, IZJKMK, HSSC, HCPHS(ZT) JUUZPZPV	SR trajno	ŽP, DP, EUMF
C0/ C1/ C2	M12	Izraditi pravila dobre poljoprivredne prakse o racionalnom korištenju zaštitnih sredstava i gnojiva, kako bi se spriječilo onečišćenje voda i tla iz poljoprivrede (edukacija).	MPRRR	HZPSS, IZJKMK, HSSC	KR / SR	ŽP, DP, EUMF
C2/ C3	M13	Zaštiti lokacije tradicionalnog uzgoja vinove loze i proizvodnje vina (zaštićeno kontrolirano porijeklo).	UOPUG	UOG, MPRRR, HZPSS, IZJKMK	KR / SR	DP, ŽP, FZRPIA, FZRRRH
C0/ C3	M14	Zaštita vrijednog poljoprivrednog zemljišta od prenamjene (u prostorno planskoj dokumentaciji i studijama/elaboratima utjecaja na okoliš).	UOG	JLS, UOPUG, MPRRR	KR	ŽP
C3	M15	Poticati uzgoj izvornih i zaštićenih pasmina	HZPSS	IZJKMK, HSSC, MPRRR	SR	DP, ŽP, FZRPIA, FZRRRH

4.1.5 Šumarstvo (gospodarenje šumama)

4.1.5.1 Stanje

Šume i šumska zemljišta Županije prostiru se na području primorskog krša koje je zbog deforestacijske djelatnosti čovjeka kroz stoljeća i uz nepovoljne klimatske prilike ostalo bez prvobitne šumske vegetacije. Od prvobitnih šuma ostale su sačuvane, zbog teške pristupačnosti, šume bukve i crnog bora na Dinari i bukove šume na Svilaji. Na otoku Krapnju, na manjem dijelu, sačuvana je autohtona šuma alepskog bora.

Šumske površine zauzimaju 26,21 % površine prostora Županije. Primorski dio i otoci Županije ubrajaju se u sredozemni pojas i to je područje šume crnike i crnog jasena (*Orno-Quercetum ilicis*). Dalje prema unutrašnjosti slijede šume polusredozemnog (submediteranskog) pojasa, gdje su prisutne šume medunca i bijeloga graba (*Quercus-Carpinetum orientalis*). Dio brdskog pojasa prekrivaju šume medunca i crnoga graba (*Ostrya-Quercetum pubescentis*). Manji dio površina (pogranično kontinentalno područje) zauzimaju šume primorske bukve i pretplaninske šume bukve. Cjelokupno područje (osim šuma pograničnog kontinentalnog dijela koje su i proizvodne šume) pripada području tzv. degradiranih oblika šuma. Šume na ovom području imaju uglavnom zaštitnu funkciju.

Šume i šumska zemljišta na području Županije su dijelom u državnom, a djelom u privatnom vlasništvu. Upravljanje ovim šumama provodi se prema Zakonu o šumama (NN 140/05, NN 82/06, 129/08, 80/10) na temelju šumskogospodarskih osnova područja, programa gospodarenja gospodarskim jedinicama na kršu i programa za gospodarenje šumama šumoposjednika. Programi za gospodarenje gospodarskim jedinicama na kršu redovno se obnavljaju, dok se Programi za gospodarenje šuma šumoposjednika tek propisuju pa će se o stanju privatnih šuma više znati narednih godina. Svim šumama na području ŠKŽ gospodare Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Split, šumarije Drniš, Knin i Šibenik.

Drvena zaliha državnih šuma Županije (odnosi se samo na šume od II. – VII. dobnog razreda) iznosi 695.279 m³, a prirast 19.556 m³ godišnje. Sječa šuma u okviru redovitog gospodarenja propisana je na površini od 174,32 ha u proredama (prethodni prihod), te 78,90 ha u obnovi šuma (glavni prihod). Proredama se sječe 7.522 m³, što iznosi 1,08 % drvene zalihe i 3,85 % desetgodišnjeg prirasta. U okviru glavnog prihoda sječe se 2.366 m³, što iznosi 0,34 % drvene zalihe i 1,21 % desetgodišnjeg prirasta.

Jedan od najvećih negativnih utjecaja su šumski požari, prije svega uz obalni pojas. Postotak opožarenih površina Županije u odnosu na opožarene površine cijelog teritorija Hrvatske iznosi od 5 do 35 %, ovisno o godini nastanka požara (2002.-2008.), što čini značajan udio. Najmanji udio (oko 5%) bio je 2002., 2005. i 2007. godine, dok je najveći udio (oko 35 %) bio 2006. i 2008. godine.

Šume su još uvijek pod prijetnjom ogoljivanja i preusmjeravanja na druge tipove uporabe zemlje, pod utjecajem sve većih potreba stanovništva. Negativni učinci nestajanja i degradacije šuma očituju se u vidu erozije tla, gubitka biološke raznolikosti, nanošenje štete staništima divljih životinja i sužavanja mogućnosti razvoja.

Potrebno je održati i povećati postojeći fond šume putem očuvanja prirodnih šuma, njihove zaštite, rehabilitacije, regeneracije, pravilnog gospodarenja, te akcija pošumljavanja novih i već pošumljenih područja, kao i sadnju drveća u cilju održavanja ili pak vraćanja ekološke ravnoteže.

Kako je postotak šuma visokog uzgojnog oblika mali, u budućnosti bi trebalo poraditi na poboljšanju strukture šuma.

Također treba povećati zaštitu šuma od zagađivanja, požara, nametnika i bolesti te drugih negativnih utjecaja i stimulirati razvoj takozvanog urbanog šumarstva radi ozelenjivanja područja naselja i uredenog krajolika.

4.1.5.2 Ciljevi i mjere

Ciljevi i mjere zaštite okoliša u sektoru gospodarenja šumama Županije prikazani su u *Tablicama 12. i 13.* Prva dva cilja preuzeta su iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02), dok se trećim ciljem nastojalo obuhvatiti odredbe i/ili mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš iz prostornog plana Županije.

Tablica 12. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru gospodarenja šumama za Županiju

C1	Provedba cjelovite šumarske politike na načelima održivog razvoja
C2	Očuvanje stabilnosti šumskih ekosustava
C3	Integriranje sektora šumarstva u cjelinu upravljanja prostorom (kroz prostorni plan Županije)

Tablica 13. Mjere zaštite okoliša u sektoru gospodarenja šumama za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelj	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Razvijati šumarstvo i uz njega prateće djelatnosti, osobito u cilju razvoja i održanja seoskih sredina	MRRŠVG	ŠKŽ, UOG, HŠ	trajno	DP, ŽP, LP, HŠ, EUMF
C1	M2	Pratiti plaćanje šumskog doprinosa te donijeti program za korištenje prikupljenih sredstava sukladno ZOŠ-u (NN 140/05, 82/06, 129/08)	ŠKŽ	JLS, UOG, UOZOKP, HŠ, ŠI	trajno	DP, ŽP, LP
C1 C2 C3	M3	Izraditi strategiju i program za unapređenje šumarstva te povećanje proizvodnih i općekorisnih funkcija šuma i šumskih staništa	MRRŠVG	ŠKŽ, UOG, ZI	KR	DP, ŽP, HŠ, EUMF
C1 C2 C3	M4	Izraditi program sa smjernicama za provedbu odredaba PPŽ koje se odnose na očuvanje i unapređenje šuma i šumskih staništa	ŠKŽ	JUZPU, JLS, HŠ	KR	ŽP, LP, FZRPIA, HŠ, EUMF
C1 C2	M5	Provoditi razminiranje šumskih površina s ciljem omogućavanja gospodarenja sa šumama	VRH	ŠKŽ, UOG, HCR, HŠ	KR /SR	DP, EUMF
C1 C2 C3	M6	Provesti razvrstavanje šuma prema funkcionalnim kategorijama (OKFŠ) s naglaskom na zaštitne šume, šume posebne namjene i šume od posebnog značaja i vrijednosti za krajobraz, te izraditi program za njihovo očuvanje i unapređenje	ŠKŽ	JUZPU, UOZOKP, JUUZPZPV, TZŠKŽ,	SR	DP, HŠ
C1 C2 C3	M7	Promicati pošumljavanje uz vrednovanje ekoloških prioriteta staništa u odnosu na njihovo iskorištavanje, osobito u zonama zaštite vodocrpilišta (I. i II.), na predjelima uz vodotoke, uz koridore brzih cesta i autocesta, u zonama namijenjenim rekreaciji i turizmu, te na nekvalitetnom poljoprivrednom zemljištu niske bonitetne klase	ŠKŽ	JUZPU, UOZOKP, JUUZPZPV, TZŠKŽ, NVU	SR	DP, ŽP, FZRPIA, EUMF
C1 C2 C3	M8	Provoditi preventivne mjere zaštite od požara (sukladno Pravilniku o zaštiti šuma od požara NN 26/03) te sanaciju izgorjelih prostora sukladno rezultatima M3 i M4	JVP	MUP, DVD-i, ŠKŽ, UOG, JLS, HŠ, ŠI	PR/ trajno	DP, ŽP, LP, HŠ, EUMF
C1 C2	M9	Izraditi programe za gospodarenje državnim šumama i šumama šumoposjednika	MRRŠVG	HŠ, ŠI	SR	DP, HŠ
C2 C3	M10	Promicati udruživanje šumoposjednika te organizirati i provoditi njihovu edukaciju s ciljem unapređenja gospodarenja privatnim šumama	UOG	HŠ, NVU, MRRŠVG	SR	DP, HŠ, ŽP, EUMF, FZRPIA
C2 C3	M11	Redovno pratiti stanje šuma (i u skladu s projektom Nacionalnog registra oštećenosti šumskih ekosustava, koji je dio Međunarodnog programa za procjenu i motrenje utjecaja zračnog onečišćenja na šume određenog Pravilnikom o načinu prikupljanja podataka, mreži točaka, vođenju registra te uvjetima korištenja podataka o oštećenosti šumskih ekosustava (NN 129/06) i štetnika te suzbijati biljne i entomološke štetnike na ekosustavu šuma.	MRRŠVG	HŠ, JLS, UOZOKP	trajno	DP, HŠ, LP, ŽP

C2	M12	Poticati uporabu šumarske mehanizacije prihvatljivije sa stajališta zaštite šumskih ekosustava	MRRŠVG	UOG, JUUZPZPV, HŠ, JPP	SR	DP, HŠ, EUMF
C2 C3	M13	Izraditi program iskorištavanja drvene (i poljoprivredne) biomase u energetske svrhe	MRRŠVG	UOG	KR	DP, HŠ, EUMF
C2 C3	M14	Integriranje sektora šumarstva u sustav integralnog upravljanja urbanim područjima, u prvom redu kroz uređenje šumskih područja s ciljem unapređenja njihovih općekorisnih funkcija (rekreacijski potencijal; turistički resurs; element urbanog krajobraza – drvoredi, parkovi; mjera sprečavanja negativnih utjecaja na okoliš – npr. buka, promet, prašina i dr.).	MRRŠVG	JUZPU, HŠ, JLS, TZŠKŽ	SR	HŠ, EUMF, LP, ŽP
C2 C3	M15	Integriranje sektora šumarstva u sustav integralnog upravljanja ruralnim područjima. Identifikacija optimalnih načina korištenja za područja koja su trenutno kategorizirana kao šume i šumska zemljišta – u prvom redu za područja koja su nedavno prenamijenjena, kao posljedica socio-gospodarsko-demografskih promjena. Kao kriterij u određivanju optimalnosti, osim gospodarske isplativosti alternativnih načina korištenja, uvažavati i općekorisne funkcije šuma, utjecaj na krajobraz, i dr.	MPRRR	JUZPU, HŠ, JLS, UOG, JPP	SR	HŠ, EUMF, FZRPIA

4.1.6 Lovstvo

4.1.6.1 Stanje

Na području Šibensko-kninske županije ustanovljeno je 9 državnih i 29 zajedničkih lovišta ukupne površine 260.600 ha. Ukupna površina zajedničkih lovišta u Županiji iznosi 187.591 ha, a državnih 73.009 ha.

Lovištima gospodare 24 pravne osobe, od čega su u 29 lovišta ovlaštenici lokalna lovačka društva, a u 9 lovišta trgovačka društva. Lovačka društva zajedno čine lovački savez Šibensko-kninske županije, te su putem njega učlanjeni u Hrvatski lovački savez.

Sadašnji kapacitet lovišta, s obzirom na mogućnosti staništa, nije zadovoljavajući jer ne ostavlja mogućnosti za ostvarivanje prihoda prodajom odstrjela divljači u lovnom turizmu. Pri tome, najveći problem predstavljaju sukobi interesnih grupacija ovčara i lovaca, odnosno ovlaštenika prava lova zbog načina ispaše ovaca i koza na površinama unutar lovišta (djelomično nomadsko pašarenje).

Posljednjih godina pojavio se i problem velike brojnosti vuka (*Canis lupus L.*) i čaglja (*Canis aureus L.*), koji su se naselili na područjima koja su suvislo obrasla drvenastom vegetacijom uslijed zapuštanja poljoprivrednog zemljišta depopulacijom ruralnog dijela Županije. Problem vuka se nažalost ne može rješavati na Županijskoj razini s obzirom da se vukom gospodari na temelju „Plana upravljanja vukom“ koji se donosi na državnoj razini. Problematika čaglja rješava se na razini Županije koja može zatražiti od Ministarstva nadležnog za poslove lovstva povećani odstrjel u skladu s zakonskom regulativom.

Ulaganja u lovišta (u smislu poboljšanja stanišnih prilika za uzgoj divljači podizanjem remiza i kultura za prehranu divljači, obradom zapuštenih poljoprivrednih površina, unos divljači iz umjetnog uzgoja radi podizanja brojnosti u matičnom fondu, ulaganja na obnavljanju autohtonih vrsta divljači poput trčke skvržulje i jarebice kamenjarke grivne) na području Županije, osim pojedinačnih slučajeva gdje se pokušavalo sa unosom krupne divljači u pojedina otočna lovišta (prije donošenja Zakona o otocima), nisu znatna. Ulaganja su usmjerena uglavnom na ispunjavanje obveza iz lovnogospodarske osnove (izgradnja i održavanje lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata), no s obzirom na ekonomsku snagu lovoovlaštenika ni ta ulaganja nisu zanemariva.

Potencijali za razvoj lovnog turizma postoje, no nedovoljno su iskorišteni. Promocijom lovnog turizma zbog blizine Italije, (najveće tržište lovaca na sitnu divljač, relativna blizina, lako dostupne destinacija, itd.) moguće je aktivirati turistički nerazvijeno zaleđe Županije.

4.1.6.2 Ciljevi i mjere

Osnovni i jedini cilj u vezi s lovstvom, prepoznat Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02) jest:

Tablica 14. *Ciljevi zaštite okoliša vezani za lovstvo za Županiju*

C1	Očuvanje biološke raznolikosti te povrat izgubljenih staništa i svojti gdje je to moguće i opravdano
----	--

Osnovne mjere kojima bi se ovaj cilj postupno ispunio na području Županije dane su u sljedećoj Tablici:

Tablica 15. *Mjere zaštite okoliša za sektor lovstva za Županiju*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izrada strategije razvoja i plana unapređenja lovnog gospodarenja za područje cijele Županije	UOG, MRRŠVG	OPL, konz, LSŠKŽ,	SR	DP, ŽP
C1	M2	Izrada plana ulaganja sredstava u razvoj lovnog gospodarenja osiguravanjem dijela prihoda ostvarenog turizmom	UOG, MRRŠVG,	JLS, OPL, TZŠKŽ, konz.	SR	ŽP, HTZ
C1	M3	Očuvanje i revitalizacija tradicionalnih krajobraza kroz unapređenje i očuvanje stanišnih uvjeta (smanjivanje silvativiranih površina primjenom Zakona o poljoprivrednom zemljištu)	UOG, MPRRR, PI	JLS, OPL, LSŠKŽ,	trajno	DP, DP, ŽP
C1	M4	Zaštita ljudi i divljači od stradavanja na prometnicama osiguravanjem dovoljnog broja prolaza i prijelaza za sve životinjske vrste, osobito na frekventnim prometnicama (autocesta, brze ceste) i kontrola njihove uporabe	UOG, MRRŠVG, HUC, ŽUC	JLS, OPL, MK	trajno	DP, ŽP, OD,
C1	M5	Revizija lovnogospodarskih osnova i Programa uzgoja divljači u slučaju povećanja/smanjenja lovnoproduktivnih površina za određenu vrstu divljači uslijed provođenja određenih aktivnosti npr. (razminiranjem, obradom zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, silvativacija poljoprivrednih površina, proširenje građevinskog zemljišta prostornim planovima općine/županije i sl.)	OPL	MRRŠVG, UOG, konz.	SR/DR	ŽP, OPL
C1	M6	Edukacija lovaca i njihovo uključivanje u problematiku održivog korištenja okoliša	UOG	JLS, MK, OPL, MRRŠVG, konz.	KR	DP, ŽP,
C1	M7	Stroga kontrola i sankcioniranje svih oblika nezakonitog lova	MUP, LI	OPL	trajno	MUP, LI, OPL
C1	M8	Inzistirati na rješavanju problema povećane brojnosti vuka i čaglja	UOG	MK, JLS, LSŠKŽ, OPL, GS	PR	DP

4.1.7 Ribarstvo

4.1.7.1 Stanje

Šibensko-kninska županija ima dugu tradiciju morskog ribarstva. Prema „Studiji kriterija za definiranje i upravljanje ribarskom infrastrukturom sukladno pravnoj stečevini EU“ 2007., Agronomskog fakulteta iz Zagreba, problemi koji se u Hrvatskoj općenito javljaju u ovom sektoru su: nedostatak postrojenja za preradu ribe, slaba organizacija tržišta i nedostatna kontrola. Navedeni problemi reflektiraju se i na stanje ribarstva u Šibensko-kninskoj županiji. Jedan od problema

predstavlja i mali ribolov, koji zbog upotrebe nedopuštenih alata i nemogućnosti kontrole količine ulova čini konkurenciju profesionalnim ribarima, te pogoduje razvoju crnog tržišta.

Neki od projekata koji se bave sustavnim praćenjem stanja, pritiska i utjecaja na Jadran, a značajni su za sektor ribarstva, samo djelomično prate pojedine aspekte vezane uz ribarstvo.:

- Projekt Pelmon - Procjena rasprostranjenosti i obimnosti populacija sitne plave ribe u Jadranskom moru
- Projekt MEDITIS - Međunarodno Mediteransko istraživanje povlačnim mrežama po dnu
- Projekt DemMon - Monitoring i gospodarenje demerzalnim resursima uz istočnu obalu Jadrana - teritorijalno more Republike Hrvatske
- Adriamed – Scientific Cooperation to Support responsible Fisheries in the Adriatic Sea - FAO COOPERATIVE PROJECT between Albania, Croatia, Italy and Slovenia to Support Responsible Fisheries in the Adriatic Sea
- AiA – INTERREG - projekt Europske Unije za unaprjeđenje akvakulture i uvođenje novih vrsta školjkaša u akvakulturu na području Jadranskog mora. Glavni cilj ovoga projekta bio je unaprjeđenje akvakulture i uvođenje novih vrsta školjkaša u akvakulturu na području Jadranskog mora.

S obzirom na manjkavost podataka teško je dati kvalitetnu ocjenu stanja te komentar postojećih i budućih trendova na području ribarstva za Županiju.

Na području Županije evidentirano je 320 profesionalnih ribara registriranih kao obrtnici, koji imaju dozvole za komercijalno morsko ribarenje. Od 320 ribara, 90 ih ima dozvole za kočice opremljene povlačnim mrežama, dok ostali koriste manju ribarsku opremu i ribarske mreže. Također je registrirano i 1.100 malih ribara i 2.500 sportskih ribara. U Šibensko-kninskoj županiji najznačajniji je ulov kočarske ribe, i to najviše oslića i trlje.

Zbog starosti i malih dimenzija flote najveći broj ribarskih brodova ribari upravo u priobalnom i kanalnom području. Ribolovni pritisak na pridnene zajednice kanalskih područja je najveći, budući da je registriran najveći broj kočarskih plovila i alata. Usporedbom broja plovila i ulova s drugim županijama za isto razdoblje, Šibensko-kninska županija ima značajno manji ulov u odnosu na četiri vodeće županije (Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska i Istarska) te uz Ličko-senjsku i Dubrovačko-neretvansku županiju i znatno manji broj plovila.

Na području Županije javlja se i problem neriješene ribarske infrastrukture. Neke ribarske luke koriste se sada u znatno smanjenom obujmu od planiranog, kao npr. Sveti Petar – Šibenik. Luka u Primoštenu je tzv. "iskrcajno mjesto" koje ima neriješen status i pitanje je vremena kada će iskrcaj ovdje biti nemoguć. Neka od tradicionalnih mjesta iskrcaja više nisu za uporabu s obzirom da je u međuvremenu došlo do izgradnje i uređenja obale isključivo za turističke potrebe. Najočigledniji primjer je luka u Rogoznici, nekada centralna luka za kočare koji su lovili u Jabučkoj kotlini, koja trenutno ne odgovara potrebnim higijenskim i tehničkim standardima. Luka u Tribunju je razvrstana u luku lokalnog značaja, uz namjenu i ribarske luke, a u postupku je i izgradnja burze ribe.

Studija o gospodarenju akvatorijem ušća rijeke Krke (izradio Institut "Ruđer Bošković" iz Zagreba) je pokazala da je ušće rijeke Krke biološki visokoproduktivno područje, vrlo povoljno za intenzivan uzgoj školjkaša. Studijom je predviđeno 30-tak lokacija za uzgoj školjkaša, te se pretpostavlja da bi se na tim lokacijama moglo uzgojiti oko 2.100 tona školjkaša. Trenutno ostvarena proizvodnja školjkaša od 67,27 t je znatno manja od maksimalno dozvoljenog kapaciteta (od 1.700 t), što znači da postoji mogućnost povećanja proizvodnje. Također na području ušća Krke maksimalni dozvoljeni kapacitet za uzgoj bijele ribe iznosi 300 t, a u 2008. godini uzgojeno je 81,76 t.

Uzgoj bijele ribe odvija se još na području uvala Movar i Peleš a ostvarena proizvodnja je nešto viša od maksimalno dozvoljenog kapaciteta. Djelatnost slatkovodne akvakulture odnosno uzgoj pastrve obavlja se u ribnjaku Krčić kod Knina.

Stupanjem na snagu Pravilnika o higijeni hrane životinjskog porijekla, Pravilnika o službenim kontrolama hrane životinjskog porijekla i Pravilnika o higijeni hrane (NN 99/07) u hrvatsko zakonodavstvo je unesen „higijenski paket“ Europske unije (EU regulativa 882/2004, 852/2004, 853/2004, 854/2004). Prema ovim pravilnicima svi uzgajivači morskih riba i školjkaša morati će se prilagoditi novim zahtjevima u svrhu stavljanja higijenski ispravnih proizvoda na tržište. Pravilnik o higijeni hrane predstavlja obavezu uvođenja HACCP-a za sve subjekte u poslovanju s hranom najkasnije do 01. siječnja 2009. godine, a odnosi se i na sve infrastrukturne objekte za marikulturu koji moraju biti prilagođeni ovim zahtjevima. Pravilnik o higijeni hrane životinjskog porijekla propisuje uvjete za stavljanje u promet živih školjkaša, što uključuje stavljanje na tržište isključivo putem otpremnog centra. Pravilnik propisuje konstrukcijske zahtjeve za otpremne centre i centre za pročišćavanje (purifikacijske centre). Zbog usklađivanja s postojećim zakonom razmatraju se moguće lokacije centra za pročišćavanje na području estuarija rijeke Krke. Tri su otpremna centra na području ušća rijeke Krke (Dušan Prelević i Stipe Vukičević Devota na pontonu te Mytilus d.o.o. na plovilu). Četvrti otpremni centar je u Pirovcu (Tome Erak).

4.1.7.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) prepoznaju samo jedan cilj na području ribarstva:

Osnovni cilj (C1) je očuvanje biološke raznolikosti te povrat izgubljenih staništa i svojti gdje je to moguće.

Međutim, s obzirom da je ribarstvo grana kojoj je potrebna reorganizacija i restrukturiranje potrebno je obratiti dodatnu pažnju na integriranje ove grane gospodarstva u prostorne planove, pogotovo zbog neriješene ribarske infrastrukture na ovom području.

Tablica 16. Mjere zaštite okoliša za sektor ribarstva za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izrada informacijskog sustava o morskim staništima Županije – kao „morskog dijela“ informacijskog sustava biološke i krajobrazne raznolikosti Županije.	JUUZPZPV	DZZP, ZI, NVU	SR	ŽP
C1	M2	Nastaviti kontinuirani monitoring pridnenih i pelagijskih biozaliha Jadrana koji bi za osnovu koristili podatke postojećih projekata,	MPRRR, MZOPUG	ZI, ZZJZŠKŽ	trajno	DP
C1	M3	Provoditi inspekcijski nadzor nad ribarskim obrtima i uzgajalištima na području Županije	Nadležne inspekcijske službe	MPRRR, MRRŠVG	trajno	DP
C1	M4	Analiza trenutnog stanja sektora ribarstva (uključujući stanje akvakulture s obzirom na okolišnu prihvatljivost mogućih i postojećih lokacija) i izrada dugoročnog plana razvoja sektora na principima integralnog upravljanja obalnim područjem Županije. Rezultate ugraditi u Prostorni plan ŠKŽ.	UOG, UOPUG	MRRŠVG, MK, MPRRR, ZZJZŠKŽ, JUZPU ZI, konz.	PR	DP, ŽP
C1	M5	Izdavati koncesije za akvakulturu i povlastice za ribolov. Dozvoliti uzgoj isključivo autohtonih vrsta organizama	MRRŠVG, MPRRR	MZOPUG, UOG	trajno	GS
C1	M6	Na povećanje kapaciteta uzgoja (površine obuhvata) na postojećim lokacijama primijeniti odgovarajuće odredbe Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 64/08, 67/09).	MRRŠVG, MPRRR	MZOPUG, UOG	trajno	GS

4.1.8 Promet

4.1.8.1 Stanje

Promet kao specifična gospodarska djelatnost prijevoza ljudi i tereta u znatnoj mjeri pridonosi oblikovanju prostora te gospodarskom i društvenom razvoju, a kao neizostavnu posljedicu ima veći ili manji negativan utjecaj po okoliš. Utjecaj prometa na okoliš očituje se kroz onečišćenje i buku, potrošnju neobnovljivih izvora energije te zauzimanje i fragmentaciju prostora.

Prometni položaj Županije određen je njezinim položajem u središtu jadranske makroregije između Zadarske županije na sjeverozapadu i Splitsko-dalmatinske na jugoistoku te između BiH na sjeveroistoku i Jadranskog mora na jugozapadu. Prateći taj položaj kroz županiju se protežu dva prometna pravca državnog i međunarodnog značaja: uzdužni jadranski prometni pravac i poprečni kontinentalni pravac Šibenik–Drniš–Knin–BiH. Jadranski prometni pravac u nacionalnom prostoru povezuje sjeverno i južno Hrvatsko primorje, a u europskom predstavlja dio budućeg jadransko-jonskog prometnog koridora te povezuje Italiju i Sloveniju s Albanijom i Grčkom.

Prometni sustav Županije definiran je svojim podsustavima, tj. cestovnim, željezničkim i pomorskim prometom, koji dodirne točke imaju u prometnim terminalima gdje putnici i teret mijenjaju prijevozno sredstvo te započinju ili završavaju prijevoz. Zračni promet odvija se preko zračne luke Split i zračne luke Zadar. Prema Strategiji i Programu prostornog uređenja RH na području Šibensko-kninske županije predviđena je mogućnost lociranja tercijarne zračne luke 2C-kategorije (Pokrovnik u blizini Drniša).

Povećanje broja registriranih motornih vozila u županiji (od 1997. porast od gotovo 50%) najbolje govori o dominaciji cestovnog prometa. Kretanje takvog sve većeg broja vozila rezultira povećanom potrošnjom goriva, većim brojem akcidenata u prometu i većim onečišćenjem okoliša.

Zbog povećanog obima prometa često dolazi do zakrčenja županijskih prometnica što je posebno izraženo tijekom ljetnih mjeseci u turističkim središtima. Postojeći prometni sustav u Šibeniku također ne može zadovoljiti trenutne potrebe za prijevozom. Glavna šibenska ulica često je zagušena, a zbog prometovanja uskim ulicama javlja se problem onečišćenja zraka i povišene buke, stoga je naručena i prihvaćena prometna studija koja predlaže rješenja koja bi trebala popraviti stanje u šibenskom prometu. Spomenuta studija predstavlja stručnu osnovu za izradu generalnog urbanističkog plana grada Šibenika. Prema dobivenim podacima (općine i gradovi Županije) prometne studije, osim za Šibenik, izrađene su i za Vodice, Murter, Pirovac i Tisno dok ostala mjesta nemaju stručno razrađenu prometnu strategiju.

Do većih prometnih zastoja dolazi i u Tisnom gdje se tijekom ljetnih mjeseci most koji spaja Murter s kopnom podiže dva puta dnevno kako bi propustio brodice te se pritom obustavlja cestovni promet na otok i s otoka. Promet se također otežano odvija u Drnišu, posebno iz industrijske zone. Otvaranjem autoceste, problem prometnih gužvi u Kninu je smanjen, međutim još uvijek postoji dosta tranzitnog prometa kroz grad.

Javni prijevoz putnika u županiji posljednjih je godina u osjetnom padu. Spomenuti pad posljedica je smanjenja broja prevezenih putnika sredstvima javnog prijevoza u cestovnom prometu što je izravna posljedica povećanja prometa osobnim vozilima. Javni prijevoz putnika u željezničkom i pomorskom prometu stagnira ili je u laganom porastu.

Javni gradski i prigradski cestovni promet u Šibeniku je slabo razvijen te ga koristi svega trećina stanovništva. Veliku većinu javnog gradskog i županijskog prijevoza na području županije obavlja "Autotransport Šibenik". Pad prometa spomenutog poduzeća posebno se osjetio u županijskom i međužupanijskom prometu gdje su neke linije ukinute, a neke uvedene kao sezonske.

Željeznička mreža u Županiji sastoji se od pet pruga od kojih su četiri kategorizirane kao priključne željezničke pruge od značaja za međunarodni promet, a jedna kao željeznička pruga od značaja za regionalni promet. Cjelokupna je željeznička mreža u županiji jednokolosiječna i neelektrificirana te nedovoljnog kapaciteta i opremljenosti. Prijevoz opasnih tvari željeznicom obavlja se na više željezničkih pravaca kroz županiju s glavnim ranžirnim kolodvorom u Kninu.

Većina pomorskog prometa odvija se preko Luke Šibenik koja je kategorizirana kao luka otvorena za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za RH. Pomorsko putnički promet luke Šibenik nije kvalitetno riješen te su sadašnji kapaciteti u Luci nedostatni za prognozirani pomorsko putnički promet. Stoga je planirano povećanje postojećih kapaciteta, tj. rekonstrukcija i dogradnja pomorsko putničkog terminala na gatu Vrulje. Na području županije nalaze se još 22 luke za javni promet županijskog značaja te 31 luka za javni promet lokalnog značenja. Luke od županijskog značaja od 1975. nisu značajno unapređivane te ne zadovoljavaju po pitanju funkcionalnosti i kapaciteta.

Prema otocima u Županiji postoji i trajektna i brodska veza. Na Žirju postoji prometna infrastruktura i moguć je cestovni promet dok se na ostalim otocima odvija samo kolno-pješački promet. U Općini Murter-Kornati problem predstavlja nedostatak iskrcajne luke za ribare.

Slaba razvijenost biciklističkih i pješačkih staza jedno je od obilježja Županije. Šibenska stara gradska jezgra pješačka je zona, međutim ne postoje obilježene biciklističke staze niti tradicija vožnje biciklima, ponajviše zbog konfiguracije terena. Iznimka su turistička naselja Vodice i Pirovac (prema dobivenim podacima) gdje su posljednjih nekoliko godina izgrađene biciklističke staze.

Prijevoz opasnih tvari cestom i željeznicom reguliran je Planom intervencija u zaštiti okoliša Šibensko-kninske županije izrađenim 2006. Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora trenutno je u izradi i njegov završetak očekuje se uskoro.

4.1.8.2 Ciljevi i mjere

Prioritet je Županije obuhvatiti postojeći promet, posebno onaj u gradovima, konceptom održivog razvoja i svako daljnje razvijanje prometnog sustava i prometne mreže obavljati po načelima racionalnog i održivog prometa. U sklopu toga potrebno je izraditi prometne studije za one gradove i mjesta za koje studije nisu izrađene, a u kojima odvijanje prometa predstavlja problem bilo kao prepreka kretanju ili kao izvor buke i onečišćenja. U programu studija uz organizacijski aspekt prometa potrebno je obraditi i pitanje pritiska na okoliš. Nadalje, potrebno je destimulirati osobni automobilski prijevoz i stimulirati korištenje javnog prijevoza smanjenjem cijena prijevoza posebnim subvencijama, putem ekonomskih, organizacijskih, operativnih i drugih mjera te ga na taj način unaprijediti i učiniti atraktivnijim i funkcionalnijim.

Tranzitni promet na županijskim prometnicama potrebno je izmjestiti izvan naselja, a planiranju trasa budućih prometnica i njihovoj izgradnji nužno je posvetiti puno više pozornosti nego do sada. Izgradnjom obilaznica ili dislociranjem prometnica izvan naselja i osjetljivih područja smanjuje se štetni utjecaj na ova područja. Županijskim prostornim planom predviđena je izgradnja brze ceste Šibenik-Drniš-Knin s uključenim obilaznicama Drniša i Knina te izgradnja obilaznica Pirovca i Vodica.

Jedna od mjera stimuliranja ne-automobilskeg prijevoza uvođenje je i izgradnja pješačkih i biciklističkih zona i staza. U mjestima gdje već nisu izgrađene i gdje uvjeti i konfiguracija terena dopuštaju potrebno je izgraditi biciklističke i pješačke staze dok je postojeće staze potrebno unaprijediti i razgranati.

Ukoliko će se realizirati izgradnja planirane zračne luke nužno je uvesti kontrolu namjene i uporabe zemljišta. Prostor uz zračnu luku nije prikladan za tipove korištenja zemljišta koji su osjetljivi na buku npr. stambeni dok su neki drugi tipovi korištenja zemljišta npr. komercijalni manje osjetljivi na istu te je njihova namjena pogodnija blizini zračne luke.

Tablica 17. prikazuje ciljeve zaštite okoliša u sektoru prometa, određene Strategijom i nacionalnim planom djelovanja za okoliš, a Tablica 18. mjere kojima će se ti ciljevi postupno ostvarivati, djelujući na županijskoj razini.

Tablica 17. Ciljevi zaštite okoliša za sektor prometa za Županiju

C1	Promet u gradovima (urbanim aglomeracijama) obuhvatiti konceptom održivoga razvoja (održivi gradski promet)
C2	Promet u regiji (županiji) obuhvatiti konceptom održivog razvoja (održivi regionalni promet).
C3	Ugraditi načela održivoga razvoja u razvojne planove i sektorske strategije
C4	Smanjiti opseg cestovnoga osobnog prijevoza i poticati razvoj javnog (gradskog) prijevoza
C5	Smanjiti utjecaje prometne aktivnosti (emisije štetnih tvari i buku) i prometne infrastrukture na okoliš (fragmentacija prirodnih staništa)
C6	Zaštititi osjetljiva područja
C7	Povećati sigurnost prijevoza opasnih tvari i prihvaća opasnih tvari u lukama
C8	Uvesti praćenje stanja okoliša (nadzor nad utjecajem prometa na okoliš)

Tablica 18. Mjere zaštite okoliša za sektor prometa za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izraditi prometne studije za veće gradove u Županiji uključujući koncepciju i regulaciju gradskoga prijevoza na načelima održivoga prometa	JLS,	ZI, konz.	SR	LP
C1	M2	Izgradnju urbanog područja planirati koordinirano sa planiranjem prometnog sustava	JLS	ŽUC, JUZPU, UOPPOR, UOPUG	PR/trajno	LP
C1, C2	M3	Provjeriti i uskladiti postojeće i nove prostorne planove s programima zaštite okoliša i s prometnim studijama	JLS, ŽU	JUZPU, konz., UOPPOR, UOPUG, UOZOKP	KR/SR	ŽP, LP
C1, C2	M4	Podizati svijest svih sudionika u izgradnji, održavanju i iskorištavanju prometnica o potrebi izgradnje sigurnih, prometno prilagođenih i trajnih prometnih konstrukcija	HGK, HKIG	ŽU, ŽUC, UOPPOR, JLS	trajno	DP, ŽP, LP
C4	M5	Odrediti i osigurati pješačke i biciklističke zone/staze	JLS	TZOG, TZŠKŽ, JPP, NVU	SR	LP
C4	M6	Destimulirati korištenje osobnog i stimulirati korištenje javnog prijevoza putem ekonomskih, organizacijskih, operativnih i drugih mjera	MMPI	ŽU, JLS, UOPPOR	SR	DP, ŽP, LP
C4	M7	Smanjiti posebnim subvencijama cijene javnoga prijevoza uključujući željeznički i morski promet	VRH, ŽU, JLS	JPP, UOPPOR	SR	DP, LP
C5	M8	Promicati uporabu manje onečišćujućih vozila i goriva i to pomoću gospodarskih poticaja, uvođenje upotrebe UNP-a i biodizela u javni gradski prijevoz	VRH, MMPI	ŽU, JPP	SR	DP, GS
C5	M9	Uz prometnice koje prolaze u blizini ili kroz naselja, a posebno su opterećene prometom te imaju negativan utjecaj na lokalno stanovništvo, predvidjeti zaštitne mjere (npr. posaditi zaštitne "zelenе barijere")	ŽU, JLS	JPP, ŽUC	SR	ŽP, LP
C5, C7	M10	Tranzitni promet na županijskim prometnicama izmjestiti izvan naselja (planiranjem prometa i/ili izgradnjom obilaznica)	ŽU, MMPI,	JLS, JUZPU, JPP, ŽUC	KR	DP, ŽP
C7	M11	Unaprijediti organizaciju i djelotvornost sanacije okoliša zbog prometnih (ekoloških) akcidenata i rad ekoloških stožera	MZOPUG, MUP	ŽU, UOZOKP	KR	DP, ŽP
C7	M12	Izgraditi terminale za prihvat kaljužnih voda i zauljenog otpada s brodova radi ispunjavanja obaveza iz Konvencije MARPOL	MMPI,	ŽU, JPP, MZOPUG,	SR	DP, MS
C8	M13	Uspostaviti stalno praćenje onečišćavanja zraka (monitoring benzena, NO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2,5}) i buke na prometno kritičnim dijelovima (središtima ili prometnicama) gradova i naselja (vidi mjere za Upravljanje kakvoćom zraka)	ZZJZŠKŽ, MZSS	JLS, ŽU	SR	LP, ŽP

C5	M14	Provoditi aktivnu kontrolu sustava odvodnje, pročišćavanja i dispozicije oborinskih voda autoceste	VI, HAC	HV	trajno	DP
----	-----	--	---------	----	--------	----

4.1.9 Kemikalije

4.1.9.1 Stanje

Na području Županije nisu registrirani gospodarski subjekti koji se bave proizvodnjom kemikalija i kemijskih proizvoda. Podaci o količinama potrošenih kemikalija ne prate se na razini Županije, jedino su dostupni djelomični podaci o pojedinoj vrsti kemikalija. Potencijalnu opasnost većinom predstavljaju skladišta loživog ulja, benzina i dizela za potrebe grijanja i za motorna vozila, te klor za potrebe dezinfekcije pitke vode. Kemijska sredstva koja se koriste, skladište, ili kojima rukuju pravne osobe uglavnom su u funkciji gospodarskih grana koje dominiraju na području Županije kao što su usluge skladištenja i prijevoza, trgovina, poljoprivreda, eksploatacija mineralnih sirovina, proizvodnja metala, komunalne usluge i drugo. Prema Uredbi o sprječavanju velikih nesreća koja uključuju opasne tvari (NN 114/08) sve tvrtke, odnosno postrojenja u kojima je prisutnost opasnih tvari utvrđena u količinama jednakim ili većima od graničnih vrijednosti utvrđenih Uredbom, obvezni su dostaviti podatke o utvrđenoj prisutnosti opasnih tvari nadležnom Ministarstvu i AZO. AZO vodi Registar postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari (RPOT). Registar sadrži podatke o vrsti opasnih tvari koje su prisutne u postrojenjima, a koje mogu uzrokovati veliku nesreću, ili u postrojenjima mogu nastati prilikom velike nesreće; dopuštenim količinama opasnih tvari te kriterijima prema kojima se te tvari klasificiraju kao opasne. Prema podacima iz RPOT-a, na području Županije prijavljena su 2 subjekta odnosno 2 lokacije (Knauf d.o.o. Knin i TOF d.d., Drniš), na kojima su opasne tvari prisutne u količinama u skladu s Prilogom I Uredbe. Radi se o opasnim tvarima - ukapljenom naftnom plinu te etilacetatu i (naftnim proizvodima) benzin i ligroini plinska ulja (uključujući dizel goriva, loživa ulja i mješavine plinskih ulja).

Prema podacima AZO iz 2007. godine u RH se više ne uvoze, ne proizvode, niti koriste POP pesticidi. Ostaci prethodno rabljenih POP pesticida u okolišu, u skladu s propisima, sustavno se prate, osobito u podzemnim te površinskim vodama.

Prisutnost određenih količina POP pesticida, kao što su DDT, lindan i drugi spojevi, rabljenih prije zabrane njihove uporabe na području RH, utvrđeno je u morskom sedimentu, te u morskim organizmima u blizini gradskih i lučkih središta na području Županije. U kopnenim vodama, koncentracije ovih spojeva bile su u dopuštenim graničnim vrijednostima za I i II vrstu voda sukladno tada važećoj Uredbi o klasifikaciji voda. Kontaminacija PCB-ima utvrđena je na lokaciji trafostanice Bilice kod Šibenika, oštećenoj uslijed ratnih razaranja. Oštećena kondenzatorska baterija demontirana je i uklonjena 2006. godine, no potrebno je provesti i sanaciju onečišćenog tla.

4.1.9.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) kao primarne ciljeve navode uspostavu integriranog sustava kemijske sigurnosti uključujući i integrirani informacijski sustav na državnoj razini, a s obzirom na sadašnje stanje u kojem postoje različiti informacijski sustavi u različitim resorima i institucijama. Na državnoj razini donesen je Zakon o kemikalijama (NN 150/05, 53/08) te Strategija kemijske sigurnosti (NN 143/08) koji čine osnovu za daljnju uspostavu jedinstvenog sustava. Osnovni ciljevi i mjere koji se mogu definirati na nivou Županije dani su u tablicama.

Tablica 19. Osnovni ciljevi zaštite od kemikalija za Županiju

C1	Smanjiti rizik od industrijskih nesreća i poboljšati mjere za njihovo sprječavanje, pripravnost i odgovore na njih
C2	Unaprijediti mehanizme, postupke i mjere za sigurno gospodarenje kemikalijama
C3	Provoditi sustavno praćenje proizvodnje, transporta i korištenja kemikalija

Tablica 20. Mjere zaštite od kemikalija za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izraditi Izvješća o sigurnosti (ili Obavijest o malim količinama opasnih tvari u postrojenju) prema zakonskim obvezama za sprječavanje velikih nesreća, uključujući procjenu rizika (vidi mjere Upravljanje rizicima i nesrećama)	JPP	MZOPUG, IZO, UOZOKP, JLS	PR	GS
C1	M2	Poticati postupnu prilagodbu novoj Uredbi REACH koja će za RH stupiti na snagu s ulaskom RH u EU (organizirati edukaciju gospodarskih subjekata)	UOZOKP	JLS, JPP	PR, trajno	DP, GS, ŽP
C1 C2	M3	Poticati uvođenje standarda kvalitete ISO 14001, EMAS (zaštita okoliša) i OHSAS (zaštita na radu i zaštita zdravlja zaposlenika) te uvođenje čistih (BAT) tehnika.	UOZOKP	UOG, JPP	SR	GS, JLS
C2	M4	Poticati upotrebu manje otrovnih/opasnih kemikalija, odnosno smanjenu uporabu istih (ovo se osobito odnosi na pesticide)	UOZOKP	JLS, JPP, VI, NVU	SR/DR	GS, MS
C3	M5	Potaknuti i ubrzati provođenje Uredbe o postupku utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša (NN 114/08), za obveznike prema navedenoj Uredbi na području Županije kako bi, između ostalog, smanjili i korištenje opasnih kemikalija i količine otpadnih kemikalija...	MZOPUG	IZO, UOZOKP, UDUŠKŽ	PR	GS, ŽP, MS

4.1.10 Turizam

4.1.10.1 Stanje

Temeljni nacionalni dokumenti na kojima se bazira razvoj turizma u Šibensko-kninskoj županiji je važeća Razvojna strategija Hrvatskog turizma donesena 1993. god. (NN 113/93). Za razvoj nautičkog turizma ključna je i Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009. - 2019. iz prosinca 2008.g. Hrvatska turistička zajednica početkom 2009. g. prihvatila je i Strateški marketinški plan hrvatskog turizma 2010. - 2014.

Nastojanje u osmišljavanju sustavnog regionalnog koncepta razvoja turizma na razini Županije rezultiralo je izradom Master i marketing plana turizma Šibensko kninske županije (2005.) u okviru CARDS programa. Ovaj plan, međutim, nije zaživio u implementaciji. Na temelju nedavno, na razini države izrađenog Strateškog marketing plana hrvatskog turizma 2008. – 2012. (THR, Horwath Consulting) pokrenuta je izrada Strategije razvoja turizma na razini Županije.

Turistički razvoj Županije zadnjih desetljeća bio je u velikoj mjeri obilježen masovnim turizmom. Prostorni raspored turističke infrastrukture i kapaciteta izrazito je koncentriran u dijelu obalnog područja, a gotovo u potpunosti ostavlja neiskorištenim veliki dio turističkog potencijala Županije koji postoji u njenom unutrašnjem dijelu (izuzev NP „Krka“).

Uočljivi su trendovi ubrzanog rasta turističkog prometa koji se (razdoblje I-X mj.) od 1.895.044 noćenja 2000. g. popeo na 4.200.935 noćenja 2008.g. (vidljivo je više nego dvostruko povećanje). Od ukupnog broja smještajnih jedinica na području Šibensko-kninske županije (44.693 2001. g. do 66.760 2008. g.) najveći udio (više od 50%) čine sobe i privatni apartmani. Na ukupni registrirani broj iznajmljivača dolazi još i značajan postotak neregistriranih, za što nažalost ne postoje službeni podaci. Prema Master i Marketing planu turizma Šibensko kninske županije (2005.), neprijavljena noćenja se uglavnom odnose na privatni smještaj, a volumen "crnog tržišta" može se samo grubo procijeniti. Tako je prema tom dokumentu za 2003. godinu procjena udjela crnog tržišta 22%, a na razini pojedinih naselja taj postotak varira i procjenjuje se i do 50 %. S tim u vezi je i jedan od velikih

problema okoliša bespravna izgradnja kuća za odmor i apartmana uz obalu koja je djelomično obuzdana donošenjem Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenoga obalnog područja mora 2004. godine.

Na području Županije ima 12 marina koje od kojih je 10 izgrađeno prije 2001. Dvije marine (Piškera i Skradin) nalaze se u Nacionalnim parkovima Kornati odnosno Krka. Prema podacima Turističke zajednice Šibensko-kninske županije u razdoblju 2001.-2008. g. kapaciteti u marinama povećali su se za 44%, a turistički promet za čak 53%.

Na području Županije prema PPŠKŽ-e izgrađenih i/ili planiranih turističkih zona ima 31. Samo manji dio tih zona je izgrađen (svega 8). Šest zona je djelomično izgrađeno, dok je 17 neizgrađenih zona ukupnog maksimalnog kapaciteta 30.950 kreveta. Za očekivati je da bi se značajnija izgradnja navedenih zona mogla aktivirati posebno ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

S obzirom na masovnost i sezonski karakter turističke ponude Županije i pritisci su koncentrirani u kratkom vremenskom razdoblju (uglavnom srpanj - kolovoz), što uzrokuje velik stres za sve sastavnice okoliša.

Sustavi odvodnje u priobalnim naseljima su samo djelomično izgrađeni u većim naseljima (Šibenik, Primošten, Rogoznica, Vodice) pa je većina kuća za odmor i apartmana (koji prevladavaju u strukturi turističkih kapaciteta) spojena na septičke jame koje se procjeđuju i onečišćuju obalno more. Turističke zone i marine uglavnom nemaju riješen sustav odvodnje ili su opremljene zastarjelim uređajima i neadekvatnim ispuštima. Implementacijom projekta „Jadran“ očekuje se poboljšanje stanja u području odvodnje i zaštite priobalnog mora.

Povećane količine otpada koje nastaju tijekom turističke sezone na području Županije također su jedan od značajnih utjecaja. Sanacijom aktivnih odlagališta i postupnim rješavanjem problema zbrinjavanja otpada za razinu Županije koje je u tijeku, i u ovom području se može očekivati poboljšanje stanja.

Glavni utjecaji na okoliš od nautičkog turizma odnose se na opterećenje morskoga okoliša (neriješeno pitanje zbrinjavanja otpada i otpadnih i kaljužnih voda s brodova, kao i utjecaju različitih kemikalija, kao što su npr. štetni protuobraštajni premazi za brodove, koje ispiranjem dospijevaju u more. Porast broja plovila, a time i porast korištenja benzina ili dizelskoga goriva znači i povećano onečišćenje mora. Sidrenje nautičara u prirodnim uvalama uzrokuje njihovo onečišćenje i devastaciju morskog dna.

Prema podacima Lučke uprave Šibenik u 2009.g. bilo je 60-tak rezervacija veza od strane inozemnih brodara koji organiziraju kružna putovanja. Za sad se utjecaji od ovih brodova ne prate te nema točnih pokazatelja prema kojima bi se mogao utvrditi utjecaj.

Nacionalni parkovi Krka i Kornati bilježe također veliki porast broja posjetitelja (u razdoblju od 2002. g. do 2008. g. broj posjetitelja u NP Krka porastao je za oko 35%, a u NP Kornati za 43%.)

Izletnički, dnevni turizam i ekstremna koncentracija posjetitelja tijekom špice sezone karakteristični su za oba parka što ukazuje na veliko opterećenje ovih zaštićenih područja koje je koncentrirano na svega nekoliko mjeseci.

Otoci šibenskog arhipelaga (osim Murtera) nisu razvili značajnije turističke kapacitete. Zaleđe je turistički gotovo potpuno nerazvijeno unatoč velikom turističkom potencijalu.

U okviru turističkog gospodarstva, uočljivo je i odsustvo prakse institucionaliziranog nastojanja oko unapređenja okolišne prihvatljivosti/učinkovitosti poslovanja (provedbom jednokratnih inicijativa, ili uvođenjem sustava upravljanja okolišem (npr. ISO 14001). Značajni neiskorišteni potencijal u okviru turističkog gospodarstva leži u mogućnosti korištenja alternativnih izvora energije prvenstveno sunčanih kolektora (npr. za potrebe grijanja vode i dr.).

Vidljiva su nastojanja sudionika u turističkom gospodarstvu, jedinica lokalne samouprave, turističkih zajednica, nevladinog sektora i dr. na poboljšanju stanja i podizanju kakvoće okoliša (npr. u postupnom uključivanju plaža i marina u projekt Plave zastave, projektima Općina i Gradova oko uređenja naselja i rješavanja komunalnih i prometnih problema, suradnja s lokalnom samoupravom i turističkim zajednicama oko projekata održivog razvoja i dr.)

4.1.10.2 Ciljevi i mjere

Za okoliš najznačajnije mjere mogu se okvirno razvrstati u dvije kategorije:

- 1) Mjere u smislu planiranja s ciljem zaštite postojećih resursa unapređenja kvalitete turističke ponude na principima održivosti
- 2) mjere upravljanja i gospodarenja resursima i te razvoj potrebne infrastrukture radi zaštite okoliša (neke od navedenih mjera vezane su uz područja: otpad, gospodarenje vodama, promet i sl. pa ovdje nisu detaljnije razrađene).

Tablica 21. sadrži ciljeve preuzete iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) u koje se uklapaju i ciljevi Strategije razvoja hrvatskog turizma do 2010.g. (konačna verzija), dok su u Tablici 22. navedene mjere za ostvarenje navedenih ciljeva na području Šibensko-kninske županije.

Tablica 21. Ciljevi zaštite okoliša u sektoru turizma za Županiju

C1	zaštita svih resursnih potencijala i na njihovo što potpunije valoriziranje
C2	uravnotežen razvoj osmišljen na načelu održivosti
C3	preuzimanje veće uloge turizma u podizanju kakvoće neposrednog okoliša

Tablica 22. Mjere zaštite okoliša u sektoru turizma za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok god.	Mogući izvori financ.
	<i>Mjere u pogledu planiranja</i>				
C1	M1	UOG	UOZOKP, JUZPU, TZŠKŽ, NVU, JUNP, JUPP	PR	ŽP, DP, MS,
C1 C2	M2	UOG,	TZŠKŽ, TZOG, JLS, GS, HGK, JUZPU, UOZOKP, NVU	KR	ŽP
C1 C2	M3	JLS, ŽU, JUNP, JUPP	JUZPU, JUUZPZPV konz.	KR	ŽP, LP
C1 C2	M4	UOG	JLS, TZŠKŽ, TZOG, NVU, JUUZPZPV GS	SR	ŽP, LP DP, GS, MS
C1 C2	M5	UOG	UOPPOR, JLS, TZŠKŽ, TZOG, NVU, GS	SR	ŽP, LP, GS, MS

C1 C2	M6	Izraditi lokalne programe razvoja turizma temeljene na Županijskoj strategiji turizma, prirodnim i kulturnim datostima kao i održivim prihvatnim mogućnostima određenoga područja <i>Mjere za upravljanje i gospodarenje</i>	JLS,	TZO/G, NVU, GS	DR	LP, GS,
C1	M7	Sustavno provoditi inspekcijski nadzor radi sprečavanja bespravne izgradnje na obali.	GI	JLS, GS, javnost	trajno	DP
C1 C2	M8	Uspostaviti program sustavnijeg gospodarenja postojećim resursima: identifikacija i inventarizacija; uspostava katastra i atlasa turističkih aktivnosti i atrakcija; osmišljavanje i razrada idejnih razvojnih planova; prezentacija potencijalnim investitorima; nadzor nad provedbom, i sl. Intenziviranje razvoja „zelenih“ turističkih sadržaja koji gostu nude priliku za kontakt i upoznavanje s prirodom te u suradnji s JLS i TZO/G uključiti ove informacije u turističke informativne materijale i opis prirodnih atrakcija	UOG	TZŠKŽ, TZOG, JLS, NVU, JUJPU, GS, JUJZPZPV JUNP, JUPP	DR	ŽP, LP, GS
C1 C3	M9	Usmjeravanje investicija u nautičkom turizmu na rekonstrukciju i revitalizaciju postojećih luka i lučica (posebno luka otvorenih za javni promet za prihvat većih jahti) te projekte kojima će se revitalizirati devastirani lokaliteti okoliša (npr. ugašena industrijska zona Šibenika ili zone brodogradilišta i dr.)	JLS, ŽU	GS, ŽKŠ	KR	JLS, GS
C1 C3	M10	Povećati opću razinu opremljenosti komunalne i druge infrastrukture u priobalju i na otocima (izgradnja sustava javne odvodnje prema projektu Jadran, Provođenje mjera iz Plana gospodarenja otpada Šibensko-kninske županije, rješenje prometnih zagušenja u sezoni u središtima naselja (veza s mjerama iz poglavlja Gospodarenje vodama, Otpad, Promet)	ŽU, JLS	HV, KP, JPP	PR	DP, ŽP, LP, MS
C1 C3	M11	Osposobljavanje luka nautičkog turizma za prikupljanje otpada i intervencije kod manjih onečišćenja mora, postavljanje eko-tankova i prihvatnih uređaja za otpadne vode s plovila, zbrinjavanje motornih ulja, akumulatora i sl. (veza s mjerama iz poglavlja Gospodarenje vodama, otpad).	GS,	JLS, LK, KP	PR	GS, LP
C1 C3	M12	Poticati uređenje plaža i njihovo uključivanje u ekološke projekte (npr. prednost pri dodjeljivanju koncesije za plaže davati investitorima koji se obvežu dostići standarde Plave zastave).	JLS	TZŠKŽ, TZGO, NVU	trajno	LP, GS
C1, C3	M13	Identificiranje vrijednih dijelova akvatorija ugroženih sidrenjem nautičara, te postavljanje sustava za sidrenje (tzv. corpo morto) radi izbjegavanje negativnog utjecaja na bentoske zajednice.	ŽU, JLS	JUJZPZPV JUJPU, UOPPOR, UOPPOR, GS	PR	ŽP, LP, GS
C1 C2	M14	Prilagođavanje luke Šibenik za prihvat brodova za kružna putovanja u smislu potrebnih mjera zaštite okoliša.	LU	JLS,	DR	ŽP, LP
C2	M15	Poticati povezivanje turizma s poljoprivredom i drugim kompatibilnim djelatnostima (ribarstvo, marikultura, razne uslužne djelatnosti i čista proizvodnja).	UOG	HGK, RRA ŠKŽ, TZŠKŽ, JLS, GS	KR/ trajno	ŽP, LP, GS, FZRPI A, FZRRR H
C2 C3	M16	Izraditi programe te osigurati poticaje za povećanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije (naročito solarne en.) u turističkom sektoru.	UOG	JLS, HGK, RRA ŠKŽ, GS, TZŠKŽ, TZOG,	KR	FZOEU , ŽP, LP, GS
C3	M17	Poticati certifikaciju turističkog gospodarstva na primjenu sustava kvalitete i upravljanja okolišem ISO 9001 i ISO 14001 te uvođenje koncepta čistije proizvodnje.	ŽU	HGK, JLS, GS, TZŠKŽ	SR	ŽP, GS
C3	M18	Izraditi i provoditi informativne, edukacijske i savjetodavne programe za turističke djelatnike (naročito upravljački kadar) u vezi sa zaštitom okoliša te razvijati ekološku svijest kod lokalnog stanovništva uključenog u turističke djelatnosti.	ŽU, JLS	HGK, TZŠKŽ, TZOG, MZOPUG; NVU	KR	ŽP, LP, DP, MS, GS
C3	M19	Poticati uključivanje brige o okolišu u sektor turizma (npr. uvođenje nagrade za okolišno odgovorno poslovanje). Osigurati poticajna sredstva za projekte zaštite okoliša i ekološke inicijative u turizmu.	ŽU, JLS	MZOPUG, TZŠKŽ, TZOG, NVU, GS	trajno	ŽP, LP, DP

4.2 SASTAVNICE OKOLIŠA

4.2.1 Upravljanje kakvoćom zraka

4.2.1.1 Stanje

Obveze Županije u upravljanju kakvoćom zraka na području Šibensko-kninske Županije određene su krovnim nacionalnim zakonima: Zakonom o zaštiti okoliša (NN 110/07) i Zakonom o zaštiti zraka (NN 178/04, 60/08), kao i njihovim brojnim podzakonskim aktima.

Na području Šibensko-kninske županije jedino je na širem području grada Šibenika uspostavljena mreža postaja za praćenje kakvoće zraka. Osim na jednoj postaji u centru grada, na kojoj se prati koncentracija NO₂, SO₂ i crnog dima, na ostalih pet postaja prati se isključivo količina ukupne taložne tvari (UTT) i njen sastav (u vodi netopljive tvari: metali Pb, Cd, Tl i Ni; u vodi topljive tvari: kalcij, fosfati, fluoridi, kloridi, sulfati i nitrati). 2005. godine kakvoća zraka je bila II. kategorije s obzirom na količinu ukupne taložne tvari (UTT) na trima postajama Centar grada, Knezova Bribirskih i iznad TLM-a te III. kategorije na postajama Vidici, Vukovac i Zapadna magistrala. U razdoblju od 2006. do 2008. godine, kakvoća zraka je bila II kategorije s obzirom na koncentraciju NO₂ i koncentraciju SO₂ na postaji Centar grada te UTT na postaji Vukovac. Stalno prisutna povećana koncentracija UTT na postaji Vukovac najvjerojatnije je posljedica utjecaja obližnjeg kamenoloma. Povećane koncentracije NO₂ i SO₂ na postaji Centar grada moguće potječu od prometa, odnosno povećanog broja osobnih vozila registriranih na području Županije posljednjih nekoliko godina. No, s obzirom da SO₂, uglavnom nastaje izgaranjem goriva u ne-industrijskom sektoru, bez daljnjih, sveobuhvatnijih istraživanja, koja uključuju i emisije iz stacionarnih izvora, nije moguće utvrditi pravi uzrok povećanja njegove koncentracije u 2008. godini. Prema izvješću o praćenju kakvoće zraka u 2008. godini u okolišu tvornice Knauf d.o.o. Knin i rudnika, mjerenjima je utvrđen neznatno onečišćen zrak, odnosno I. kategorija zraka s obzirom na UTT te koncentraciju metala olova, kadmija, talija i nikla u netopivom dijelu UTT-a.

Prema zakonskim obvezama, a s obzirom na II kategoriju zraka, gradsko vijeće grada Šibenika treba donijeti **Plan mjera za smanjivanje onečišćivanja zraka**, (članak 43. Zakona o zaštiti zraka), kako bi se postupno postigle niže vrijednosti od granične vrijednosti (GV).

Prema Uredbi o određivanju područja i naseljenih područja prema kategorijama kakvoće zraka (NN 61/08), Šibensko-kninska županija, svrstana je zajedno sa Zadarskom županijom u područje HR 6 s I kategorijom zraka s obzirom na razine onečišćujućih tvari u zraku i II kategorijom zraka s obzirom na ozon u zraku. No, s obzirom da se kakvoća zraka ne mjeri u preostalom dijelu Županije (osim koncentracije NO₂ na postaji DHMZ-a u Kninu), teško je dati cjelovitu ocjenu stanja za cjelokupno područje. Uz to, nisu poznati ni podaci o mjerenjima provedenim prema izrađenim procjenama utjecaja na okoliš (npr. odlagališta otpada, uređaji za pročišćavanje otpadnih voda, eksploatacijska polja mineralnih sirovina...) koji bi upotunili sliku stanja kakvoće zraka na području Županije.

Sudeći prema rješenjima o prihvatljivosti zahvata za okoliš izdanim tijekom 2007., 2008. i 2009. godine za sve nove zahvate, koji bi moguće uzrokovali pogoršanje kvalitete zraka, propisane su i obveze praćenja kakvoće zraka.

Na području Županije, podatke o emisijama onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora u Registar onečišćavanja okoliša u 2008. godini dostavilo je 48 obveznika.² Iz podataka o emisijama onečišćujućih tvari iz stacionarnih izvora u zrak na području Županije iz Katastra emisija u okoliš (KEO) u razdoblju od 2003. do 2005. godine, vidljivo je da je glavni izvor emisija na području

² U vrijeme izrade Izvješća o stanju okoliša i ovog Programa (2009. godina) bio je dostupan isključivo popis obveznika dostave podataka o emisijama onečišćujućih tvari u zrak, dok kvantitativni podaci o emisijama onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora iz KEO za 2006. i 2007. godinu te iz Registra onečišćavanja okoliša u skladu s Pravilnikom o registru onečišćavanja okoliša (NN 35/08) za 2008. godinu nisu bili dostupni.

Županije grijanje. S obzirom na nepouzdanost prikupljenih podataka i neraspoloživost novijih podataka o emisijama onečišćujućih tvari dostupnih iz baza podataka AZO-a, moguće je samo identificirati opažen trend smanjenja količine emisije plinova i prašine u zrak u navedenom razdoblju.

Na području Županije registrirane su 22 tvrtke u kojima se koriste organska otapala, odnosno proizvodi koji sadrže hlapive organske spojeve (HOS). Među njima, svega dvije tvrtke (Tvornica oplemenjenih folija d.o.o. Drniš i NCP Remontno brodogradilište Šibenik) ne udovoljavaju graničnim vrijednostima emisija (GVE) hlapivih organskih spojeva iz ispusta, graničnim vrijednostima fugitivnih emisija ili ukupnim graničnim emisijama propisanim Uredbom o graničnim vrijednostima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 110/07), te su bile obvezne izraditi Program smanjivanja emisija. Preostale emisije HOS-a uglavnom potječu iz manjih izvora poput lakirnica, kemijskih čistiona, proizvodnje laminata, brusione kamena i sl.

S obzirom da na županijskoj razini ne postoji baza podataka o potrošnji tvari koje oštećuju ozonski sloj, potrebno je napraviti istu kako bi se mogle predložiti i mjere za njihovo smanjenje.

4.2.1.2 Ciljevi i mjere

Primarni ciljevi politike zaštite zraka (smanjivanje emisija iz prometa, industrije...), kako su oni određeni Strategijom održivog razvitka (NN 30/09), odnosno Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02) te Planom zaštite i poboljšanja kakvoće zraka u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2008. do 2011. godine (NN 61/08), prilagođeni za županijsku razinu, dani su u *Tablici 23*. Smjernice za zaštitu zraka u Županiji dane su *Tablici 24*.

Tablica 23. Primarni ciljevi zaštite zraka u Županiji

C1	Nadograditi lokalni / županijski sustav za praćenje emisija i kakvoće zraka.
C2	Uspostaviti županijski informacijski sustav o praćenju kakvoće zraka, kao dio informacijskog sustava o okolišu.
C3	Održati I kategoriju zraka u gradovima i naseljima u kojima je ustanovljena I kat. Postići I kategoriju kakvoće u dijelovima naselja u kojima je zrak II kategorije.
C4	Smanjiti emisije štetnih tvari koje utječu na regionalnu i globalnu onečišćenost.
C5	Smanjiti emisije iz svih glavnih izvora (promet, energetika, industrija, ložišta).

Tablica 24. Mjere zaštite zraka od onečišćenja za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.
C1 C2	M1 U skladu sa zakonskim ovlastima/obavezama, prikupiti rezultate svih recentnih praćenja kakvoće zraka, te osigurati buduću protočnost informacija/podataka. Na osnovu postojećih praćenja kakvoće zraka, emisijskih mjerenja, modeliranja i ekspertne procjene, pripremiti najcjelovitiju moguću informaciju o kakvoći zraka i dati ocjenu kakvoće zraka na cijelom području Županije.	UOZOKP, AZO	JLS, JPP – onečišivači konz., NVU	PR	ŽP, GS, LP
C1 C2	M2 Uspostaviti informacijski sustav stanja zraka, kao dio Informacijskog sustava okoliša Županije. Informacijski sustav treba na odgovarajući način objediniti i prezentirati informacije dobivene iz svih postojećih mjerenja, uključivo: državnu (buduću) i lokalnu mrežu, mjerenja obavezna prema SUO i drugim propisima, mjerenja posebne namjene i dr. Podaci o kakvoći zraka trebaju biti javno dostupni (minimalno) na web stranici županije (čl 29 Zakon o zaštiti zraka).	AZO, UOZOKP	JLS, JPP – onečišivači	PR	ŽP, GS, LS
C1 C2	M3 Stalno ažuriranje Registra onečišćavanja okoliša (zrak) kao dijela informacijskog sustava praćenja kakvoće zraka	UOZOKP	IZO, AZO, JLS, JPP, ...	PR	ŽP, DP
C2	M4 Provesti edukaciju obveznika dostave podataka u Registar onečišćavanja kako bi se osigurala pouzdanost i kvaliteta dostavljenih podataka	UOZOKP	JLS, NVU	PR	ŽP, JLS, GS, JPP

C2	M5	Proširiti monitoring uključivši parametre kao što su čestice PM10 i benzen na prometom opterećenim lokacijama (zajednička mjera s prometom). Proširiti županijsku mrežu za praćenje kakvoće zraka na šire područje županije, posebno u dijelovima gdje postoji znatan broj eksploatacijskih polja mineralnih sirovina. Financiranje se može osigurati povećanjem udjela u sufinanciranju troškova praćenja kakvoće zraka na području grada Šibenika od strane grada, kao i sufinanciranjem potrebnih praćenja kakvoće zraka na području ostalih gradova od stane samih gradova.	UOZOKP	svi sudionici koji mjere (JLS, JPP, ...), AZO	PR	ŽP, JLS-LP
C2 C3	M6	Sustavno nadzirati provođenje mjera zaštite zraka propisane postupkom procjene utjecaja na okoliš ili dozvoli izdanoj po posebnom propisu za određeni zahvat	IZO	UOZOKP, JPP	trajno	DP, ŽP, JPP
C3	M7	Izraditi zakonom propisane dokumente zaštite i poboljšanja kakvoće zraka, uključujući, prvenstveno Plan mjera za smanjivanje onečišćivanja zraka (čl.43.) na području grada Šibenika kojima bi se nastojalo postići I kategoriju zraka na području grada, posebno na lokacijama na kojima je već duži niz godina kakvoća zraka II kategorije (centar grada, Vukovac). PROVODITI usvojene programe / planove, osigurati praćenje njihove provedbe i redovno (godišnje/dvogodišnje) izvještavanje o provedbi, te ih prilagođavati sukladno novim uvjetima / spoznajama ³	UOZOKP	JLS, JPP, AZO, konz.	PR	LP, GS, ŽP
C3	M8	Dosljedno planiranje i upravljanje razvojem i izgradnjom u prostoru, koje uzima u obzir emisije u zrak i njihove utjecaje. ne dopuštati izgradnju koja će promijeniti kakvoću zraka iz I u II ili čak III kategoriju.	UOZOKP, JLS,	JUZPU, JPP, NVU	trajno	-
C3 C4	M9	Ubrzati postojeće postupke sanacije, prema svim prihvaćenim svjetskim standardima, a koji mogu utjecati na kvalitetu zraka (bivši TEF, TLM- elektroliza, te IVANAL u Lozovcu – još nije započeta sanacija). Ubrzati s uspostavom sustava gospodarenja otpadom (sanacija postojećih odlagališta, posebno divljih, uspostava ŽCGO Bikarac) te uspostavom sustava javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje	JLS	MZOPUG, UOG, UOZOKP, KP, ŽCGO, konz.	PR	GS, ŽP, LP, FZOEU, MS, HV
C3 C4	M10	Održavati i povećavati površine parkova i zelenih površina unutar naselja. Zaštititi naselja od prašine (i buke) s jakih prometnica postavljanjem prirodnih barijera (drvoređa ili šuma). Održavati i povećavati površine šuma.	JLS, JUZPU	HŠ, JPP, UOZOKP, NVU, škole	SR	ŽP, LP, GS
C4 C5	M11	Poticanje uvođenja čišćih tehnologija (NRT – Najbolja raspoloživa tehnika ili BAT - Best available technology) kod glavnih onečišćivača, i kod svih gdje postoji mogućnost unapređenja stanja, posebno kad postoje i pritužbe. Moguće mjere uključuju inspekcijski nadzor, subvencioniranje, kreditiranje i dr. Proširiti inicijativu uvođenjem standarda ISO 14001.	UOZOKP	IZO, JLS, JPP, konz.,	PR, trajno	GS, ŽP, FZOEU
C4 C5	M12	Plinifikacija	Plinacro	UOG, UOPUG, JLS	SR/ DR	DP, MS, Vlasnik mreže
C4 C5	M13	Poticati daljnje korištenje obnovljivih izvora energije (u prvom redu vjetar, ali i sunce), te mjere energetske učinkovitosti u suradnji s FZOEU (vezano za mjere u poglavlju Energetika).	ŽU	JPP, konz. MGRP	SR	ŽP, FZOEU
C4 C5	M14	Provoditi mjere oko poboljšanja javnog prometa i općenito prometa u naseljima na osnovi prometnih studija: npr. poticanje gradskog prijevoza modernizacijom voznog parka; popularizacija javnog prijevoza, osiguranje protočnosti prometnica; uspostavljanje biciklističkih staza ovisno o gradu/općini, popularizacija bicikla	JLS	UOZOKP, NVU, građani	DR	LP, ŽP, FZOEU

³ U tijeku revizije ovog Programa započela je izrada Programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Županije.

4.2.2 Klimatske promjene

4.2.2.1 Stanje

Pitanje klimatskih promjena postaje sve naglašeniji problem okoliša u 21. stoljeću. Promjena klime i njezini utjecaji očituju se nizom pojava kao što su: promjena temperature, količina i raspodjela oborina, podizanje razine mora, učestalost ekstremnih meteoroloških prilika, promjene u vodnim resursima, ekosustavima i biološkoj raznolikosti, poljoprivredi, šumarstvu, zdravlju, te znatnim ekonomskim štetama.

Kako bi se ostvario cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova, kojima najviše doprinosi energetske sektor te industrijski procesi, posljednjih godina RH donijela je čitav niz propisa za provedbu mjera politike i strategije usmjerene k energetskej učinkovitosti i korištenju obnovljivih izvora energije, mjera usmjerenih smanjivanju emisija u prometu (zamjene fosilnih goriva biogorivom i plinom) te mjera u sektoru šumarstva (uklanjanje CO₂ u povećanu drvenu masu i pošumljenost, korištenje drvne mase kao biomase-goriva...). U 2007. godini donesena je i Uredba o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju ugljikovog (IV) oksida u okoliš (NN 73/07). Prema toj mjeri, obveznici plaćanja naknade su prepoznati na osnovi svojih emisija CO₂. Nedavno je donesen i Plan raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj (NN 76/09) koji sadrži „ukupan iznos emisijskih jedinica unutar određenog razdoblja dodijeljen državi, podatke o dosadašnjim emisijama stakleničkih plinova, popis djelatnosti kojima se ispuštaju staklenički plinovi, godišnje emisijske kvote koje se dodjeljuju za postrojenje, način dodjele emisijskih jedinica stakleničkih plinova operaterima postrojenja, procjenu budućih emisija stakleničkih plinova, određivanje pričuve emisijskih jedinica za nova postrojenja, način korištenja mehanizama Kyotskog protokola i rok dodjele emisijskih jedinica za postrojenja.“

U okviru popisa postrojenja obveznika ishođenja dozvola za emisije stakleničkih plinova s dodijeljenim godišnjim kvotama stakleničkih plinova navedene su i dvije tvrtke sa sjedištem na području Županije – Knauf d.o.o. iz Knina (proizvodnja građevnog materijala) i Girk-Kalun iz Drniša (proizvodnja vapna) sa dodijeljenim emisijskim kvotama u iznosu od 31.859 i 85.130 t CO₂. Dodjela emisijskih jedinica postrojenjima, te postupak trgovanja emisijskim jedinicama primijenit će se danom pristupanja Republike Hrvatske u članstvo u Europskoj uniji.

4.2.2.2 Ciljevi i mjere

Navedeni utjecaji klimatskih promjena od kojih su za prostor Županije relevantni podizanje vjerojatnosti i učestalosti šumskih požara zbog porasta temperature, ugroženost obalnog pojasa podizanjem razine mora, smanjenje vodnih resursa uzrokovano manjim količinama oborina i većim i dužim vrućinama i sušom – posebno u ljetnom razdoblju, promjena ravnoteže jezerskog sustava Vranskog jezera, odnosno nagla promjena stupnja zasljenjenja vode u jezeru, nameću za Županiju prioritete pri planiranju preventivnih i zaštitnih ciljeva i mjera. To su svakako poticanje korištenja obnovljivih izvora prvenstveno izgradnje vjetroelektrana, korištenje biomase u industrijskim kotlovnica i kućnim ložištima, podizanje energetske učinkovitost u zgradarstvu, domaćinstvima i industrijskim procesima u cilju smanjenja emisija stakleničkih plinova, uspostavu sustava gospodarenja šumama i šumskim zemljištem s naglaskom na protupožarnu prevenciju, unapređenje sustava upravljanja vodama županije na način koji omogućuje racionalnije korištenje, povećanje korištenja javnog gradskog prometa, pješaćenja, korištenja bicikla i boljeg javnog prijevoza u gradskom prometu, te željezničkog i brodskog u međugradskom prometu, unapređenje sustava gospodarenja otpadom.

Tablica 25 i Tablica 26. prikazuju osnovne mjere kojima će se u Županiji nastojati odgovoriti izazovima klimatskih promjena. Velik broj mjera, koje su konkretnije vezane za energetiku i zrak, ali i

šumarstvo, vode, industriju, promet, poljoprivredu, a ujedno predstavljaju i odgovor izazovima klimatskih promjena, detaljnije je opisan u sklopu navedenih poglavlja ovog programa.

Tablica 25. Primarni ciljevi u vezi s klimatskim promjenama za Županiju

C1	Smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz svih glavnih sektora
C2	Povećanje ponora stakleničkih plinova
C3	Osmišljavanje adaptacijskih mjera, njihova integracija u relevantne sektorske planove i sustavna provedba

Tablica 26. Mjere zaštite u vezi s klimatskim promjenama za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.	
C1	M1	Smanjivanje emisija CO ₂ iz sektora prometa poticanjem korištenja biodizela, UNP-a i prirodnog plina (u javnom prijevozu, a potom i turizmu – iako UNP i prirodni plin nisu obnovljivi izvori, njihovim izgaranjem oslobađa se manja količina CO ₂ u odnosu na fosilna goriva), poticanjem pješčenja te korištenja bicikla i javnog prijevoza u gradskom prometu, te željeznice u međugradskom prometu.	UOG, JLS	UOZOKP, KP, NVU, ZI, ...	PR, trajno	ŽP, FZOE U, LP, GS
C1	M2	Podizanje energetske učinkovitosti u kućanstvima, industriji, zgradarstvu (vidi mjere u poglavlju o energetici)	MZOPUG UOG	JPP, građani, JLS, ...	PR, trajno	ŽP, FZOE U, LP, GS
C1	M3	Povećanje udjela obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane, biomasa, sunce, biogorivo, ...) (vidi mjere u poglavlju o energetici)	UOG	JPP, HŠ, zadruge, JLS, ...	PR, trajno	ŽP, MS, FZOE U, LP, GS
C1	M4	Unapređenje sustava gospodarenja otpadom: izbjegavanje, odvojeno skupljanje, uporaba, energetska korištenje, sanacija postojećih odlagališta, spaljivanje plina na baklji.	UOZOKP	UOPUG, KP, građani, JLS, JPP, ...	SR, trajno	ŽP, FZOE U, LP
C2	M5	Pošumljavanje i podizanje uzgojnog oblika šuma na šumskim zemljištima (vidi mjere u poglavlju o šumarstvu)	HŠ	UOG, UOZOKP, JUUZPZP V, JLS, NVU, građani, ...	SR, trajno	ŽP, HŠ, FZOE U, LP
C3	M6	Planiranje i upravljanje razvojem u obalnom pojasu koje uvažava rast snage „elemenata“ (olujne pojave) te podizanje razine mora	JUZPU	JLS, NVU, ...	trajno	ŽP, LP
C3	M7	Uspostava prakse i sustava gospodarenja šumama i šumskim zemljištem s naglaskom na protupožarnu prevenciju: viši uzgojni oblici koji omogućuju lakšu prohodnost i veću dostupnost, više protupožarnih prosjeka, mjere „čišćenja“ šume. Općenito unapređenje protupožarnog sustava (dogradnja postojećeg uglavnom reaktivnog sustava, podsustavima predviđanja, rane detekcije i dr.)	HŠ, VZŠKŽ,	UOG, JLS, NVU, JPP, privatni vlasnici šuma,	SR, trajno	DP, ŽP, LP
C3	M8	Unapređenje sustava upravljanja / gospodarenja vodama županije na način koji omogućuje njihovu racionalniju distribuciju: dogradnja vodoopskrbnih sustava, ponovno korištenje pročišćenih otpadnih voda, racionalno korištenje voda	HV	UOG, UOZOKP, JLS, Poljoprivrednici, ...	SR, trajno	HV, ŽP, LP
C3	M9	Zaštita Vranskog jezera od povećanih zaslanjenja uslijed klimatskih promjena i porasta razine mora	JUPP Vransko jezero	ŽU, Zadarska županija	DR	ŽP

4.2.3 Upravljanje vodama

4.2.3.1 Stanje

Najveći dio površinskih i podzemnih voda na području Šibensko-kninske županije vezan je uz rijeku Krku. Ostali značajniji površinski tokovi su njene pritoke Butišnica, Orašnica, Krčić, Kosovčica, Čikola i Guduča. Na području Županije nalazi se i dio toka rijeke Zrmanje i Cetine.

Javna vodoopskrba u Županiji organizirana je u pet vodoopskrbnih sustava kojima upravljaju komunalna društva: „Vodovod i odvodnja“ d.o.o. Šibenik, Komunalno poduzeće d.o.o. Knin, „Rad“ Drniš, Komunalno društvo Biskupija te Komunalno društvo d.o.o. Kijevo. Prosječna opskrbljenost stanovništva Šibensko-kninske županije vodom za piće iz javnih vodoopskrbnih sustava u 2009. godini je bila zadovoljavajuća, 86%, iako na području općine Ervenik ne postoji sustav javne vodoopskrbe. Problem predstavljaju i znatni gubici zahvaćene vode koji u prosjeku iznose oko 50%. Zonama sanitarne zaštite sa propisanim mjerama radi zaštite voda namijenjenih zahvaćanju vode za piće, proglašena su svega tri izvorišta Torak, Jaruga i Šimića Vrelo. Za izvorište Jaruga i Torak, odluka o zaštiti izvorišta, odnosno zone sanitarne zaštite donesena je 1997. godine prema tada važećem Pravilniku o zaštitnim mjerama i uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite voda za piće (NN 22/86). Navedenu odluku potrebno je uskladiti s odredbama novog Pravilnika o zonama sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02). Odluku o zaštiti izvorišta Šimića vrelo donio je grad Knin 2006. godine. Za izvorišta Čikola, Miljacka, Kovačić, Vukovića vrelo i Lopuško vrelo za sada ne postoje odluke o zaštiti izvorišta.

Prema ispitivanju zdravstvene ispravnosti vode za piće iz javnih vodovoda u 2006. godini na području Županije, svega 0,17 % uzetih uzoraka bilo je kemijski, odnosno 5,06 % mikrobiološki neispravno. U 2007. godini, stanje je bilo nešto lošije: 0,98% uzoraka je bilo kemijski i 8,31% mikrobiološki neispravno. Zdravstvena ispravnost vode za piće na tridesetak objekata javne vodoopskrbe (cisterne) izvan sustava javne mreže u razdoblju od 2006.do 2008. godine je bila nezadovoljavajuća prema zadanim vrijednostima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN 47/08). Kao razlog naveden je nepravilno održavanje cisterne i neredovito provođenje dezinfekcije vode.

Kakvoću površinske vode na području Županije, Hrvatske vode prate na sedam postaja. Iz podataka za razdoblje od 2002. do 2008. godine vidljivo je da je kakvoća vode rijeke Krke uglavnom bila lošija od zahtijevane. Planirana kategorija vode na Izvorištu Krčić (I vrsta) postignuta je tek 2008. godine. Kakvoća vode rijeke Krke nizvodno od Knina je 2006. godine bila čak V. vrste, najvjerojatnije zbog onečišćenja otpadnim komunalnim vodama grada Knina. Kakvoća vode na Visovačkom jezeru se iz godine u godine popravlja iako još uvijek nije postignuta zahtijevana kategorija (I). Kakvoća vode rijeke Čikole prati se na dvije postaje. Na samom izvorištu i nizvodno od Drniša voda je bila odgovarajuće kakvoće, iako je zbog komunalnih otpadnih voda grada Drniša, bila povećana koncentracija fekalnih koliforma.

U 2008. u Registar onečišćavanja okoliša, ispuštanje i prijenos u vode/more putem 47 ispusta prijavilo je 35 subjekata, znatno više nego 2004. i 2005. godine.

Stanje na području javne odvodnje je znatno lošije nego na području vodoopskrbe. Postotak priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje na području Županije u 2009. godini iznosio je u gradovima: Šibenik - 60%, Skradin - 40%, Vodice - 27%, Knin - 26% i Drniš - 35%, te u općinama: Primošten - 33% i Rogoznica - 28%. Kao što je vidljivo i iz ovih podataka, u navedenim jedinicama lokalne samouprave sustavi javne odvodnje su samo djelomično izgrađeni. Postoje svega četiri uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (Skradin, Šibenik, Rogoznica i Golubić). U većini općina (njih čak 13) ne postoje nikakvi sustavi javne odvodnje te se otpadne vode ispuštaju direktno u prijemnike ili posredno iz crnih jama putem procjeđivanja. Većina industrijskih objekata na području Županije posjeduje samo zastarjele mehaničke uređaje za pročišćavanje ili otpadne vode ispušta direktno u prijemnike. Posljednjih godina intenzivirali su se radovi usmjereni prema izgradnji novih sustava

odvodnje i odgovarajućih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Planirana je i izgradnja šest takvih sustava, u gradovima Kninu i Drnišu te općinama Rogoznica, Primošten, Betina – Murter i Pirovac - Tisno, koji su trenutno su u fazi izrade projektne dokumentacije.

4.2.3.2 Ciljevi i mjere

Tablica 27. prikazuje osnovne, najopćenitije ciljeve zaštite voda u Županiji, izvedene iz standardnih principa zaštite vode, ciljeva definiranih Strategijom upravljanja vodama (NN 91/08), Strategijom održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09), Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02), te relevantnim dokumentima županijske razine (kao što je Studija zaštite voda Šibensko-kninske županije (Sl.vj. ŠKŽ 09/00)). Operativnije razine ciljeva definirat će se kroz detaljnije sektorske analize, a prva od njih je svakako Plan upravljanja vodnim područjem relevantan za područje Županije.⁴ Tablica 28. daje sažeti prikaz mjera zaštite voda za Županiju.

Tablica 27. Osnovni ciljevi zaštite voda za područje Županije

C1	Osiguravanje trajnog upravljanja vodama na načelima održivog razvoja i jedinstva vodnog režima.
C2	Očuvati kakvoću površinskih i podzemnih voda u propisanim kategorijama; zaustaviti trend pogoršavanja kakvoće podzemnih i površinskih voda ondje gdje je ona ozbiljnije narušena i postupno mjerama zaštite osigurati propisanu vrstu vode. Sanirati/ukloniti postojeće izvore onečišćenja, te osmisliti sustavni nadzor nad njima.
C3	Pri upravljanju vodama stvoriti uvjete za zaštitu ekosustava pojedinih vrsta.
C4	Razmotriti mogućnosti pokretanja projekata izgradnje malih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u izdvojenim naseljima i manjim ruralnim sredinama Županije, te omogućiti postupnost izgradnje.

Tablica 28. Mjere zaštite voda za Županiju

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.	
C1	M1	Sudjelovati u izradi relevantnih dokumenata vodnog gospodarstva za područje Županije – u prvom redu Plan upravljanja vodnim područjem te Programima izgradnje i održavanja objekata komunalne infrastrukture (sukladno propisima o komunalnom gospodarstvu). Provesti izmjene i dopune Programa u skladu s Planom upravljanja vodnim područjem jednom kada on bude izrađen.	HV-VGO Split	UOZOKP, JLS, JPP, NVU	PR	HV, ŽP, JLS
C1	M2	Upotpuniti Registar onečišćavanja okoliša za vode (ažurnije, dostupnije i točnije izvještavanje i o manjim zagađivačima).	UOZOKP	VI, HV	trajno	DP, ŽP
C1	M3	Povezati se na informacijski sustav AZO kako bi podaci o kakvoći površinskih i podzemnih voda na razini županije bili dostupni županiji i jedinicama lokalne samouprave, te javnosti na web stranicama Županije (barem jednom godišnje)	AZO	UOZOKP, HV	PR	ŽP, HV
C1	M4	Unaprijediti sustav praćenja korištenja voda na slivu uvođenjem europskih pokazatelja praćenja korištenja voda (indeks eksploatacije obnovljivih izvora vode...)	MRRŠVG, HV	KP, JLS, UOZOKP	SR	HV, JLS
C1	M5	Postupno zamjenjivati lokalne vodovode i ostale načine opskrbe vodom s javnim sustavom vodoopskrbe kako bi se osigurala kontrola ispravnosti vode za piće i time poboljšala sigurnost zdravlja stanovništva te konstanta opskrba i u kritičnom ljetnom periodu	JLS	KP, UOZOKP, HV,	SR, trajno	
C1 C2	M6	Ispitati stanje vodovodne mreže, sanirati oštećenja i dotrajale dijelove mreže (tamo gdje već nije provedeno) kako bi se smanjili gubici zahvaćene vode.	JLS	KP, UOZOKP, UOPUG, HV	PR, trajno	JLS
C1	M7	Nastaviti s programom praćenja ispravnosti vode za piće i na lokalnim vodovodima i javnim vodospremama koje nisu dio javnog sustava vodoopskrbe do njihova priključenja na javnu mrežu ili modernizaciju	ZJZŠKŽ	UOZOKP	SR	JLS, ŽP

⁴ U tijeku revizije ovog Programa donesen je novi Zakon o vodama (NN 153/09) koji definira obvezu izrade Plana upravljanja vodnim područjima koji Hrvatske vode planiraju dovršiti do 2012. godine. Donesen je i novi Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 153/09)

C1 C2	M8	Poboljšati inspekcijski nadzor svih vrsta onečišćenja (građanstvo, industrija, poljoprivreda). Inicirati projekte sustavnog nadzora pojedine vrste onečišćivača.	VI	Ostale inspekcije HV, NVU, JLS, UOZOKP	SR, trajno	HV, LP, ŽP
C2	M9	Ukloniti / sanirati stare / utvrđene izvore onečišćenja	JLS	KP, HV, VI, UOZOKP, UOKPG, JPP	SR/DR	GS, HV, MS
C2	M10	Uskladiti postojeće stare odluke o zaštiti izvorišta s novijim Pravilnikom o zonama sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02), te donijeti nove za preostala izvorišta	HV	UOZOKP, JUZPU, JLS, JPP	PR, trajno	HV, ŽP
C2	M11	Sukladno postojećim dokumentima i planovima, ubrzati izgradnju već planiranih sustava odvodnje otpadnih voda te uređaje za pročišćavanje otpadnih voda i pokrenuti nove projekte za izgradnju sustava javne odvodnje.	HV - Jadranski projekt, KP	JLS, UOZOKP, JPP ...	PR/ SR/DR	LP, GS, ŽP, HV, MS
C2	M12	Intenzivirati ishođenje vodopravnih dozvola te usklađivanje postupanja s uvjetima propisanim u njima. Izraditi predtretmane za tehnološke otpadne vode.	JPP	VI, HV, JLS	SR, DR	GS, MS
C2	M13	Poticati uvođenje mjera kojima se smanjuje onečišćenje od velikog broja manjih onečišćivača (male lučice, automehaničarske radionice, razni obrti, ...).	VI	UOZOKP, HV, KP, JLS	trajno	ŽP, GS
C2	M14	Sanirati odlagališta otpada (ali i druge onečišćene površine) koja ugrožavaju podzemne vode.	ŽU, JLS	FZOEU, JPP, UOZOKP	SR, DR	LP, MS, FZOE U
C2	M15	Poticati primjenu čistije tehnologije i najboljih raspoloživih tehnika (NRT) (engl. BAT) za otpadne vode	ŽU	JLS, FZOEU, HV	trajno	FZOE U, ŽP
C2	M16	Sustavno nadzirati crne jame i septičke jame. Raditi na uspostavljanju registra septičkih jama, posebno u onim naseljima koja u srednjoročnom razdoblju (2-4 godine) ne planiraju uspostaviti ili proširiti sustav javne odvodnje	SI	KP, HV, JLS, NVU, građani, JPP	SR	Grada ni, ŽP, LP
C3	M17	Kod planiranja vodnogospodarskih zahvata, kroz postupak PUO uvažavati i utjecaj na ekosustave.	UOZOKP	HV, JUZPU, UOG, JLS, NVU	trajno	-
C3	M18	U okviru izrade planova upravljanja zaštićenih područja, uključiti obavezno element upravljanja vodama navedenih područja (za područja voda za piće, za kupanje, za ribnjačarstvo i marikulturu, te za područja osjetljiva na hranjive tvari)	JUUZPZPV	HV	trajno	ŽP, DP, MS
C4	M19	Sufinancirati pilot-projekte nekoliko tipičnih metoda tretiranja otpadnih voda predloženih <i>Studijom zaštite voda Šibensko-kninske županije</i> (laguna, biljni uređaji uz hotelsko naselje, ili manje naselje, ...i sl.) za objekte npr. u NP s neadekvatnim uređajima ili bez uređaja za pročišćavanje	HV	UOG, UOZOKP, JLS	SR	HV, ŽP, LP

4.2.4 More

4.2.4.1 Stanje

Iako nije napravljena potpuna inventarizacija, smatra se da u Jadranu živi oko 6.000 do 7.000 vrsta biljaka i životinja. Područje Šibenskog zaljeva karakterizirano je visokom abundancijom fitoplanktona, njegovom velikom raznolikosti te visokim omjerom dijatomeja i dinoflagelata. Na širem području Šibenika zabilježeno je ukupno 262 svojite bentoskih algi i morskih cvjetnica i 119 vrsta bentoskih beskralježnjaka. Na području Kornata zabilježeno je ukupno 355 svojiti bentoskih algi i morskih cvjetnica te 217 vrsta bentoskih beskralježnjaka. Na području uvala Sedlasti bok te u uvali Bok od poštenjaka na otoku Kornatu otkrivena su nalazišta invazivne vrste alge *Caulerpa racemosa*.

Izvešćem More, priobalje, ribarstvo i marikultura 1996-2003 iz 2005. godine definirane su "vruće točke" na Jadranu temeljem istraživanja provedenih od 1988. do 2003. godine iz kojih su proizašli kriteriji prema kojima je Šibenski zaljev jedna od "vrućih točaka". S obzirom na obavljena mjerenja s kraja osamdesetih te tijekom devedesetih uočen je trend smanjenja vrijednosti pojedinih parametara koji je moguće posljedica smanjenja industrijske aktivnosti te izgradnje sustava javne odvodnje na širem području.

Vjerojatno najcjelovitiji sustav praćenja kakvoće mora je onaj koji se, u kontinuitetu od 1995. godine, provodi radi osiguravanja sanitarno zadovoljavajuće čistog mora na plažama – sukladno Uredbi o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96), odnosno od 2008. godine Uredbi o kakvoći mora za kupanje (NN 73/08). Iako se ne prate svi relevantni oceanografski fizički, kemijski i biološki pokazatelji, rezultati ovog monitoringa svakako su vrijedna informacija o kakvoći mora upravo u (užem) obalnom pojasu koji trpi najveći antropogeni pritisak s kopna. Na području Županije, tijekom 2008. godine ispitivanja su izvršena na 81 postaji od kojih je 12,35% ocjenjeno kao more visoke kakvoće i 85,19% kao more podobno za kupanje. Za vrijeme uzorkovanja 2,96 % uzoraka prelazilo je granične vrijednosti propisane Uredbom. U 2009. godini broj postaja na kojima se pratila kakvoća mora za kupanje iznosio je 90.

Razvojem baze podataka od strane Agencije za zaštitu okoliša došlo je do grupiranja i stvaranja osnovne podloge za informacijski sustav na razini Hrvatske unutar kojeg su se našli i podaci sa tri postaje na području Županije: OC08 (ispred Primoštena), OC09 (Šibenski zaljev) i OC10 (kanal Sv. Ante, Šibenik). S obzirom na rezultate navedenog monitoringa na području Županije, uglavnom se uočava razlika između zatvorenog obalnog područja (OC09) i kanalskog područja (OC08, OC10). Područje zatvorenog obalnog područja Šibenskog zaljeva pokazuje znakove eutrofiziranosti što zbog utjecaja dotoka rijeke Krke, što zbog antropogenog utjecaja grada Šibenika. Procjena konkretnog ekološkog stanja prijelaznih voda kojima pripada navedeno područje biti će moguća nakon perioda 2009.-2010. kada se očekuje da će doći do razrade i usvajanja odgovarajućih granica klasa trofičkog indexa Trix. Ekološko stanje kanalskog područja je vrlo dobro.

Opasne tvari se na području Županije prate na dvjema postajama OT15 (Martinska) i OT17 (Srima), a od 2007. godine i na postaji OT14 (Jadrija). Uočeno je smanjenje kloriranih ugljikovodika u morskom sedimentu i organizmima. Istovremeno je uočen veći udio kloriranih ugljikovodika industrijskog podrijetla u odnosu na one koji potječu s poljoprivrednih površina.

4.2.4.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša (NN 46/02) prepoznaje more kao dio cjeline poglavlja "Jadransko more, otoci i obalno područje" dok je more u Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02) obrađeno u cjelini "Upravljanje obalnim i otočnim područjem.

U sljedećim tablicama dani su okvirni ciljevi i mjere zaštite mora u Šibensko-kninskoj županiji.

Tablica 29. *Ciljevi zaštite mora za područje Županije*

C1	Očuvanje odgovarajuće kakvoće mora za kupanje i rekreaciju te proizvodnju zdrave hrane
C2	Regulacija prometa i nadzora nad njime radi sprečavanja akcidenata na moru
C3	Ispunjavanje obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima o smanjenju unosa otpadnih tvari u more
C4	Očuvanje obalnog i otočkog područja od neprimjerene izgradnje
C5	Očuvanje biološke raznolikosti i integriteta osobito vrijednih obalnih ekosustava

Tablica 30. *Mjere zaštite mora za Županiju*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.

C1	M1	Ubrzati gradnju i rekonstrukciju podvodnih kanalizacijskih ispusta s prvim stupnjem pročišćavanja na obali	ŽU, LU	MRRŠVG, HV	PR	DP, ŽP, LP
C1	M2	Poticati smanjenje uporabe kemijskih sredstava u poljoprivredi edukativnim programima	UOG	MPPRR, HZPSS, HCČP; MZOPUG, PI; HV, ŽU	KR	DP
C1	M3	Nastaviti kontinuirano praćenje kakvoće obalnog mora i ispuštanje onečišćenja iz rijeka u okviru program praćenja pod nazivom Sustavno istraživanje Jadranskog mora kao osnova za održivi razvoj	UOZOKP	MZO, MRRŠVG	trajno	DP, ŽP, MS
C1	M4	Dosljedno provesti program gospodarenja otpadom	ŽU, UOZOKP	MZOPUG LU, ŽU	trajno	DP, ŽP, MS
C2	M5	Provoditi mjere definirane županijskim planom intervencija u slučaju onečišćenja mora	ŽOC	UOP	trajno	ŽP, GS, DP
C2	M6	Održavati opremu za sprečavanje širenja i uklanjanja onečišćenja (brodovi-čistači, plivajuće zaštitne brane, skimeri, crpke, spremnici, disperzanti, specijalizirana vozila, itd.).	UOPPOR, ŽOC	UOPPOR, javna komunalna poduzeća	trajno	ŽP, GS, DP
C3	M7	Održavati sustav kaljužnih voda i otpadnih ulja u međunarodno rangiranoj luci Šibenik	UOPPOR, LU	MMPI, HV, LU, ŽU, javna komunalna poduzeća,	trajno	DP, ŽP, LP
C4	M8	U koordinaciji s postojećim nacionalnim projektima praćenja stanja i pritiska dogovoriti organizaciju jednostavnog informacijskog sustava mora Županije. U prvom redu treba dogovoriti protok informacija. (Sustav treba uključivati informacije o pritiscima – npr. katastar onečišćivača, o stanju – preko indikatora, te o poduzimanim mjerama, aktivnostima i njihovim rezultatima).	UOZOKP, JUUZPZPV	AZO, UOZOKP, ZI, JLS; MZOPUG	KR	ŽP
C5	M9	Inventarizacija morskih životnih zajednica na području Županije; Poticanje i sufinanciranje ciljanih istraživanja bioraznolikosti podmorja Županije (moguće i u sklopu već postojećeg redovne prakse Natječaja za financiranje programa i projekata udruga iz područja zaštite prirode ili okoliša, od interesa za Županiju). Usmjeravanje već postojećih programa istraživanja u smjeru koji dugoročno rezultira generiranjem što cjelovitijih znanja i informacija od interesa za kvalitetno upravljanje sektorskim i eko-sustavima.	JUUZPZPV	MZOPUG, MRRŠVG, MK, UOZOKP	SR	DP, MS
C5	M10	Organizirati bazu podataka o raširenosti invazivnih vrsta u podmorju Županije koja će biti rezultat sustavnog monitoringa invazivnih vrsta na području Županije. Utvrditi stvarno stanje raširenosti invazivnih vrsta u podmorju Županije (npr. <i>Caulerpa racemosa</i>) te provoditi sustavni monitoring čiji cilj će biti stvaranje baze podataka.	JUUZPZPV	MK, DZZP, UOZOKP	SR	DP, MS
C5	M11	Podizati razinu svijesti kod ciljanih skupina i javnosti o važnosti obalnog područja, biološkoj raznolikosti podmorja te opasnosti širenja invazivnih vrsta. Poticanje i sufinanciranje informativnih i edukacijskih programa na temu bioraznolikosti podmorja Županije. Izrada interpretacijskih materijala za razne ciljne skupine (učenici, ribari, ronionci, posjetitelji, lokalno stanovništvo, ...). Cilj je probuditi svijest o vrijednosti prirodne baštine, osjećaj odgovornosti za njeno očuvanje, i potaknuti konkretne akcije, među velikim brojem navedenih ciljnih skupina, koje mogu učiniti puno – i u pozitivnom i u negativnom „smjeru“.	JUUZPZPV	MK, DZZP, ŽU, NVU	KR	DP, MS, ŽP

4.2.5 Tlo

4.2.5.1 Stanje

Glavni pritisci na tlo na području Županije, navedeni u Izvješću o stanju okoliša Županije 2009 su; erozija tla, dehumizacija tla, trajni gubitak zemljišta (i tla na njemu) prenamjenom prvenstveno kao posljedica urbanizacije, izgradnje infrastrukture i eksploatacije mineralnih sirovina, zatim iscrpljivanje i degradacija intenzivnom poljoprivredom te onečišćenje tala različitim onečišćujućim tvarima. Radi smanjenja i uklanjanja različitih štetnih pritisaka na tlo, postoji širi raspon mjera koje se kreću od neposrednog smanjenja pritisaka kao npr. reduciranja emisija različitih difuznih odnosno lokalnih onečišćujućih tvari, indirektnih mjera biološke sanacije degradiranih površina i erozijskih zona uspostavom šumskog odnosno vegetacijskog pokrova, direktnih mjera konzervacije tla putem primjene različitih zaštitnih preparata (npr. polimera) te tretmana pročišćavanja odnosno remedijacije.

Nužnu osnovu za donošenje bilo kakvih mjera zaštite kako na nacionalnoj tako i na županijskoj razini predstavljaju pravovaljani, kvantitativni pokazatelji stanja u tlu. Utvrđivanje stanja i procesa u tlu jedino je moguće utvrditi putem uspostave i proširivanja sustava trajnog motrenja tala (STMT) na županijsku razinu što predstavlja jedan od prioriteta Nacionalne strategije za okoliš i Nacionalnog akcijskog plana za okoliš (NN 46/02). Sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu (NN br. 152/08 i 21/10) propisuje se metodologija za trajno praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj. Praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta provodi Zavod za tlo i očuvanje zemljišta unutar Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo. U prijedlogu Zakona o zaštiti tla je predviđeno da Županije: 1) na temelju Strategije zaštite tla, a u skladu s regionalnim posebnostima, donose **Program zaštite okoliša**; 2) uspostavljaju (ako se utvrdi potreba) dodatne postaje (uz postaje državne mreže) za praćenje stanja tla na svome području; 3) izrađuju izvješća o stanju tla na svome području; 4) distribuiraju informacije javnosti i zainteresiranim stranama. Iako je Program trajnog monitoringa tala u stanju početne implementacije, upitno je i kad monitoring postane operativan koliko će dobiveni podaci iz relativno rijetke mreže, prilagođene prvenstveno za nacionalnu razinu, biti relevantni odnosno dovoljno detaljni i primjenjivi za županijsku razinu. Program trajnog monitoringa tala, uključuje i razrađuje praćenje poljoprivrednih, šumskih i tala na onečišćenim lokalitetima. U RH je planirano zasnovati između 80-100 postaja za motrenje poljoprivrednih tala te 30 odnosno 94 lokacija u šumskim ekosustavima za praćenje svakih 5 odnosno 10 god. Broj lokaliteta za praćenje onečišćenih tala u RH nije strogo određen već su date smjernice i metodologija za odabir lokaliteta koje se temelje na prostornom položaju potencijalnih lokalnih onečišćivača (odlagališta otpada, industrijska postrojenja, aktivna eksploatacijska polja mineralnih sirovina te neaktivna ležišta i kopove). Prema evidenciji AZO u RH postoji 1.151 potencijalno onečišćena lokacija u čemu prednjače naftna skladišta, odlagališta otpada te industrijske lokacije. Za praćenje utjecaja difuznog onečišćenja na tlo koje je uglavnom vezano uz prekogranične emisije štetnih tvari te emisije s linearnih izvora kao što su to autoceste, primjenjive su lokacije uspostavljene na transeuropskoj kvadratnoj mreži 16x16 km koje predstavljaju temelj i za sustav monitoringa šumskih tala u Hrvatskoj (STMT). U 2009. je započela provedba aktivnosti ekološkog monitoringa, između ostalog i stanja tla na lokalitetima uz autoceste pod nadležnošću HAC-a, (jedan lokalitet uz autocestu na području Županije, je u planu razmatranja i postavljanja 2010. godine).

Osim navedenog difuznog onečišćenja koje predstavlja pritisak na širem prostoru RH i koje će se uglavnom dosta detaljno promatrati kroz STMT, puno značajniji problem za županijsku razinu predstavljaju lokalni izvori onečišćenja kojima se treba posvetiti dodatna pozornost pri budućim planiranim županijskim aktivnostima zaštite tla. Pri utvrđivanju lokacija za motrenje onečišćenih tala, potrebno je uspostaviti katastar potencijalnih lokalnih onečišćivača tala na županijskoj razini kao podlogu za uspostavu motrenja tala.

Poseban oblik onečišćenja tla prisutan na području Županije je onečišćenje minama. Ukupna minski sumnjiva područja (MSP) u Županiji trenutno zauzimaju 58,4 km² što predstavlja 1,9 % ukupne

kopnene površine Županije (2.994 km²). Procjenjuje se da se radi o broju od 7.694 mina na području 6 gradova i općina (Drniš, Skradin, Ružić, Vodice, Promina i Šibenik). Prema trogodišnjem planu Hrvatskog centra za razminiranje, HCR-a, za razdoblje od 2009. do 2011. godine planira se razminirati površina od 6.298.885 m² ili 5,8% od ukupno planirane površine. Pri tome se procjenjuje da će za planirane poslove biti potrebna financijska sredstva u iznosu od oko 60 milijuna kuna. Najveći dio sredstava osigurati će se kroz državni proračun.

4.2.5.2 Ciljevi i mjere

Ciljeve zaštite tala na području Županije je moguće postaviti prema osnovnim pritiscima. Tablice dane u nastavku prikazuju tako određene ciljeve i mjere zaštite tala Županije.

Tablica 31. Osnovni ciljevi zaštite tla za područje Županije

C1	Sprečavanje i smanjivanje erozije
C2	Smanjenje dehumizacije tala
C3	Zaustavljanje iscrpljivanja i degradacije tla intenzivnom poljoprivredom.
C4	Sprečavanje i smanjivanje onečišćenja tla onečišćujućim tvarima
C5	Racionalno gospodarenje prostorom

Tablica 32. Mjere zaštite tla za područje Županije

Cilj		Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.
C1- C5	M1	Uspostava trajnog motrenja tala hrvatske s izborom dodatnih lokacija od interesa za županiju. Detaljan opis procedura i metoda za praćenje poljoprivrednih, šumskih i onečišćenih tala dat je u „Priručniku za trajno motrenje tala Hrvatske“ izdanog od Agencije za zaštitu okoliša. Za potrebe Županije, a s ciljem što veće pokrivenosti područja, predlaže se korištenje i parcijalnih pedoloških parametara u ovisnosti o tipu onečišćenja i vrsti pritiska. Potrebno je uskladiti praćenje na državnoj odnosno županijskoj razini s komplementarnim aktivnostima praćenja kakva se trenutno provode na prostoru Županije (npr. monitoring stanja tla na Hrvatskim autocestama)	AZO	HCPHS(ZT) JLS, ŽU, konz.	trajno	ŽP, GS, DP EU
C1	M2	Uspostava protuerozijskih mjera. Izrada županijske, a potom i detaljnije (rezolucije PPUO/G-a) karte erozije. Izrada / ažuriranje i provođenje programa tehničkih mjera zaštite od negativnog djelovanja voda (npr. uređenje korita bujice, i sl.) i održavanje postojećih sustava (odvodni kanali, i dr), Izrada / ažuriranje i provođenje cjelovitog programa sadnje zaštitnih šuma / trajnih nasada, usklađenog s mjerama i programima drugih sektora značajnih za borbu protiv erozije. Provedba drugih biotehničkih mjera, pogotovo na požarištima ili posebno izloženim i ranjivim površinama tala. uspostava međusektorske suradnje (Hrvatske vode, Hrvatske šume) usklađivanja planova i aktivnosti	ŽU	HV, HŠ	PR, trajno	HV, HŠ
C2	M3	Poticanje pošumljavanja i podizanja šumskih kultura pogotovo na zapuštenim poljoprivrednim površinama, poticanje korištenja biomase kao obnovljivog izvora energije (vidi mjere u poglavlju šumarstvo i energetika)	ŽU	HŠ	trajno	-
C3	M4	poticati ekološku poljoprivredu (izrada studija izvedivosti pojedinih razvojnih scenarija, uspostava pilot-programa, financijski poticaji, stručna pomoć, izdavanje priručnika, itd.). (Vidi pod temom POLJOPRIVREDA.), kod intenzivne poljoprivrede poticati suvremene prakse kojima je cilj očuvanje kvalitete tla (plodored, efikasnija primjena biotehničkih sredstava, polikultura, i sl.).	UOG	JUZPU, JLS, MPRRR, NVU, HZPSS, Zadruga	PR, trajno	ŽP, DP, LP, GS

C4	M5	Uređenje odvodnje oborinskih voda s cesta i drugih onečišćenih površina (općenito, relevantne su sve mjere iz teme VODA, koje se tiču rješavanja problema otpadnih voda – komunalnih, tehnoloških, ...). Poticanje i smanjivanje emisija (vidi teme INDUSTRIJA, ENERGETIKA, ZRAK) zbog taloženja/ filtracije polutanata iz zraka u tlima. Čišćenje divljih odlagališta otpada i uvođenje mjera za sprečavanje njihovog ponovnog nastajanja (stavljanje kontejnera na lokaciju, uvođenje češćeg nadzora, edukacija, ...).	ŽU	JPP, MZOPUG, JLS, UOZOKP, IZO, ...	trajno	ŽP, LP
----	----	--	----	------------------------------------	--------	--------

4.2.6 Biološka raznolikost

4.2.6.1 Stanje

Osobito vrijedna područja prirode s aspekta biološke i krajobrazne raznolikost na području Šibensko-kninske županije zaštićena su temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05; 139/08) u nekoj od kategoriji zaštićenih područja. Na području Županije nalazi se 13 zaštićenih područja kojima upravljaju javne ustanove. Županijska Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima upravlja s 9 zaštićenih područja (kategorija zaštićeni krajolik i spomenik prirode), dok nacionalnim parkovima (Kornati, Krka) i parkovima prirode (Vransko jezero, Velebit) upravljaju zasebne javne ustanove.

Još 20 područja je Prostornim planom Šibensko-kninske županije predloženo za zaštitu, a planira se provesti i prekategorizacija već zaštićenih dijelova prirode sukladno njihovim značajkama.

Osnovni dokument koji određuje smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem je plan upravljanja. Od zaštićenih područja na području Županije samo Park prirode Velebit ima Plan upravljanja. Plan upravljanja PP Vransko jezero i područja Jasen je u fazi javne rasprave, dok su NP Kornati i NP Krka započeli izradu plana upravljanja. Za ostala zaštićena područja i područja Ekološke mreže RH na području Županije potrebno je započeti izradu planova upravljanja s akcijskim planovima za zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti.

Osim zakonski zaštićenih područja, na teritoriju Županije postoje i područja zaštićena unutar sustava Ekološke mreže Republike Hrvatske (EMRH). Na području Županije nalazi se 100 područja Ekološke mreže RH od kojih je 60 predloženo za područja Europske ekološke mreže NATURA 2000 (neka od područja se nalaze samo manjim dijelom na teritoriju Županije). 84 područja Ekološke mreže RH se nalazi u potpunosti (cijelom površinom) na području Županije, od kojih se 24 područja nalaze na području nacionalnih parkova.

Za zahvate, planove i programe koji mogu imati utjecaja na područje ekološke mreže zakonski je propisana potreba provođenja postupka procjene utjecaja na ekološku mrežu. Ovisno o tipu zahvata (plana ili programa) postupak procjene ocjene prihvatljivosti plana, programa ili zahvata na ekološku mrežu provodi ili Ministarstvo (nadležno za zaštitu prirode) ili upravno tijelo županije na području koje se nalazi područje ekološke mreže. U Izvješću o stanju okoliša u RH (AZO, 2007) kao jedan od problema se ističe „nedostatak ljudi u upravnoj i stručnoj službi zaštite prirode, posebno na županijskoj razini“, a što će biti dodatno izraženo tijekom implementacije provođenja postupka procjene utjecaja na ekološku mrežu na županijskoj razini.

Velika raznolikost kopnenih, morskih i podzemnih staništa na području Županije rezultirala je bogatstvom vrsta i podvrsta sa znatnim brojem endema. S obzirom da su glavni centri endemske faune u podzemnim staništima, na otocima (gušteri, puževi) i u krškim rijekama jadranskog slijeva (gaovice i glavočići) može se očekivati veliki broj ovih endemskih svojti i na području Županije. Zbog nedostatka podataka o inventarizaciji područja Županije te ne postojanja popisa flore i faune Županije nije moguće procijeniti broj zaštićenih i strogo zaštićenih svojti te endema. Prema podacima iz

Crvenih knjiga na području Šibensko-kninske županije u kategorijama izumrlih, ugroženih i rijetkih svojti navodi se ukupno 300 svojti.

I van područja koja su uključena u neki od sustava zaštite prirode, prostor Županije sadrži ekološki vrijedna i raznolika područja čija je karakteristika raznolikost staništa i velika biološka raznolikost. Kvaliteta provedbe zaštite biološke raznolikosti izvan zaštićenih područja ovisi o provedbi specijaliziranih akcijskih planova, adekvatnom sustavu praćenja te implementaciji mjera za očuvanje biološke raznolikosti u druge sektorske planove i programe.

Značajnu prijetnju očuvanju biološke raznolikosti predstavljaju invazivne vrste, koje osim negativnih utjecaja na zavičajne svojte i staništa mogu nanijeti ozbiljne štete gospodarstvu i zdravlju ljudi. Na području Županije zabilježeno je nekoliko invazivnih vrsta algi, 14 vrsta slatkovodnih riba i 38 biljnih vrsta. Najčešće invazivne vrste su alohtone (strane) vrste, ali ponekad i zavičajne svojte mogu pokazivati efekte invazivnih vrsta, tako zbog stalnog rasta brojnosti neki istraživači smatraju da je divlja svinja invazivna vrsta na području RH, no za utvrđivanje ovakvog statusa na području Županije nema dovoljno podataka.

Za sve invazivne vrste na području Županije ne zna se točno rasprostranjenje i stvarni učinci na smanjenje biološke raznolikosti te utjecaj na gospodarstvo. Stoga bi bilo neophodno utvrditi rasprostranjenje ovih vrsta, procijeniti njihovu invazivnost te u skladu s time pripremiti akcijske planove za smanjenje i/ili uklanjanje negativnih učinaka.

4.2.6.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) prepoznaju nekoliko glavnih razloga ugroženosti biološke raznolikosti (promjene staništa, onečišćenje okoliša, prekomjerno iskorištavanje prirodnih izvora te unošenje stranih vrsta), a kao jedan od glavnih problema se ističe nedostatak kvalitetnih podataka, nedovoljna koordiniranost i suradnja s drugim sektorima, nedostatan institucionalni okvir zaštite prirode te nedovoljna implementacija. U skladu s ciljevima „Nacionalne strategije i djelovanja za okoliš“ definirani su ciljevi očuvanja biološke raznolikosti Županije. Mjere za ostvarivanje ciljeva su definirane osim u skladu s mjerama „Nacionalne strategije i djelovanja za okoliš“ i s obzirom na strateške smjernice i akcijske planove koje propisuje „Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti,“ (NN 143/08).

Tablica 33. Primarni ciljevi vezani uz problematiku biološke raznolikosti na području Županije

C1	Provoditi inventarizaciju biološke raznolikosti
C2	Kartirati rasprostranjenost dijelova biološke raznolikosti
C3	Procijeniti stanje ugroženosti inventariziranih dijelova biološke raznolikosti
C4	Izraditi akcijske planove zaštite ugroženih dijelova biološke raznolikosti
C5	Provoditi akcijske planove zaštite ugroženih dijelova biološke raznolikosti
C6	Nadgledati promjene tijekom vremena i mjeriti učinke provedbe akcijskih planova (monitoring)
C7	Razviti mehanizme provedbe zaštite biološke raznolikosti (institucionalne okvire, obrazovanje, obavješćivanje, mehanizme financiranja i dr.)
C8	Provesti integraciju politike (strategije) zaštite biološke raznolikosti u druge sektore u funkciji osiguranja održivog razvoja
C9	Sudjelovati u donošenju politike glede očuvanja vlažnih staništa prema „Principu kompenzacije za vlažna staništa“

Tablica 34. Mjere za očuvanje biološke raznolikosti u Županiji

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelj	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.
C1 C2	M1 Provesti inventarizaciju i kartiranje biološke raznolikosti. Radi se o trajnom projektu, a u prvoj fazi je potrebno usmjeriti inventarizaciju na zaštićena područja, područja predložena za zaštitu te područja Ekološke mreže RH. Također je potrebno usmjeriti inventarizaciju na najugroženije svojte živog svijeta (CR i EN).	JUUZPZPV	DZZP, MK, zainteres. javnost	PR, trajno	DP, ŽP, FZOE U, EUMF

C1 C2 C3	M2	Provesti inventarizaciju invazivnih i stranih vrsta i napraviti akcijske planove suzbijanja negativnih učinaka invazivnih vrsta na očuvanje biološke raznolikosti i smanjenje negativnih učinaka na štete u gospodarstvu.	JUUZPZPV	DZZP MK, zainteres. javnost	PR, trajno	DP, ŽP, FZOE U, EUMF
C1 C2	M3	Provesti inventarizaciju te procijeniti stanje ugroženosti raznolikosti zavičajnih udomaćenih pasmina životinja i sorti kultiviranih biljaka.	JUUZPZPV	DZZP, HZPSS, zainteres. javnost	DR	DP, ŽP, FZOE U,
C3	M4	Stručno vrednovati i zakonski zaštititi područja masiva Dinare i Kamešnice te toka rijeke Cetine	MK	DZZP, JUUZPZPV	DR	DP
C7	M5	Digitalizirati granice zaštićenih područja, te na temelju revizije izraditi izmjene i dopune akata o proglašenju, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige	MK	DZZP, JUUZPZPV	DR	DP, ŽP, LP
C1 C2 C6 C7	M6	Uspostaviti bazu podataka o biološkoj raznolikosti ŠKŽ kao samostalnu bazu podataka ili kao dio nacionalne baze biološke raznolikosti (tj. Informativnog sustava zaštite prirode) i učiniti ju dostupnu javnosti	JUUZPZPV	DZZP, JUUZPZPV	KR	DP, ŽP, EUMF
C4	M7	Izraditi planove upravljanja s akcijskim planovima zaštite za zaštićena područja i područja Ekološke mreže te drugih ugroženih dijelova biološke raznolikosti. Akcijski planovi trebaju sadržavati i mjere učinka provedbe.	JUUZPZPV	DZZP	PR, trajno	DP, ŽP, FZOE U, EUMF
C7	M8	Uspostaviti sustav praćenja promjene stanja (monitoringa) biološke raznolikosti koji će mjeriti učinke provedbe akcijskih planova.	JUUZPZPV	MK, DZZP	DR	DP, ŽP, FZOE U, EUMF
C7	M9	Riješiti status upravljanja zaštićenim područjima prirode koja graniče ili se nalaze u blizini NP Krka kako bi se dobio učinkovitiji i zaokruženiji sustav upravljanja zaštitom biološke raznolikosti rijeke Krke.	MK	NP Krka, JUUZPZPV	KR	DP
C8	M10	Uspostaviti integraciju mjera zaštite prirode (zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti) u druge sektorske planove. Naročito u planove razvoja turizma, prostorne planove, lovno gospodarske osnove i dr.	UOZOPK	TZŠKŽ, JUZPU, UOPUG, HŠ, HV, RRAŠKŽ, DZZP, JUUZPZPV	SR	ŽP
C8	M11	Revidirati županijske prostorne planove, kao i planove nižeg reda a s obzirom na zahtjeve koji proizlaze proglašavanjem područja Ekološke mreže RH. Ugraditi i provesti mjere zaštite područja Ekološke mreže RH, a pri promjenama voditi računa o dodatnim zahtjevima koji proizlaze iz europske mreže NATURA 2000.	JUZPU	UOPUG, DZZP, JUUZPZPV UI	SR	ŽP, LP
C8	M12	Sudjelovati u provedbi planova i izgradnji sustava pročišćavanja otpadnih voda i upravljanja otpadom u NP "Krka", NP „Kornati“ i PP „Vransko jezero“.	UOZOKP	HV, PP Vransko jezero, NP Krka, NP Kornati	PR	DP, ŽP, NP Krka, FZOE U
C7	M13	Kadrovski ojačati stručnu službu Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima te educirati i stručno usavršavati djelatnike JU. Educirati djelatnike JU o različitim mehanizmima financiranja.	JUUZPZPV	UOZOPK, DZZP	KR	ŽP
C9	M14	Utvrđiti stanje i osigurati monitoring vlažnih staništa u Županiji (naročito područje u okolici grada Knina)	JUUZPZPV	JUUZPZPV DZZP	SR	DP, ŽP, LP, EUMF
C4 C7 C8	M15	Osmisliti Poljoprivredno-okolišni program primjeren području Šibensko-kninske županije	UOZOPK	JUUZPZPV DZZP, UOG, HZPSS	SR	ŽP, DP, FZRIPI A, FZRR RH

4.2.7 Očuvanje krajobraza

4.2.7.1 Stanje

Osnovni problemi postojeće zaštite i očuvanja krajobraza na nacionalnoj razini prisutni su i na području Županije, a to su (prema *Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02)*):

- *nedostatak kvalitetne baze podataka o krajobraznim strukturama*
- *nepostojanje identifikacije i klasifikacije krajobraza, te njihovo ne vrednovanje u prostorno-planskom kontekstu*
- *nedostatno informiranje javnosti o zaštiti krajobraza i krajobraznoj raznolikosti*
- *nepostojanje posebnih mehanizama financiranja unutar i izvan redovitih sredstava državnog proračuna.*

Istovremeno u županiji postoji niz pritisaka na krajobraznu raznolikost od kojih su osnovni (utvrđeni u Izvješću o stanju okoliša Šibensko-kninske županije):

- *urbanizacija*, koja uzrokuje neplansku, lošu plansku i bespravnu izgradnju,
- *razvoj turizma*, koji također uzrokuje pojačanu gradnju turističke infrastrukture i sadržaja,
- *sukcesija kao posljedica procesa deruralizacije i depopulacije* uzrokuje gubitak vrijednih kulturnih krajobraza,
- *energetika - porast korištenja obnovljivih izvora energije* – izgradnja VE mogla bi dovesti do znatnih promjena u vizualnoj slici i načinu doživljavanja područja (budući da su trenutno izgrađene dvije VE, dok je od strane MZOPUG za vjetroelektrane izdano još šest rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš, a upisanih projekata u Registar obnovljivih izvora energije Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva još je znatno više),
- *eksploatacija mineralnih sirovina* zbog nesaniranih površinskih kopova uzrokuje znatnu degradaciju krajobraza (u županiji postoji 37 eksploatacijskih polja, najviše u Općini Promina).

Osnovni instrument očuvanja krajobraza – krajobrazna osnova još nije izrađen ni za državnu, pa tako ni za regionalnu i lokalnu razinu. Trenutno je na razini Županije aktivno očuvanje krajobraza kroz nekoliko drugih instrumenata – PP ŠKŽ (krajobraz se štiti nizom mjera), procjena utjecaja na okoliš - PUO (propisuju se mjere za smanjenje, ublažavanje ili sprečavanje nepoželjnih utjecaja na krajobraz), strateška procjena utjecaja na okoliš - SPUO (provodi se u slučaju kada se analiziraju utjecaji planova i programa na okoliš, a za sada je na području Županije provedena samo kao pilot-projekt za GUP grada Šibenika) i plan upravljanja zaštićenim područjem (donesen je tek za Park prirode Velebit⁵). Provedeni su i određeni projekti kojima se indirektno, kroz unaprjeđenje same struke, pridonosi unaprjeđenju stanja krajobrazne raznolikosti (COAST, SIPA).

4.2.7.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice prikazuju ciljeve i mjere identificirane kao prikladne za unaprjeđenje postojećeg stanja krajobrazne raznolikosti, u segmentu koji se odvija na razini Županije.

Tablica 35. *Ciljevi zaštite krajobrazne raznolikosti u Županiji*

C1	Sanacija degradiranih krajobraza
C2	Revitalizacija kulturnih krajobraza
C3	Očuvanje postojeće krajobrazne raznolikosti
C4	Javno promoviranje ideje krajobraza i njegovih vrijednosti

Tablica 36. *Mjere zaštite krajobrazne raznolikosti u Županiji*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori

⁵ Plan upravljanja za PP Vransko jezero i područja Jasen su u fazi javne rasprave, dok su NP Kornati i NP Krka započeli izradu plana upravljanja. Za ostala zaštićena područja na području ŠKŽ potrebno je tek započeti izradu planova upravljanja.

						financ.
C1 C2 C3	M1	Izraditi krajobraznu osnovu Šibensko-kninske županije (kao kapitalni projekt zaštite krajobraza u Županiji) te ju koristiti kao podlogu u izradi prostornih planova: 1) provesti inventarizaciju, tipološku klasifikaciju i vrednovanje krajobraza; 2) uspostaviti sustave kartiranja obilježja krajobraza na županijskoj i općinskoj razini; 3) propisati mjere specifične za svaki tip krajobraza, koje bi trebale s jedne strane osigurati razvoj djelatnosti, a s druge zaštitu krajobraznih vrijednosti.	ŽU	DZZP, konz.	SR	ŽP, MS
C1	M2	Inventarizirati sve oblike devastiranih krajobraza (uzrokovanih sektorskim razvojnim tokovima kao što su infrastruktura, iskorištavanje prirodnih resursa, i sl.), te izraditi i provesti projekte krajobrazne sanacije.	UOPUG, JUZPU	JLS, UOG, konz., JPP	PR, trajno	ŽP, MS, FZOEU
C1	M3	Eksploataciju mineralnih sirovina svesti na racionalnu mjeru donošenjem prostorno-planskih mjera i ograničavanjem dozvola. Smanjiti broj novih lokacija eksploatacijskih polja korištenjem postojećih kopova.	ŽU, JLS	JUZPU, UDUŠKŽ, UOZOKP, UOPUG, JPP, RI...	KR, trajno	ŽP, LP
C1	M4	Spriječiti daljnju uzurpaciju obale izgradnjom, kao i izgradnju na osjetljivim krajobraznim lokacijama - uvalama, vizualno izloženim lokacijama, u užim područjima uz vodotoke, zaštićenim područjima (osobito Vransko jezero), donošenjem i provedbom prostorno-planskih mjera koje u obzir uzimaju krajobrazne kvalitete. Unaprijed odrediti i razviti modele gradnje dopuštene u određenim krajobraznim cjelinama.	ŽU, JLS	JUZPU, UOPUG, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, JLS, konz.	PR, trajno	ŽP, LP
C1	M5	Suhe vezove za marine planirati u gospodarskim zonama ili sličnim manje atraktivnim zonama naselja (kako slika tradicionalnog mediteranskog naselja ne bi bila narušena).	ŽU, JLS	UOPUG, JUZPU, JPP	trajno	ŽP, LP
C2	M6	Identificirati i vrednovati kulturne krajobraze, te izraditi prijedlog zaštite i revitalizacije iznimnih kulturnih krajobraza.	ŽU	DZZP, JUZPU, UOZOKP, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, JLS, konz.	SR	DP, ŽP
C2	M7	Potaknuti revitalizaciju kulturnih krajobraza kroz financijsku potporu tradicijskog poljodjelstva i stočarstva.	ŽU	UOG, JPP	trajno	ŽP, MS
C3	M8	Za buduće programe i planove provoditi postupak SPUO kojim bi se procijenio utjecaj planiranih aktivnosti i na krajobraz.	ŽU	UOZOKP, UOPUG i dr., JLS, NVU, javnost, konz.	trajno	ŽP
C3	M9	Kontrolirati provođenje mjera zaštite krajobraza za zahvate za koje je u okviru postupka PUO izdano rješenje MZOPUG o prihvatljivosti, te osigurati dosljednu provedbu mjera.	IZO	UOZOKP	trajno	DP
C3	M10	Donijeti planove upravljanja za preostala zaštićena područja. U okviru planova upravljanja utvrditi smjernice za zaštitu, očuvanje i upravljanje krajobraznom raznolikošću zaštićenih područja.	JUUZPZPV, JUNP, JUPP	konz.	PR	DP, ŽP
C3	M11	Uspostaviti suradnju između uprave i istraživačkih institucija kako bi se povećala baza podataka o krajobraznoj raznolikosti Županije – npr. kroz sufinanciranje studentskih, diplomskih i poslijediplomskih radova s krajobraznom tematikom.	ŽU	UOPUG, JUZPU, ZI, konz.	trajno	ŽP
C3	M12	Oснаžiti stručni kadar u nadležnim županijskim tijelima kroz zapošljavanje stručnjaka za problematiku krajobraza.	ŽU	UOPUG, JUZPU, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, ...	KR	ŽP

C4	M13	Podizati razinu svijesti kod javnosti o bogatstvu krajobrazne raznolikosti Županije kroz raznovrsne akcije, tiskanje brošura i priručnika o iznimnim prirodnim i kulturnim krajobrazima, potporu edukacijskim programima i projektima (pr. kroz financiranje projekata NVU koji za cilj imaju promociju iznimnih prirodnih i kulturnih krajobraza Županije).	ŽU	JUUZPZPV, JUNP, JUPP NVU, JLS, TZŠKŽ, TZOG, ...	trajno	ŽP, LP, MS
----	-----	--	----	--	--------	---------------

4.2.8 Otpad i gospodarenje otpadom

4.2.8.1 Stanje

Trenutno, u Šibensko-kninskoj županiji, gradovi i općine organiziraju i prikupljaju otpad na način koji se ne može nazvati cjelovitim sustavom gospodarenja otpadom. Komunalni otpad organizirano sakuplja i obrađuje 12 komunalnih poduzeća uključujući 2 privatna koncesionara s područja Županije te jedno komunalno poduzeće iz Splitsko-dalmatinske županije. Prikupljeni otpad se odlaže na 6 službenih odlagališta. Pored tih odlagališta postoji i veći broj nekontroliranih „divljih“ odlagališta - smetlišta. Procijenjeno je da na području županije ima više od 95 takvih „divljih“ odlagališta, koja osim kopnenih uključuju i otočne lokacije. Većina odlagališta i smetlišta je u postupku sanacije (faze projektiranja), uz sufinanciranja Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, županija, gradova, općina i iz ostalih izvora, a njihovo zatvaranje je planirano do 2013. godine. Prema Prostornom planu Šibensko-kninske županije na lokaciji postojećeg odlagališta Bikarac je predviđena izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te je na taj način usvojen tzv. Županijski koncept sustava gospodarenja neopasnim (komunalnim i proizvodnim) otpadom (prema točki 5.6. Plana gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. – 2015. godine, NN 85/07). Lokacija Bikarac ima lokacijsku dozvolu za sanaciju. U prvoj fazi cijelog projekta CGO Bikarac izgraditi će se osnovna infrastruktura za gospodarenje otpadom, a kasnije će se u fazama nadograđivati. Nakon sanacije, neka od sadašnjih odlagališta bit će pretvorena u pretovarne stanice i/ili reciklažna dvorišta (područje općine Pirovac-Tisno i Promina-Biskupija).

Procijenjena količina ukupno proizvedenoga komunalnog otpada na području Šibensko-kninske županije za 2005. iznosila je oko 35.367 tona. Prema podacima iz KEO⁶ za neopasni proizvodni otpad, 2005. godine proizvedeno je 6.154 tone, dok je količina proizvedenog opasnog otpada iznosila u 2005. godini 1.638,8 tone. Zbog turizma, tijekom ljetnih mjeseci (posebno srpanj i kolovoz) dolazi do značajnog povećanja proizvodnje, uglavnom komunalnog otpada, u pojedinim gradovima i općinama. Procijenjena količina otpada iz turizma, na osnovi broja turista i broja noćenja, za 2004. godinu je iznosila 5.635 tone. U Šibensko-kninskoj županiji nije se sustavno provodilo praćenje sastava komunalnog otpada. Jedina procjena sadašnjeg sastava otpada predstavlja sastav kućnog otpada u urbanim i ruralnim područjima, koji je korišten u modeliranju za predstavljanje prosječnog budućeg sastava otpada, koji je sličniji prosječnom sastavu otpada u EU. Od neopasnog proizvodnog otpada, ovisno o godini, najviše je otpadne ambalaže/materijala za brisanje i upijanje/filterskih materijala te građevinskog otpada/otpada od rušenja objekata uključujući i otpad od iskapanja onečišćenog tla. Od opasnog otpada prevladava otpad kategorija (prema Uredbi o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada, NN 50/05, 39/09) 13 - Otpadna ulja i otpad od tekućih goriva te 08 – Otpad od proizvodnje, formulacije, dobave i uporabe premaza, ljepila, sredstava za brtvljenje i tiskarskih boja.

Aktivnosti započete radi smanjenja količina otpada za odlaganje uključuju uspostavu odvajanja na izvoru i uporabu otpada iz kućanstava, trgovačkih poduzeća, industrije i građevinarstva. U Županiji su se od 2000. postupno razvijali sustavi odvojenog skupljanja papira, kartona, ambalažnog otpada (staklenog, PET i metalnog), zelenog otpada, starih baterija, lijekova, otpadnih ulja, auto-guma, metalnoga glomaznog otpada, starih automobila, e-otpada i građevinskog otpada. Planom

⁶ Od 2008. godine na dalje prema Pravilniku o registru onečišćavanja okoliša (NN 35/08), podaci o proizvodnji i/ili prijenu otpada dostavljaju se u Registar onečišćavanja okoliša.

gospodarenja otpadom Šibensko-kninske županije za razdoblje 2007 – 2015. predviđena je uspostava reciklažnih dvorišta i „zelenih otoka“. Odvojeno skupljanje pojedinih otpadnih materijala organizirano je i provodi se u većem ili manjem intenzitetu u gotovo svim gradovima i općinama na području županije. Tijekom 2005. i 2006. uspostavljeni su i sustavi gospodarenja posebnim kategorijama otpada (medicinski, otpadna ulja, otpadne baterije/akumulatori, otpad koji sadrži PCB i dr.), koji se uglavnom odnose na sakupljanje od strane ovlaštenih tvrtki te zbrinjavanje koje uključuje obradu (termički ili ponovna uporaba) ili izvoz te obradu.

Neke vrste neopasnog proizvodnog otpada su se u sustav iz različitih razloga, vrlo slabo prijavljivali, te su podaci često bili nepotpuni ili loše kvalitete. Stoga Katastar emisija u okoliš (KEO) nije davao uvid u potpune i cjelovite podatke o količinama, vrstama i tokovima proizvodnog otpada. Tijekom analiza podataka iz KEO-a koji se odnose na gospodarenje proizvodnim otpadom na mjestu nastanka otpada niz je poslovnih subjekata koji su u svojim prijavama napisali da odlažu proizvedeni otpad na mjestu nastanka, što bi značilo u vlastitom krugu, za što se može pretpostaviti da nemaju uvijek i prateću dokumentaciju, odnosno potrebne dozvole. Na području Županije su utvrđene lokacije visokog rizika kao npr. prostor bivše tvornice elektroda i ferolegura u Šibeniku, TLM – Elektroliza, IVANAL Lozovac, DIV d.o.o., Podružnica Knin, koje su nastale dugotrajnim neprimjerenim gospodarenjem proizvodnim (tehnološkim) otpadom i koje svojim postojanjem predstavljaju realnu opasnost za okoliš i za ljudsko zdravlje.

Trenutno u RH, pa tako ni u Županiji ne postoje lokacije uređene za odlaganje opasnog otpada te se stoga opasni otpad koji zahtijeva odlaganje (otpad kojeg nije moguće reciklirati, oporabiti i sl.) izvozi u inozemstvo na odlaganje. U Županiji niti jedna tvrtka nema dozvolu za gospodarenje opasnim otpadom.

Na području Županije, planove gospodarenja otpadom izradilo je do siječnja 2010. godine 36 tvrtki proizvođača otpada. Od gradova i općina u Županiji, planove su izradili Grad Vodice, Općina Murter te Grad Drniš. Općina Tisno planira izradu Plana u 2010. godini. Grad Šibenik je izradio Studiju gospodarenja otpadom koja je u postupku donošenja. Također, Županija je izradila svoj „Plan gospodarenja otpadom u Šibensko-kninskoj županiji za razdoblje 2007. – 2015. godine“.

4.2.8.2 Ciljevi i mjere

Tablica 37. Ciljevi gospodarenja otpadom u Županiji

C1	Trajna edukacija i komunikacija s javnošću
C2	Izgradnja županijskog Centra za gospodarenje otpadom u fazama kao osnove sustava gospodarenja otpadom u Županiji
C3	Sanacija i zatvaranje odlagališta i „divljih“ odlagališta (otpadom onečišćene lokacije)
C4	Prevenција nastajanja i smanjivanje količina otpada (kućanstva, javni sektor, industrija, turizam i dr.)
C5	Odvojeno prikupljanje i iskorištavanje vrijednih svojstava otpada
C6	Organizirani sustav sakupljanja i prijevoza komunalnog otpada
C7	Izgradnja građevina namijenjenih skladištenju, obradi ili odlaganju otpada
C8	Nadzor i praćenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom

Tablica 38. Mjere zaštite u vezi s gospodarenjem otpadom u Županiji

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C2	M1	Dovršiti izgradnju I faze (osnovna infrastruktura) Centra za gospodarenje otpadom za područje Šibensko – kninske županije na području sadašnjeg odlagališta Bikarac	KP	ŽU, JLS	PR	ŽP, LP, MS, FZOE U, DP
C8	M2	Izraditi i donijeti godišnja izvješća o provedbi Županijskog plana gospodarenja otpadom i dostaviti ih u MZOPUG i AZO	UOZOKP	ŽU, JUZPU, JLS, IZO, UDUŠKŽ	trajno	ŽP, LP

C1 – C8	M3	Izraditi sažetke godišnjih izvješća o nastalim količinama i vrstama otpada te osnovnim problemima i poduzetim mjerama u gospodarenju otpadom u županiji/JLS razumljiv široj javnosti i staviti na Internet stranicu ŠKŽ/JLS (informiranje javnosti)	UOZOKP	ŽU, JLS, NVU, javnost	trajno	ŽP, LP
C2 – C8	M4	Izraditi ili dovršiti izradu gradskih/općinskih planova gospodarenja otpadom s detaljno razrađenim načinom skupljanja, predobrade ili obrade, lokacijama spremnika, zelenih otoka, reciklažnih dvorišta i drugih elemenata sustava na području JLS	JLS	GS, KP	PR	LP, GS
C3	M5	Nastaviti s projektima sanacije službenih odlagališta (uz prenamjenu tj. korištenje do izgradnje CGO i/ili zatvaranje) prema važećim propisima RH i EU	ŽU	JLS, GS, FZOEU, IZO	SR	ŽP, LP, FZOE U
C3	M6	Nastaviti s projektima čišćenja i sanacije divljih odlagališta te nastojati spriječiti njihovo nastajanje edukacijom i informiranjem stanovništva	KP	JLS, FZOEU, IZO, UOZOKP, NVU, MZOPUG	KR, trajno	ŽP, LP, FZOE U
C3 - C8	M7	Operater zatvorenog odlagališta dužan je, u vremenskom razdoblju utvrđenom u Dozvoli ili Odluci o zatvaranju, osigurati: održavanje i zaštitu zatvorenog odlagališta, redovite preglede stanja tijela odlagališta, obavljanje kontrole i nadzora odlagališta, izradu godišnjeg izvještaja o stanju odlagališta i provedbi propisanih mjera (prema SUO)	KP	JLS, UOZOKP, IZO	trajno	ŽP, JP
C5 – C7	M8	Definirati lokacije i izgraditi zelene otoke na području Županije za prikupljanje ambalaže i drugih vrsta otpada	JLS	KP, UOZOKP, JUZPU	SR	LP, JP, ŽP, MS
C5 – C7	M9	Izraditi potrebnu dokumentaciju i izgraditi reciklažna dvorišta (RD) – prema PGO ukupno maksimalno 19 reciklažnih dvorišta; mikrolokacije odrediti u PGO gradova/općina; RD-i moraju imati dozvolu za obavljanje djelatnosti gospodarenja neopasnim otpadom ureda državne uprave u županiji i dozvolu za obavljanje djelatnosti gospodarenja opasnim otpadom MZOPUG-a.	JLS	KP, JUZPU, UDUŠKŽ, MZOPUG	SR	LP, FZOE U
C5 – C7	M10	Jedinice lokalne samouprave, koje nisu predviđene u planskom razdoblju koje obrađuje PGO, na svom području trebaju realizirati reciklažna dvorišta	JLS	KP, JUZPU, UDUŠKŽ, MZOPUG	DR	LP, JP
C5 – C7	M11	Uspostaviti sustavno odvojeno prikupljanje ambalaže putem odabranih koncesionara na području Županije	GS/KP	UDUŠKŽ	SR	ŽP, LP
C5 – C7	M12	Ambalažni otpad i drugi reciklabilni materijal sakupljeni u reciklažnim centrima i reciklažnim kontejnerima itd. prije prodaje poduzećima koja se bave reciklažom pročitati i pripremiti za prijevoz	KP	JLS	SR	LP, GS
C4 - C5	M13	Dokumentima prostornog uređenja odrediti lokacije za gospodarenje otpadom u okviru kojih je potrebno obavljati djelatnost gospodarenja otpadnim uljima.	JLS	GS, UOZOKP, JUZPU, konz.	SR	LP
C4 – C7	M14	Izgraditi i pustiti u rad postrojenja za kompostiranje u hrpama za vrtni otpad	KP	JLS, UOZOKP	SR	LP, JP, ŽP
C4 – C7	M15	U okviru CGO-om osigurati prostor za prihvata i obradu građevinskog otpada; izraditi potrebnu dokumentaciju i izgraditi uređaj za reciklažu građevinskog i otpada od rušenja	ŽU	KP, GS, JLS	KR	ŽP, LP, FZOE U
C5 – C7	M16	Poticati izgradnju objekata za proizvodnju goriva i energetske vrednovanje poljoprivrednog i šumsko-drvnog otpada	ŽU	JLS, GS, FZOEU	DR	ŽP, LP, GS
C7	M17	Ostatni otpad tretirati putem postrojenja za mehaničko-biološku obradu smještenog u Šibensko-kninskoj županiji (postrojenje treba biti uspostavljeno na CGO) ili alternativno, ostatni otpad upućivati u postrojenje za energiju iz otpada.	ŽU	JLS, JP	SR	ŽP, LP, JP

C1 – C5	M18	Osigurati lokacije u blizini gradova za predobradu, prešanje i privremeno skladištenje predobrađenih otpadnih vozila; predvidjeti lokacije sakupljališta otpadnih guma vozila; poduzimati sljedeće mjere: poticati građane, vlasnike i posjednike otpadnih vozila da ih dovoze u predviđena sabirališta (reciklažne centre, pogoni tvrtki za skupljanje, obradu i promet sekundarnim sirovinama i dr.), poticati sustav odvajanja korisnih dijelova otpadnih vozila i njihovo vraćanje u proizvodni ciklus; načiniti procjenu broja otpadnih vozila koje je nepoznata osoba odbacila na području JLS i Plan skupljanja otpadnih vozila za JLS; plan poslati FZOEU i UOZOKP.	JLS	ŽU, GS, FZOEU, UOZOKP	SR	LP, ŽP, GS, FZOE U
C5 – C7	M19	U okviru klaonica organizirati privremeno skladištenje otpada koji će se odvoziti u specijaliziranim vozilima do sabirališta u Biljanima Gornjim u Zadarskoj županiji ili direktno na obradu u kafileriju otvorenog tipa Agroproteinka d.d. koja ispunjava sve osnovne zahtjeve u skladu s kriterijima EU-a, a koji se odnose na objekte za toplinsku obradu nusproizvoda životinjskog porijekla; u Planovima gospodarenja otpadom JLS predvidjeti lokacije sabirnih mjesta (rashladnih kontejnera) za učinkovito prikupljanje ove vrste otpada	GS	JLS, ŽU	KR/SR	ŽP, LP, FZOE U
C5 – C7	M20	Naći sustavno i trajno rješenje za zbrinjavanje otpadnih muljeva iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (poticati zbrinjavanje na neki od niže navedenih načina: - iskorištavanje u poljoprivredi - kompostiranje, i drugo)	ŽU	JLS, GS, JPP, SI	SR	ŽP, LP, FZOE U, GS
C1 - C5	M21	Omogućiti i poticati skupljanje otpadnih baterija i akumulatora na mjestima određenima za preuzimanje - reciklažna dvorišta, specijalizirane trgovine baterijama i akumulatorima; postojeća sakupljališta proširiti.	ŽU	GS, KP	SR	LP, GS
C1 – C5	M22	Poticati korištenje postojećih građevina za skupljanje električnog i elektroničkog otpada (reciklažna dvorišta, reciklažni centri, centar za gospodarenje otpadom, trgovine električnom i elektronskom opremom i dr.); poticati izgradnju mjesta za odvojeno prikupljanje rashladnih plinova i zbrinjavanje na propisani način; aktivnosti koordinirati s aktivnostima vezanim uz opasni otpad.	ŽU	GS, JLS	SR	LP, ŽP, FZOE U
C7	M23	Na području Županije u skladu s Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske realizirati objekte za skupljanje, predobradu i obradu određenih vrsta opasnog otpada.	ŽU	MZOPUG, JLS, GS, IZO	SR	ŽP, FZOE U, GS
C3	M24	Izvršiti sanaciju onečišćenja na području bivše tvornice elektrode i ferolegura u Šibeniku, nastalog neprimjerenim odlaganjem tehnološkog otpada, izvršiti sanaciju Elektrolize u TLM-u, sanaciju onečišćenja/internog deponija na području bivše tvornice IVANAL u Lozovcu, sanaciju onečišćenja nastalog tijekom rata na lokaciji tvornice DIV d.o.o. – Podružnica Knin.	GS	ŽU, IZO, MZOPUG	KR	ŽP, FZOE U, LP
C3 – C6	M25	Izvesti novi sustav sakupljanja i prijevoza za one općine na otocima koje još nemaju prijevoz otpada na kopno; na otocima, gdje postoji više od jednog odlagališta treba nastojati jedno odlagalište odmah zatvoriti.	ŽU	JLS, IZO, MZOPUG MMPI	KR, SR	ŽP, LP, FZOE U
C6 - C7	M26	Tijelo koje upravlja lukom dužno je čistiti luku od otpadaka koji ugrožavaju sigurnost plovidbe i onečišćuju more i odgovorno je za organizaciju sustava gospodarenja u morskim lukama; tijelo koje upravlja lukom mora osigurati lučke prihvatne uređaje za otpad.	LK	ŽU, MMPI, ILK	KR	LP, ŽP
C1 - C4	M27	Izraditi i provesti akcijski plan edukacije i promocije mogućnosti prevencije i smanjivanja proizvodnog otpada u okviru gospodarstva; izraditi sustav informiranja koji će učiniti dostupnim sve relevantne tehničke informacije i poticati ih na čistiju proizvodnju.	GS/ŽU	MZOPUG, AZO	SR	ŽP, GS, DP
C4 – C8	M28	Identificirati industriju koja proizvodi najviše otpada i/ili koja ima najlošiju praksu gospodarenja otpadom.	ŽU	AZO, IZO, MZOPUG, NVU	SR	ŽP, FZOE U
C1 – C4	M29	Izraditi upute/smjernice primjene čistije proizvodnje po industrijskim granama/gospodarskim djelatnostima.	ŽU	AZO, GS	SR	ŽP, FZOE U
C1 – C4	M30	Izraditi smjernice vezane uz projektiranje građevinskih objekata sa ciljem konkretnijeg i kvalitetnijeg uključivanja korištenja materijala prihvatljivih sa stajališta zaštite okoliša (neopasni materijali, selektivna demontaža, materijali koji se mogu oporabiti i sl.), sa ciljem da se izbjegne novi građevinski otpad.	ŽU	JLS, GS	DR	ŽP, LP, MI

C1	M31	Razviti promotivne i edukativne mjere o novom sustavu gospodarenja otpadom u Županiji.	ŽU	HGK, MZOPUG, NVU	PR, trajno	ŽP, DP, FZOE U
C3 – C7 – C8	M32	Kadrovski ojačati inspekciju zaštite okoliša.	MZOPUG	IZO	PR	DP
C1 – C8	M33	Osvremeniti ROO sukladno propisima o informacijskom sustavu zaštite okoliša i rekonstrukciji sustava ROO koji razvija AZO; uposliti dovoljan broj ljudi i redovito educirati stručno osoblje koje radi na ROO (vidi mjere Upravljanje zrakom i vodama).	UOZOKP	ŽU, JLS, AZO	KR, trajno	DP, ŽP
C4 – C6	M34	Poticanjem smanjivanja udjela biorazgradivog otpada u komunalnom otpadu, smanjiti količine otpada koje se odlažu.	JLS	ŽU, JPP, GS, MZOPUG	DR, trajno	FZOE U, MS, ŽP, DP, GS
C8	M35	Provoditi/pojačati nadzor nad svim sudionicima gospodarenja otpadom: proizvođači (očevidnici, dokumentacija, prijave u ROO, naknade FZOEU), skupljači, obrađivači/ koncesionari, odlagališta (opremljenost, dozvole, očevidnici, dokumentacija).	IZO	JLS, ŽU, SI, MZOPUG	DR, trajno	FZOE U, ŽP, DP
C1	M36	Organizirati edukaciju o izbjegavanju otpada, primarnom odvajanju ambalaže, papira, baterija i drugih vrsta otpada za vrtiće i škole, javne tribine i sl.	ŽU/JLS	AZO, MZOPUG, IZO, HGK, UOPZKŠ, škole, NVU	KR, trajno	FZOE U, MS, ŽP, DP, LP
C5	M37	Organizirati periodične lokalne akcije prikupljanja papira, biootpada, otpada uz prometnice, vodotoke, prirodne i kulturne spomenike, turističke objekte i slično u suradnji sa školama, NVU, udrugama i dr.	JLS	ŽU, SI, MZOPUG, NVU, škole	trajno	ŽP, LP, FZOE U

4.2.9 Buka

4.2.9.1 Stanje

Na području Šibensko-kninske županije buka nije percipirana kao značajan problem. Osim drugih, značajnijih pa i akutnih problema, glavni razlog ovakvog stanja je slaba naseljenost i mala koncentracija stanovništva, osim u gradu Šibeniku. Evidentirani problemi u vezi s bukom odnose se prvenstveno na promet te komunalnu buku u smislu ugostiteljskih i zabavnih sadržaja, jedno i drugo s izrazitim sezonskim karakterom. Pritužbe na industrijsku buku evidentirane su u slučaju pilane u Kninu.

Na području Županije nisu provedene sustavne aktivnosti u smislu izrade karata buke, osim u Vodicama gdje je izrađen dokument pod nazivom „Strateška karta buke cestovnog prometa u ljetnom periodu“ koji još nije prijavljen u evidenciju AZO-a. S obzirom da je prema važećoj zakonskoj regulativi obaveza izrade strateških karata buke propisana za gradove veće od 100.000 stanovnika, nije sigurno da će sličan dokument za grad Šibenik, čija je izrada započela, biti dovršen.

4.2.9.2 Ciljevi i mjere

U Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02) jasno je naglašeno da problematici zaštite od buke u Republici Hrvatskoj do sada nije bila posvećena dostatna pozornost (npr. nije bilo provedeno sustavno ispitivanje stanovnika o prekomjernom izlaganju buci, što je zapravo jedini pravi pokazatelj postojećega stanja), a Šibensko-kninska županija u tome nije izuzetak.

Ciljevi i mjere preuzeti su iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) i prilagođeni uvjetima u Županiji (Tablice 39. i 40.) imajuću u vidu trenutno važeću zakonsku regulativu.

Tablica 39. Ciljevi zaštite od buke na području Županije

C1	U okviru izrade prostorno-planske dokumentacije i razvojnih planova svih razina provesti razmatranja (ako je primjenjivo, u okviru postupka SPUO) međutjecaja buke planiranih sadržaja u prostoru na postojeće sadržaje i na druge novoplanirane sadržaje u svrhu izbjegavanja budućih konflikata u prostoru.
C2	U većoj mjeri (posebno u procjeni utjecaja na okoliš) prepoznati i uvažavati buku kao vid onečišćenja i degradacije kvalitete okoliša u svrhu izbjegavanja budućih konflikata
C3	Unaprijediti fazu implementacije planiranih rješenja i mjera zaštite
C4	Evidentirati postojeće konflikte u prostoru vezane uz buku i rješavati ih u skladu s mogućnostima

Tablica 40. Mjere zaštite od buke na području Županije

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Prilikom izrade/izmjene prostornih i razvojnih planova, objekte i postrojenja koji mogu biti izvor prekomjerne buke potrebno je locirati na odgovarajuću udaljenost od naselja te stambenih i rekreacijskih zona. Ukoliko nije moguće osigurati sigurnu udaljenost od ovih zona, odgovarajućim proračunima (eventualno izradom karte buke) dokazati da će očekivane razine buke ostati u prihvatljivim granicama odnosno ukazati na bukom ugrožena područja kako bi tamo bili smješteni manje osjetljivi sadržaji te propisati eventualno potrebne dodatne mjere zaštite. Navedeno se odnosi i na definiranje infrastrukturnih koridora, prvenstveno cestovnih i željezničkih.	JLS	JUZPU, UOZOKP, konz.	trajno	ŽP, LP, GS
C3	M2	Kontrolirati provođenje propisanih mjera zaštite od buke	SI	GS	trajno	GS
C3	M3	Educirati odgovorne službe o problematici buke	ŽU	IZO, UOPUG, SI	SR	DP, ŽP
C3	M4	Inspekciju nadležnu za zaštitu od buke opremiti kadrovski i materijalno kako bi mogla efikasno provoditi svoju kontrolnu funkciju	MZSS	SI	SR	DP
C4	M5	Postupno rješavati problem buke od prometa u naseljima. Osim definiranja prioriteta mjere uključuju: gradnju zaobilaznica oko mjesta, premještanje prometa izvan stambenih zona, popravak cesta, smanjenje dopuštenih brzina, regulaciju kamionskog prometa, izgradnju zaštitnih zidova uz prometnice, sadnju zaštitnih nasada, ugradnja izostakla na prozorima koja bolje izoliraju stanove izložene prekomjernoj buci, ...	ŽU	JUZPU, UOPUG, MMPI, JLS	PR, trajno	DP, ŽP, LP
C4	M6	Rješavati problem buke od pogona u stambenim ili mješovitim zonama (od primjene zaštitnih mjera, do zabrane rada, odnosno dislokacije).	JLS	SI, IZO, JUZPU, UOPUG	PR, trajno	GS, JLS

4.2.10 Održivi razvoj urbanih i ruralnih područja

4.2.10.1 Stanje

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske određuju sustav središnjih naselja, odnosno izdvajaju naselja u skupine bitne za prepoznavanje skupa "manjih i srednjih" gradova kao nositelja razvoja pojedine županije.

Prostornim planom Šibensko-kninske županije (Sl. gl. ŠKŽ 11/02, 10/05 i 3/06) u odnosu na Strategiju i Program prostornog uređenja, a uzimajući u obzir stvarno stanje i uvjete kojima se omogućuje zacrtani policentrični razvitak, utvrđena je optimalna klasifikacija središnjih funkcija naselja kako slijedi:

- 1) *veće regionalno središte* - veće razvojno središte: grad Šibenik;
- 2) *regionalna središta* - srednje razvojna središta: Knin, Vodice i Drniš;
- 3) *lokalna središta* - inicijalna razvojna središta: Biskupija, Civljane, Ervenik, Gradac, Kijevo, Kistanje, Murter, Oklaj, Pirovac, Primošten, Rogoznica, Skradin, Tisno, Tribunj i Unešić

4) *pomoćna središta - inicijalna razvojna središta*: Brodarica, Čista velika, Drinovci, Dubrava (kod Šibenika), Đevrske, Lozovac, Pakovo selo, Perković, Piramatovci, Siverić, Strmica, Široke, Vrpolje i Zaton.

Prema podacima iz popisa stanovništva Hrvatske iz 2001. godine vidljivo je da u pet županijskih gradova živi 75% stanovnika županije, dok u 15 županijskih općina živi preostalih 25 % stanovnika. Ujedno se uočava neravnomjerna raspodjela i neujednačenost veličina naselja, gdje grad Šibenik ima vodeću ulogu, a slijede ga ostali gradovi pa na kraju općine, što znači da je neophodno posvetiti veću pažnju razvoju upravo malih i inicijalnih središta i ruralnih područja. Uz ovu pojavu, u Šibensko-kninskoj županiji ujedno je uočena stagnacija ili porast broja stanovnika u priobalnim naseljima (Vodice, Pirovac, Primošten, Rogoznica) te izrazit pad broja stanovnika naselja u unutrašnjosti (Skradin, Drniš, Knin) što se objašnjava većom atraktivnošću priobalnih prostora (proces litoralizacije) te snažnim stradavanjem i poslijeratnim iseljavanjem zaleđa, odnosno, unutrašnjosti županije.

Urbanizacija tj. povećanje gustoće stanovništva i aktivnosti, promjena obrazaca života, proizvodnje i potrošnje koju ona podrazumijeva generira i niz novih problema/izazova, značajan dio kojih se pojavljuje i u sektoru zaštite okoliša. Porast stanovnika u urbanim sredinama donosi probleme stoga što gradnju ne prati planirani razvoj infrastrukture. Najveći problemi vezani uz zaštitu okoliša u urbanim sredinama Županije su: zbrinjavanje otpada (postojeća su odlagališta u procesu sanacije i legalizacije, dok je uspostava CGO Bikarac još u početnoj fazi); otpadne vode (sustavi odvodnje izgrađeni su samo djelomično i ne zadovoljavaju potrebe gradova, a proces njihove uspostave je dugotrajan i skup); nedostatak javnih prostora i zelenih površina, nezadovoljavajući prometni režim (zagušenja prometa i u kretanju i u mirovanju), buka (prvenstveno buka prometa kroz naselja, industrija, gradilišta); kakvoća zraka (prvenstveno zbog povećanog putničkog i teretnog prometa kroz naselja); industrijski pogoni (aktivni i/ili ugasli) na atraktivnim lokacijama koje treba dislocirati iz središta gradova i naselja (Šibenik, Knin) te gradnja koja nije u skladu s prostornim planovima, odnosno gradnja koju ne prati planirani razvoj infrastrukture.

U ruralnom i otočnom području su neki od ovih problema, zbog puno slabije razvijene komunalne infrastrukture, još i izraženiji posebno prodiranjem obrazaca života suvremene potrošačke civilizacije i u taj prostor (otpadne vode, zbrinjavanje otpada) uključujući i problem vodoopskrbe (postojeći sustavi se postepeno saniraju i dograđuju). Vjerojatno najznačajnija, a svakako najvidljivija promjena je demografsko slabljenje ovih prostora, uzrokovano migracijom stanovništva u gradove, unutar ili izvan regije. Zahvaljujući strukturnim promjenama u gospodarstvu (smanjivanje sektora poljoprivrede, rast sektora industrije, uslužnih i drugih djelatnosti), urbana područja su postala (statistički gledano) privlačnija mjesta za život od ruralnih i otočnih područja. Demografsko slabljenje sela (ponekad i nestajanje cijelih naselja) intenzivirao je rat te daljnje gospodarsko zamiranje ali i nedostatna društvena infrastruktura, a posljedice su nekorištenje postojećih prirodnih resursa (npr. poljoprivredne površine), te je time uzrokovana i degradacija tradicionalnog kulturnog krajobraza zaraštanjem i propadanjem nekad obrađivanih terasa, prirodnom sukcesijom pašnjačkih površina u šikaru i gustiše, porastom rizika i učestalosti šumskih požara, pojačanom erozijom, gubljenjem autohtonih sorti, i dr.. Poseban problem ruralnog područja je i miniranost terena (prvenstveno u zaleđu). Na obalnom i otočnom dijelu prisutna je ekspanzija gradnje u svrhu turizma, često neplanska i/ili nelegalna, koja ne prepoznaje i ne uvažava vrijednost tradicionalnog krajobraza i nagrđuje vizualni identitet negdašnjeg sela.

Na županijskoj razini, postoje inicijative za oživljavanje ruralnog i otočnog područja, očuvanju njegove kulturne i prirodne baštine, gospodarskom aktiviranju njegovih resursa i kreiranju prepoznatljivih proizvoda koji već dokazano imaju svoje mjesto na globalnom tržištu. S obzirom da nisu mogući brzi pomaci, proteći će još dosta vremena prije nego što se uopće i zaustavi trenutno još uvijek dominantni trend zapuštanja i propadanja, i počne ostvarivati neka od vizija i ciljeva zacrtanih u Prostornom planu Županije.

4.2.10.2 Ciljevi i mjere

Kako je proces urbanizacije još uvijek u tijeku, potrebno je naglasiti važnost promišljenog razvoja naselja praćenog izgradnjom adekvatne infrastrukture. Naime, na taj se način većina danas standardnih problema (i okolišnih i šire razvojnih) u velikoj mjeri može izbjeći, a bez takvog razvoja, i uz sve naknadno ulagane resurse i pokretane inicijative, najčešće nije moguće popraviti sve nepoželjne aspekte nastalog stanje i/ili „vratiti“ jednom propuštene mogućnosti.

U oblikovanju naselja, u izmjenama i dopunama postojeće i budućoj prostorno-planskoj dokumentaciji valja uzeti u obzir probleme vezane uz urbanizaciju. U ruralnom području potrebno je zadovoljiti kvalitetu socijalnog i ekonomskog načina života u zdravom okolišu. Ciljevi su preuzeti iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) i prilagođeni uvjetima u Županiji. U Tablici 42. navedene su mjere za ostvarenje navedenih ciljeva na području Županije.

Treba naglasiti da je za održiv razvoj svih naselja potrebno primijeniti mjere koje su predlagane i u drugim poglavljima, prvenstveno one koje se odnose na rješavanje problema odvodnje, zbrinjavanja otpada, prometa, turizma, krajobraza i dr.

Tablica 41. Ciljevi održivog razvoja urbanih i ruralnih sredina u Županiji

C1	Skladan i prostorno uravnotežen razvoj urbanog područja uz uzimanje u obzir prihvatnog kapaciteta okoliša, te uz omogućavanje zdravog stanovanja, odnosno zaštite prirode i kulturne baštine
C2	Ekonomski, prostorno uravnotežen i održiv razvoj sela, sa zaštitom okoliša kao jednom od osnovnih postavki
C3	Omogućavanje kakvoće životnih i radnih uvjeta za cjelokupno stanovništvo
C4	Očuvanje regionalnog identiteta ruralnih naselja i njihov razvoj

Tablica 42. Mjere održivog razvoja urbanih i ruralnih sredina u Županiji

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Prostornim planiranjem i dr. razvojnim planovima, poticati kvalitativni razvoj postojećih lokalnih središta kao uporišta za policentrični razvoj mreže naselja. Pri tome uvažavati kriterije kao što su: racionalno korištenje prostora, optimalna gustoća, komunalna opremljenost, očuvanje prirodnih resursa (mora, tla, voda, šuma, vrijednih područja prirode,...).	ŽU, JLS	JUZPU, UOG, UOZOKP, MZOPUG, NVU, javnost	PR, trajno	DP, ŽP, LP
C1	M2	Poticati unapređenje urbanog okoliša kroz planiranje i održavanje javnih zelenih površina, rekreacijskih i drugih sadržaja, uređenjem lokalnih očuvanih dijelova prirode, opremanjem infrastrukturom za okolišno odgovorno ponašanje (npr. zeleni otoci) i sl.	JLS	KP, JPP, JUUZPZPV, NVU	trajno	LP, ŽP, GS
C1	M3	Industrijske pogone u Šibeniku i Kninu izmjestiti izvan naselja, a devastirane i/ili napuštene industrijske prostore sanirati i kvalitetno prenamijeniti.	JLS	FZOEU, JUZPU, NVU, javnost, ...	SR	LP, GS, ŽP, DP
C1	M4	Razvijati učinkovite i okolišno prihvatljive prometne modele u gradskim središtima: ojačati javni prijevoz, osigurati povoljne zone parkiranja na periferiji, izgraditi obilaznice, proširiti pješačke zone, uvesti biciklističke staze gdje je to primjereno i sl.	JLS	KP, ŽU, NVU, JPP	KR, trajno	DP, ŽP, JLS
C1, C2	M5	Izraditi Programe zaštite okoliša za gradove i općine s prioritetima za lokalni razvoj.	JLS	konz., javnost, ŽU, NVU	KR/SR	ŽP, LP, MI
C1, C2	M6	Osigurati kvalitetnu prometnu vezu gradova sa svojom ruralnom okolinom i otocima, radi smanjivanja imigracijskog pritiska na gradove i aktiviranja resursa u ruralnim dijelovima (npr., gradnjom brze ceste Šibenik-Drniš-Knin-BiH, jačanjem željezničke povezanost Šibenika i Knina ukoliko se pokaže opravdanim, osiguranjem kvalitetnog prigradskog prijevoza, dnevnih brodskih linija i dr.).	ŽU	JLS, JPP	PR	ŽP, LP, DP, GS
C1, C2	M7	Spriječiti neracionalno širenje građevinskih zona u područjima pod velikim pritiskom izgradnje (posebno „apartmanizaciju“ obalnog i otočnog područja)	JLS	JUZPU, NVU, UI, GI, javnost	PR, trajno	ŽP, LP
C1, C2	M8	Prije izgradnje novih građevinskih područja osigurati osnovnu infrastrukturu: prometnu dostupnost, opskrbu pitkom vodom, javni sustav odvodnje, priključenje na električnu mrežu i sl.	JLS,	UDUŠKŽ, UOZOKP, JPP, KP	trajno	ŽP, LP, GS

C1, C2	M9	Jačati kapacitete i educirati stručni kadar institucija uključenih u planiranje i upravljanje prostornim razvojem urbanih i ruralnih područja, te poticati informiranje, educiranje i uključivanje javnosti. Inzistirati na transparentnosti i participativnosti procesa.	ŽU	MZOPUG, JUZPU JLS, konz., NVU, javnost	KR, trajno	ŽP, LP, DP
C1, C2	M10	Poticati održivi gospodarski razvoj kao preduvjet za demografski opstanak i oživljavanje trenutno depopulirajućih područja (otoci i zaleđe).	UOG, JLS	ŽKŠ, MGRP, JPP, ...	PR, trajno	DP, ŽP, LP, MS GS
C1 C2, C3	M11	U središnjim naseljima (posebno depopulirajućih područja) osigurati zadovoljavajuću razinu i dostupnost društvene infrastrukture (školstvo, medicinska zaštita, itd.) i poticati razvoj podružnica u ruralnim sredinama. U analizi koristi i troškova, kao protutežu skupljem komunalnom opremanju, uvažiti argument aktiviranja resursa koji bi u protivnom bili nekorišteni.	ŽU, JLS	MZ, MZOŠ	PR, trajno	ŽP, LP, DP
C2, C3	M12	U ruralnim prostorima osigurati osnovni infrastrukturni standard (vodoopskrba i odvodnja, el. energija, telekomunikacijska mreža). Gdje je moguće poticati upotrebu obnovljivih izvora energije (bioplin, vjetar, sunce, biomasa,...), tretman otpadnih voda suvremenim, ekološki prihvatljivim tehnologijama izvan sustava javne odvodnje i druge oblike racionalizacije troškova izgradnje infrastrukture.	JLS, HV, UOG	FZOEU, KP, NVU, JUZPU	PR, trajno	GS, ŽP, LP
C2 C3,	M13	U suradnji s NVU poticati programe informiranja i edukacije ruralnog stanovništva vezane uz mogućnosti održivog razvoja uz demonstracije na pilot-projektima.	ŽU, JLS	NVU, lok. stan., konz....	KR trajno	ŽP, LP, MS, DP
C2, C4	M14	Nastaviti s poticajnim mjerama ekološke poljoprivredne proizvodnje te poticati proizvodnju tradicionalnih regionalnih proizvoda i sl. (edukacija, informiranje, financijska pomoć, organiziranje u suvremene zadruge radi lakšeg plasmana na tržište, povezivanje s većim distributerima, itd.).	UOG	HZPSS, NVU, JLS, IZJKMK, konz., ...	KR, trajno	ŽP, LP
C2, C4	M15	Poticati razvoj seoskog turizma i drugih ekološki prihvatljivih oblika turističke ponude uz očuvanje regionalnog identiteta (edukacija, marketing, financijska pomoć,...)	UOG,	TZŠKŽ, TZO/G, NVU, JLS, JPP	KR, trajno	TZŠKŽ , ŽP, LP, GS
C3, C4	M16	Razminirati minski sumnjiva područja te nastaviti s obnovom ratom zahvaćenih ruralnih područja na način kompleksne obnove, imajući u vidu očuvanje identiteta prostora i stvaranja uvjeta za povratak stanovništva.	MUP, MPRRR	HCR, JLS, ŽU, MZOPUG, MGRP	PR trajno	DP, ŽP, MI LP, FZOE U
C4	M17	Spriječiti devastaciju očuvanih napuštenih ili zapuštenih kompleksa tradicijske graditeljske baštine. Utvrditi i dosljedno provoditi mjere očuvanja i održivog korištenja	ŽU, JLS	MK, JUZPU, UOG, TZO/G, JPP, NVU...	PR, trajno	ŽP, LP. GS, MS
C4	M18	Razvijati kod lokalnog stanovništva pozitivan odnos prema zavičajnim vrijednostima i poticati skrb za okoliš	JLS	NVU, TZO/G, JUJZPZPV ...	trajno	DP, ŽP, LP,

4.3 UPRAVLJANJE RIZICIMA I NESREĆAMA

4.3.1 Stanje

Zakonom o zaštiti i spašavanju (NN 174/04, 79/07 i 38/09) se uređuje sustav zaštite i spašavanja građana, materijalnih i drugih dobara u katastrofama i većim nesrećama; način upravljanja, rukovođenja i koordiniranja u aktivnostima zaštite i spašavanja u katastrofama i većim nesrećama; prava, obveze, osposobljavanje i usavršavanje sudionika zaštite i spašavanja; zadaće i ustroj tijela za rukovođenje i koordiniranje u aktivnostima zaštite i spašavanja u katastrofama i većim nesrećama, način uzbunjivanja i obavješćivanja, provođenje mobilizacije za potrebe zaštite i spašavanja te nadzor

nad provedbom Zakona. Zakonom se definira „rizik“ kao vjerojatnost da će se određeni učinak pojaviti unutar određenog vremenskog razdoblja ili u određenim okolnostima. „Nesreća“ je pak događaj koji je prouzročen iznenadnim djelovanjem prirodnih sila, tehničko-tehnoloških ili drugih faktora koji ugrožava zdravlje ili život ljudi i/ili životinja, odnosno uzrokuje štetu na materijalnim i/ili drugim dobrima i/ili okolišu.

Zakonom o zaštiti i spašavanju postavljene su kao temeljne zadaće sustava zaštite i spašavanja prosudba mogućih ugrožavanja i posljedica, planiranje i pripravnost za reagiranje, reagiranje u zaštiti i spašavanju u slučaju katastrofa i većih nesreća te poduzimanje potrebnih aktivnosti i mjera za otklanjanje posljedica radi žurne normalizacije života na području na kojem je događaj nastao.

Zakonom su definirana prava i obveze sudionika zaštite i spašavanja koji uključuju prava i obveze građana, pravnih osoba, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave i Vlade Republike Hrvatske.

U katastrofama i većim nesrećama rukovođenje operativnim snagama i koordiniranje djelovanja drugih sudionika u aktivnostima zaštite i spašavanja, provođenje njihovog pravodobnog informiranja, nadziranje provedbe propisanih mjera i aktivnosti u zaštiti i spašavanju te provođenje mobilizacije za potrebe sustava zaštite i spašavanja u mirnodopskim katastrofama i većim nesrećama u nadležnosti je Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS). Kao unutarnja ustrojstvena jedinica u Državnoj upravi za zaštitu i spašavanje djeluje Područni ured za zaštitu i spašavanje Šibenik sa sjedištem u Šibeniku.

Člankom 97. Zakona o zaštiti okoliša (NN 110/07) definirano je sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari. Odredbe Zakona odnose se na postrojenja u kojima ili putem kojih se, obavljanjem djelatnosti tvrtke, opasne tvari: proizvode, prerađuju, skladište, nastaju kao nusprodukt u proizvodnji proizvoda, koriste kao sirovine u proizvodnji odnosno tehnološkom procesu, transportiraju unutar postrojenja i/ili odlažu u svrhu proizvodnog procesa, odnosno mogu nastati prilikom velike nesreće.

Donošenjem Uredbe o sprječavanju velikih nesreća koja uključuje opasne tvari (NN 114/08) prestao je važiti Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99 i 13/01), na temelju kojeg bili izrađeni planovi intervencija u zaštiti okoliša.

U prilogu 1. navedene Uredbe daje se popis opasnih tvari i granične količine kada se tvari smatraju opasnim. U prilogu 1. također su navedene kategorije opasnih tvari koje nisu izričito imenovane kao što su npr. toksične tvari, oksidansi, eksplozivne tvari i dr. Uredba se primjenjuje na postrojenja u kojima je prisutnost opasnih tvari utvrđena u količinama jednakim ili većim od graničnih vrijednosti utvrđenih odredbama Uredbe.

Šibensko – kninska županija dala je izraditi Procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća prema članku 28. Zakona o zaštiti i spašavanju (NN 174/04, 79/07 i 38/09) i članka 14. Pravilnika o metodologiji za izradu procjena ugroženosti i planova zaštite i spašavanja (NN 38/08) te je izrada ovog dokumenta još u tijeku. Procjenom će se urediti opasnosti i rizici na području Šibensko-kninske županije, procijenit će se potrebe i mogućnosti za sprječavanje, smanjenje i uklanjanje posljedica katastrofa i velikih nesreća te postaviti osnove za izradu Planova, Operativnih planova i Planova civilne zaštite. Procjenom će se urediti i propisati preventivne mjere čijom će se implementacijom umanjiti posljedice i učinci djelovanja prirodnih i antropogenih katastrofa i velikih nesreća po kritičnu infrastrukturu te povećati stupanj sigurnosti stanovništva, materijalnih dobara i okoliša.

Procjenom će biti obuhvaćene prirodne opasnosti i prijetnje (poplave, potres, suša, toplinski val, olujno nevrijeme, klizišta, tuča, snježne oborine, poledica, magla, požar) te tehničko-tehnološke opasnosti i prijetnje (tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće u gospodarskim objektima, tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u cestovnom prometu, tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u pomorskom prometu, tehničko-tehnološke

katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u zračnom prometu, tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće od proloma hidroakumulacijskih brana, tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće od nuklearnih i radioloških nesreća, tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće od epidemiološke i sanitarne opasnosti, ratna djelovanja i terorizam te opasne tvari prema prilogu iz Seveso II Direktive).

Procjenom će se obuhvatiti i posljedice koje mogu nastati po kritičnu infrastrukturu jer je velika je vjerojatnost da će kao posljedica djelovanja prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa i velikih nesreća doći do ugrožavanja infrastrukturnih objekata. Ugrožavanjem infrastrukturnih objekata postoji mogućnost prekida djelatnosti i nastanak štetnih posljedica po korisnike, i to osobito u područjima:

- proizvodnje i distribucije električne energije, opskrbe vodom,
- prehrane (proizvodnja, skladištenje i distribucija),
- proizvodnje, skladištenja, prerade, rukovanja, prijevoza, skupljanja i drugih radnji s opasnim tvarima iz Priloga Seveso II Direktive,
- javnog zdravstva, energetike (prirodni plin, nafta), telekomunikacija, prometa, financijskih usluga,
- znanosti, spomenika i drugih nacionalnih vrijednosti.

Navedene posljedice po kritičnu infrastrukturu mogu nastati uslijed:

- poplave,
- potresa,
- olujnih ili orkanskih nevremena i jakih vjetrova,
- klizišta,
- tehničko-tehnološkim nesrećama u gospodarskim objektima,
- tehničko-tehnoloških nesreća u prometi
- plimnog vala

U cilju otklanjanja posljedica od prirodnih te tehničko-tehnoloških katastrofa i velikih nesreća uključujući i ratna djelovanja i terorizam kao i njihove posljedice na kritičnu infrastrukturu, u Županiji su formirane Snage za zaštitu i spašavanje Šibensko-kninske županije koje uključuju Županijske postrojbe civilne zaštite, te Postrojbe civilne zaštite gradova/općina tj. :Grada Šibenika, Grada Knina, Grada Drniša, Grada Vodica, Grada Skradina, Općine Rogoznica, Općine Tisno, Općine Pirovac, Općine Unešić, Općine Promina, Općine Ružić, Općine Kistanje, Općine Kijevo, Općine Murter, Općine Bilice, Općine Ervenik, Općine Biskupija, Općine Tribunj, Općine Primošten i Općine Cviljane.

Uz snage zaštite i spašavanja Šibensko-kninske županije tu su i vatrogasne postrojbe kako slijedi:

- Javna vatrogasna postrojba Šibenik
- Javna vatrogasna postrojba Drniš
- Javna vatrogasna postrojba Knin
- 22 vatrogasne postrojbe dobrovoljnih vatrogasnih društava
- 1 profesionalna vatrogasna postrojba u gospodarstvu
- 1 intervencijska postrojba DUZS – baza Šibenik

Na području Županije djeluju i služba hitne medicinske pomoći koja je organizirana putem triju domova zdravlja (domovi zdravlja u Šibeniku, Kninu i Drnišu), Zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije (ZZJZ), Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS), Organizacija Crvenog križa, Caritas, Centri za socijalnu skrb, Veterinarska služba, specijalizirane ovlaštenih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost postupanje s opasnim otpadom, distributeri vode, osobe za uređenje vodotoka, javni prijevoz te smještajni kapaciteti i priprema obroka.

Postojeće snage Šibensko-kninske županije za zaštitu i spašavanja nisu u potpunosti u skladu sa Pravilnikom o ustrojstvu, popuni i opremanju postrojbi civilne zaštite i postrojbi za uzbunjivanje (NN 111/07), pa ih je sukladno članku 6. i 7. navedenog Pravilnika potrebno uskladiti.

Ranije spomenutom Procjenom ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća dat će se detaljan pregled gospodarskih subjekata u kojima su uskladištene veće količine opasnih tvari, detaljni podaci o vrstama i količinama opasnih tvari, indeks opasnosti, odnosno, opasno svojstvo, način skladištenja te eventualne izvanlokacijske posljedice. Također, Procjenom će se dati i procjena rizika za pravne i fizičke osobe na području Županije te lokacije pravnih i fizičkih osoba koje se smatraju rizičnima za javnost. Temeljem izvješća o podacima iz registra postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari (RPOT) za 2009. godinu, na prostoru Šibensko-kninske županije ustanovljena su 2 pravna subjekta koji skladište opasne tvari:

- KNAUF d.o.o., Tvornica gipsa u Kninu u kojoj je uskladišteno 100 t ukapljenog naftnog plina
- TOF d.d., Tvornica u Industrijskoj zoni u Drnišu u kojoj je uskladišteno 80 t naftnih derivata i 60 t etilacetata

Temeljem Zakona o prijevozu opasnih tvari (NN 79/07) i Odluke o određivanju cesta po kojima smiju motorna vozila prevoziti opasne tvari i o određivanju mjesta za parkiranje motornih vozila s opasnim tvarima (NN 15/10) predviđen je samo jedan cestovni pravci za prijevoz opasnih tvari koji prolazi kroz Šibensko-kninsku županiju, a to je autocestom A1 (Zagreb (čvorište Lučko, A3) – Karlovac – Bosiljevo – Split – Šestanovac – čvorište Ravča (D62).

4.3.2 Ciljevi i mjere

Kako je ljudski faktor jedan od najčešćih uzroka iznenadnih događaja potrebno je stalno djelovati na svijest i odgovornost ljudi prema okolišu što se može postići provođenjem mjera kao što su stalna edukacija, osvješćivanje ljudi o nužnosti održivog razvoja kao jedinog mogućeg koncepta razvitka ljudskog društva, promoviranje koncepta čistije proizvodnje u smislu efikasnijeg korištenje sirovina i energije, uklanjanje otrovnih i opasnih tvari i smanjenjem emisija i otpada na mjestu nastanka (na izvoru), uvođenjem certifikata sustava upravljanja okolišem (ISO 14001, EMAS ili sl.) i upravljanja kakvoćom (ISO 9001 ili sl.) te opremanjem i efikasnijim nadzorom inspeksijskih službi.

Za poboljšanje/očuvanje kakvoće zraka na području Županije osnovne smjernice detaljnije su razrađene u poglavlju 4.2.1 Upravljanje kakvoćom zraka.

Konkretni ciljevi i mjere vezani za upravljanje ekološkim rizicima prema Nacionalnoj strategiji i planu djelovanja za okoliš, sukladno važećoj zakonskoj regulativi, dani su u sljedećim Tablicama:

Tablica 43. *Ciljevi zaštite okoliša u vezi s ekološkim rizicima*

C1	Uspostaviti sustav kvalitetnih i usklađenih Izvješća o sigurnosti, odnosno Obavijesti o prisustvu malih količina opasnih tvari, u skladu s Uredbom o sprječavanju velikih nesreća koje uključuje opasne tvari
C2	Smanjivati rizik od ekoloških nesreća
C3	Osiguranje učinkovite dugoročne preventivne zaštite i zaštite u slučaju akcidenata

Tablica 44. *Mjere zaštite okoliša u vezi s ekološkim rizicima*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izraditi popis pravnih i fizičkih osoba koje su obavezne izraditi Izvješća o sigurnosti, odnosno Obavijest o prisutnosti malih količina opasnih tvari	JLS	PUZS, IZO, GS	PR	ŽP
C1	M2	Zahtijevati redovnu reviziju izrađenih izvješća.	JLS	PUZS, IZS, IZO, UOZOKP	SR	GS
C1 C2	M3	Kvalitetno identificirati, obraditi i integrirati ekološke rizike kod izrade planova zaštite i spašavanja i vanjskih planova JLS. Osigurati da sve JLS imaju planove zaštite i spašavanja.	JLS	PUZS, IZS, UOZOKP	PR	LP, ŽP
C1	M4	Kvalitetno identificirati, obraditi i integrirati ekološke rizike kod izrade županijskog plana zaštite i spašavanja i vanjskih planova Županije.	JLS	PUZS, IZO, UOZOKP	PR	ŽP

C2	M5	Postaviti zahtjev nadležnim inspekcijskim tijelima za redovite periodične, a prema potrebi i izvanredne nadzore svih lokacija s rizikom ozbiljnih izvanlokacijskih posljedica, glede održanja tehničke ispravnosti izvora opasnosti, ispravnog načina uporabe i provođenja sigurnih radnih postupaka (inspekcije zaštite od požara i zaštite okoliša).	MZOPUG	PUZS, inspekcije	trajno	DP
C2	M6	Kod svih identificiranih rizičnih procesa i djelatnosti, nastojati podići razinu sigurnosti proaktivnim mjerama, kao što su uvođenje standarda ISO 14000, EMAS, nastojanje na čistim i sigurnijim tehnologijama i tehnološkim procesima, itd.	GS	UOZOKP, IZP, JLS, HCČP ...	SR, trajno	GS, ŽP
C2	M7	Kod planiranja aktivnosti u prostoru voditi računa o rizicima vezanim uz pojedine djelatnosti, te ih na odgovarajući način izolirati od sadržaja koji bi u slučaju nesreće bili značajno ugroženi (tj. pravilna zonacija).	GS	JUZPU, UOZOKP, JLS	trajno	-
C3	M8	Adekvatno ekipirati, opremiti, organizirati subjekte potrebne za djelotvornu i pravovremenu intervenciju u slučaju akcidenta (posebne vatrogasne jedinice, i sl.). prioritet je dopuna opreme i uvježbavanje procedura za slučaj incidenta sa plinovitim otrovima (amonijak i klor).	PUZS	DUZS, JLS, ŽU	SR, trajno	DP, ŽP, LP
C3	M9	Uvježbavanje, educiranje, redoviti nadzor i provjera spremnosti, uspostavljanja veza, obavješćivanja provođenje drugih individualnih i koordiniranih aktivnosti. Provoditi vježbe intervencija pri mogućim izvanrednim događajima s naglaskom na koordinaciji djelovanja svih subjekata	PUZS	DUZS, JLS, UOZOKP	DR, trajno	ŽP, LP, DP
C3	M10	Uspostaviti sustav za međusobno komuniciranje i obavješćivanje svih subjekata u zaštiti i spašavanju te sustav za komuniciranje s javnošću i njezino obavješćivanje.	JLS	PUZS, UOZOKP, JPP	DR, trajno	GS, ŽP, LP

5 INSTRUMENTI ZAŠTITE OKOLIŠA

5.1 ZAKONSKA REGULATIVA

5.1.1 Stanje

Županija je primarno provedbeno tijelo nadležne zakonske regulative s područja zaštite okoliša. No budući da se u zakonskim okvirima koji reguliraju problematiku okoliša nije jednostavno snaći (problematika okoliša u RH regulirana je s preko 100 zakona, uredbi i pravilnika, te oko 50 međunarodnih konvencija koji su promjenjivi, odnosno česte su izmjene i dopune), županijska samouprava može organiziranjem povremenih informativnih sastanaka pomoći u praćenju, razumijevanju i provođenju zakona, u prvom redu svojim JLS, ali i drugim županijskim sudionicima zaštite okoliša. Sudionici zaštite okoliša s jedne su strane obavezni provoditi zakone, dok s druge strane imaju odgovornost predlagatelju zakona i zakonodavcu davati povratne informacije o vrijednosti pojedinog zakona u praksi i prijedloge o mogućnostima njegova unapređenja. Sukladno tome navedeni sastanci istovremeno bi pružili priliku da informacije o dobrim i lošim stranama zakona dođu s lokalne razine gdje se zakoni provode, do županijske, a potom i do nadležnog ministarstva.

5.1.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice sažeto prikazuju ciljeve i mjere vezane uz problematiku zakonske regulative kao instrumenta održivog razvoja i zaštite okoliša.

Tablica 45. *Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s postojećom zakonskom regulativom o okolišu*

C1	Praćenje propisa u vezi zaštite okoliša i njihovo učinkovito provođenje
C2	Participacija u unapređenju postojećih zakona, strategija, programa i planova.

Tablica 46. *Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s postojećom zakonskom regulativom o okolišu*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Trajna edukacija vezana uz postojeće zakone, planove i programe u vezi s problematikom okoliša. Organizacija povremenih tematskih sastanaka / seminara / radionica za predstavnike Županije, njenih JLS i predstavnika gospodarstava.	ŽU	Županijski upravni odjeli, JLS, IZO, JPP	PR, trajno	ŽP, LP, GS,...
C2	M2	Identifikacija ograničenja postojećeg zakonskog okvira i definiranje mogućih rješenja za nezadovoljavajuću situaciju (kao sastavni dio aktivnosti rješavanja uočenih okolišnih problema). Navedeno provoditi na tematskim sastancima pod M1.	ŽU	Županijski upravni odjeli, JLS, IZO, JPP	PR, trajno	ŽP, LP, GS,...
C2	M3	Praćenje (monitoring) uspješnosti provedbe usvojenih i pokrenutih, planova i programa, s ciljem ustanovljenja ima li njihovo izvršavanje očekivane rezultate, a ako nema, utvrditi uzroke i preporučiti preinake. Navedenu aktivnost također provoditi na tematskim sastancima pod M1.	ŽU	Županijski upravni odjeli, IZO, JLS, JPP	PR, trajno	ŽP, LP, GS,...

5.2 PRAĆENJE STANJA OKOLIŠA I INFORMACIJSKI SUSTAV ZAŠTITE OKOLIŠA

5.2.1 Stanje

Informacijski sustav zaštite okoliša (ISZO) sadrži podatke o stanju okoliša, opterećenjima i utjecajima na okoliš te odgovorima društva. Uspostava, vođenje, razvijanje, koordiniranje i održavanje

Informacijskog sustava zaštite okoliša na državnoj razini jedna je od glavnih djelatnosti Agencije za zaštitu okoliša (AZO).

Na području Županije prati se stanje pojedinih sastavnica okoliša (npr. kakvoća vode, kakvoća mora za kupanje, kakvoća zraka) kao i razina pritisaka na okoliš (npr. podaci o emisijama onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora, emisija onečišćujućih tvari u otpadne vode koje se vode u Registru onečišćavanja okoliša). Navedeni podaci, sukladno zakonskim obvezama, prikupljaju se u okviru Upravnog odjela za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije. Upravni odjel prikupljene podatke i informacije, kao i odgovarajuća izvješća dostavlja Agenciji za zaštitu okoliša.

Međutim, postojeća praćenja često su nepotpuna u smislu da ne daju cjelovitu informaciju o temi koja se prati; ne prate se niti sve sastavnice okoliša (npr. onečišćenje tla), niti svi pritisci na okoliš i zdravlje ljudi (npr. buka) koji zaslužuju praćenje; podaci dobiveni postojećim praćenjem niti se pretvaraju u cjelovitu, relevantnu, lako dostupnu pa stoga i korištenu informaciju o okolišu, niti čine dio cjelovitog informacijskog sustava okoliša na razini same Županije, a niti na razini pojedinih jedinica lokalne samouprave.

Isto tako, čak i neke veće JLS ne raspolažu podacima o stanju pojedinih sastavnica okoliša na svom području, tako da, osim nedostataka samih sustava praćenja po sastavnicama okoliša, problem postoji i po pitanju „protočnosti“ informacija na relaciji jedinice lokalne samouprave - Županija - državni ured u Županiji – državne institucije, odnosno postojanje mnoštva „razbacanih“, nepovezanih, slabo „oglašanih“ i teško dostupnih informacija i ne postojanje lako dostupnog integriranog sustava.

5.2.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) prepoznaju važnost informacijskog sustava i kao cilj navode "uspostavu kvalitetnog informacijskog sustava...koji će poduprijeti proces priključivanja RH Europskoj uniji...koji će omogućiti uspostavu cjelovitog monitoringa...olakšati dostupnost informacija javnosti,...koji će se početi uspostavljati kroz "pilotne instalacije" vezane uz određene prioritetne zadaće".

Informacijski sustav okoliša županije ključan je element sustava zaštite okoliša županije, nužni preduvjet za većinu drugih mjera, koji kao takav spada u nadležnost županijske i lokalne samouprave. Postupna uspostava informacijskog sustava zaštite okoliša u okviru informacijskog sustava Šibensko-kninske županije treba osigurati:

- stalnu, pouzdanu i cjelovitu sliku stanja okoliša, pritisaka na pojedine sastavnice okoliša, trendova, promjena i načina ugrožavanja okoliša;
- cjelovit uvid u županijsku politiku zaštite okoliša, sastavne elemente i njenu provedbu, učinke poduzetih mjera, nositelje i izvršitelje;
- mogućnost pravovremenog obavješćivanja i sudjelovanja svih zainteresiranih strana u rješavanju pitanja zaštite okoliša, posebno javnosti

Na županijskoj razini, glavni nositelj i koordinator uspostave informacijskog sustava je UOZOKP. Na lokalnoj razini tu bi funkciju imala odgovarajuća stručna služba lokalne uprave Gradova i Općina. Tablice dane u nastavku sažeto prikazuju opisane ciljeve i uz njih vezane mjere.

Tablica 47. *Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s praćenjem stanja i informacijskim sustavom okoliša*

C1	Uspostava informacijskog sustava okoliša županije, prvenstveno prikupljanjem i organizacijom postojećih informacija.
C2	Korištenje uspostavljenog informacijskog sustava kao potporu procesu odlučivanja u vezi sa zaštitom okoliša i održivim razvojem.
C3	Unapređenje dostupnosti informacija o okolišu županije zainteresiranoj stručnoj i široj javnosti.
C4	Postupna uspostava trenutno nepostojećih sustava praćenja (monitoringa).

Tablica 48. Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s praćenjem stanja i informacijskim sustavom okoliša

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Moguć i izvori financ.	
C1	M1	Utvrđiti izvore značajnih podataka, uključena tijela i institucije, postojeće planove, tehničku opremljenost uključenih institucija; izraditi baze podataka s popisom izvora i tijekova podataka i informacija, postizanje dogovora oko korištenja podataka, integracija podataka.	UOZOKP	ŽU, AZO, JLS, institucije koje mjere,...	PR	ŽP
C2	M2	Obrada i analiza prikupljenih podataka i njihov transfer u informacije koje su značajne za različite probleme zaštite okoliša.	UOZOKP,	AZO, JUZPU, svi potencij. korisnici informacija ...	KR /SR	ŽP, DP
C2	M3	Edukacija svih uključenih u izradu informacijskog sustava, od obveznika, preko nositelja do korisnika tih informacija kroz radionice, seminare...	UOZOKP, AZO	ŽJZŠKŽ	PR, trajno	ŽP, LS, DP
C2 C4	M4	Utvrđivanje podataka za koje ne postoji sustavno prikupljanje, a koji su potrebni za optimalno gospodarenje okolišem.	UOZOKP	IZO, AZO	SR	DP, ŽP
C3	M5	Prezentiranje i dostupnost informacija iz uspostavljenog sustava stručnoj i široj javnosti. (uspostava web-stranice o stanju okoliša Županije i aktivnostima na njegovom unapređenju – kao dijela web-stranice Šibensko-kninske županije).	UOZOKP	JLS, AZO, ZZJZŠKŽ, HV, NVU	SR	ŽP, LP
C4	M6	Na temelju rezultata mjere M4, pokrenuti uspostavu trenutno nepostojećih, a potrebnih sustava praćenja (vidi ostale teme zaštite okoliša).	UOZOKP	AZO, JLS, IZO, ZZJZŠKŽ, HV, ZI,...	SR	ŽP, LP, DP, GS, MS

5.3 ZNANOST I RAZVOJ

5.3.1 Stanje

Na području Županije postoje dva veleučilišta - *Veleučilište u Šibeniku* i *Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu*. *Veleučilište u Šibeniku* obrazuje polaznike u području društvenih i tehničkih znanosti, turizma, organizacije i informatike. Ustrojeno je u tri odjela - Upravni odjel, Promet (u okviru kojega postoji kolegij Promet i ekologija), Menadžment (u okviru kojega postoje kolegiji Upravljanje okoliša, Ekologija i zaštita okoliša, Informatičke tehnologije i zaštita okoliša). *Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu* ustrojeno je u tri odjela – odjel Prehrambene tehnologije (u okviru kojega postoji kolegij Zaštita okoliša), odjel Trgovinsko poslovanje s poduzetništvom te odjel Poljoprivreda krša. Iako navedeni studiji nisu direktno vezani uz problematiku zaštite okoliša, u okviru njihovih nastavnih programa postoje spomenuti kolegiji koji se bave problematikom okoliša. Na području županije, djeluje i istraživačka postaja Martinska (kraj Šibenika) Centra za istraživanje mora Instituta Ruđer Bošković.

Cilj koji u vezi s ovom temom postavlja *Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02)*, jače je vezivanje znanstvenih istraživanja uz strateške ciljeve politike zaštite okoliša. U kontekstu Županijskog programa zaštite okoliša, ovaj cilj se prevodi u suradnju i angažiranje postojećih znanstvenih resursa (u županiji, ali i izvan nje) pri rješavanju problema zaštite okoliša županije.

Prostorno najbliži, pa s tim u vezi i logični suradnici Šibensko-kninske županije u provedbi ove vrste aktivnosti bila bi dva ranije spomenuta veleučilišta u Šibeniku i Kninu. No, poziv za suradnju moguće je usmjeriti i šire – prema *Splitskom* ili pak *Zagrebačkom Sveučilištu*, te brojnim, u Zagrebu koncentriranim, znanstvenim institucijama nacionalnog značaja i obuhvata, ali i prema jačim regionalnim središtima ekspertize izvan Zagreba. Tako je moguće ostvariti suradnju i s nekoliko

lokalnih instituta koji se bave problematikom relevantnom za okoliš – u prvom redu *Institutom za oceanografiju i ribarstvo (Split)*, te *Institutom za jadranske kulture i melioraciju krša (Split)*.

5.3.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice sažeto prikazuju cilj i mjere vezane uz problematiku korištenja znanosti kao instrumenta održivog razvoja i zaštite okoliša.

Tablica 49. Ciljevi u vezi s integracijom znanosti u zaštitu okoliša u Županiji

C1	Uspostava suradnje sa znanstvenim institucijama, Veleučilištima i Sveučilištima u vezi s problematikom zaštite okoliša i održivog razvoja na području Županije.
----	---

Tablica 50. Mjere u vezi s integracijom znanosti u zaštitu okoliša u Županiji

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Utvrđivanje problema i problemskih područja u kojima postoji mogućnost suradnje. Određivanje tema različite razine složenosti. Preporuka: raspisati redovni (npr. godišnji) natječaj za prijedloge primijenjeno - istraživačkih projekata.	ŽU	ZI, JPP, JLS, konz.	PR, trajno	ŽP, LP, DP, MS, GS
C1	M2	Izrada konkretnih projektnih zadataka, s naznačenim ciljevima, očekivanim rezultatima i koristima od projekta.	ŽU	JLS, JPP	PR, trajno	ŽP, LP, GS
C1	M3	Provedba najzanimljivijih projekata.	ŽU	ZI	PR, trajno	ŽP, DP, GS, MS
C1	M4	Financiranje pilot projekata u temama od interesa, npr. modeli očuvanja i održivog korištenja prirodne baštine kroz sektore turizma, poljoprivrede; ekološka poljoprivreda / proizvodnja „zdrave“ hrane i autohtonih proizvoda, alternativni izvori energije (npr. idejna rješenja korištenja solarnih kolektora i malih VE), energetski učinkovita gradnja, izrada krajobrazne osnove i dr.	ŽU	ZI	trajno	ŽP, DP, GS, MS

5.4 INTEGRACIJA ZAŠTITE OKOLIŠA U SEKTORSKE POLITIKE

5.4.1 Uvod

Formalni okviri kroz koje se ostvaruje integracija zaštite okoliša u sektorske politike su: praksa integralnog planiranja, procedure procjene utjecaja na okoliš, te mjere kojima se nastoji stimulirati sudionike iz drugih sektora da dobrovoljno nastoje učiniti svoju djelatnost prihvatljivijom za okoliš (npr. EMAS, ISO 14000). Sve tri navedene prakse u većoj ili manjoj mjeri prisutne su, odnosno provode se i na području Županije.

Na području Županije osim županijskog plana doneseni su i prostorni planovi uređenja Općina/Gradova za sve jedinice lokalne samouprave osim PPUO Tribunj zbog nedavnog odcjepljenja od Općine Vodice. Neke jedinice lokalne samouprave donijele su već i izmjene i dopune ovih planova. Za obalno područje, pa tako i područje Županije značajno je bilo donošenje Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04) koja je uključena u Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07, 38/09). Uredba je bila donesena s ciljem da se dodatno regulira razvoj u osjetljivom obalnom prostoru koji je izložen snažnim razvojnim i interesnim pritiscima (posebno zahtjevima za proširenjem građevinskih područja naselja i turističkih zona). Situacija nije idealna, i dosta toga što se prihvati na deklarativnoj razini ne uspijeva se slijediti i ispuniti u provedbi. Međutim, sustav prostornog planiranja u granicama mogućega uspijeva djelovati kao „prepreka i kočnica“ okolišno nebrižnim, usko interesnim i kratkovidnim „razvojnim“ planovima i ambicijama.

Procjena utjecaja na okoliš (PUO), u skladu s dugom tradicijom provođenja ovog postupka u RH, prisutna je od 1984. i na području Županije. Prema podacima iz arhive MZOPUG-a (sa službenih internetskih stranica) i Upravnog odjela za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije, u periodu od 2005. – 2009., na području Županije provedeno je 27 postupaka PUO. Kako bi se razvili kapaciteti za implementaciju relativno novog postupka strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO), tijekom 2006. i 2007. proveden je projekt, dio kojega je bila i izrada pilot SPUO na primjeru GUP-a grada Šibenika.

Konačno, sve je više poduzeća i institucija koje nastoje okolišno optimizirati svoju proizvodnju, uvodeći sustave upravljanja okolišem u skladu s priznatim međunarodnim standardima, primjerice ISO 14000. U Županiji djeluju svega tri tvrtke (Ivanal tvornica aluminijska d.o.o., Gradski parking d.o.o. i Ceste Šibenik d.o.o.) koje su navedeni standard i uvele u svoje poslovanje (*Hrvatski pregled certifikata sustava upravljanja za 2009 godinu, Hrvatsko društvo za kvalitetu*).

5.4.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice sažeto prikazuju ciljeve i mjere vezane uz problematiku integracije zaštite okoliša u sektorske politike kao instrumenta održivog razvoja i zaštite okoliša.

Tablica 51. *Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s integracijom zaštite okoliša u druge sektore*

C1	Unapređenje prostornog planiranja jačanjem integralnog pristupa i sudjelovanja javnosti.
C2	Unapređenje učinkovitosti i djelotvornosti prakse procjene utjecaja na okoliš. Primjena strateške procjene utjecaja na okoliš na izrađivane / predlagane politike, planove, programe razvoja.
C3	Uspostava standardiziranih sustava upravljanja okolišem (pr. ISO 14000) kao sastavnog elementa djelovanja / poslovanja / operiranja značajnih aktera.
C4	Iniciranje projekata čistije proizvodnje (ili neke od postojećih alternativa – npr. PREMA / Profitable Environmental Management) metodologija) u poslovni sektor ⁷ .

Tablica 52. *Mjere u vezi s integracijom zaštite okoliša u druge sektore za Županiju*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Što dosljednije implementirati smjernice s viših razina (održivi razvoj kao cilj i princip, itd.) na planove lokalne i niže razine. Provoditi informiranje / educiranje sudionika procesa prostornog planiranja u vezi s postojećim trendovima u ovoj praksi (praksi prostornog planiranja kao dijela procesa integralnog planiranja), posebno na lokalnoj razini – u prvom redu prezentacijama i radionicama (najbolje kao prijenos znanja kroz suradnju s nadležnim stručnjacima u JUZPU, UOZOKP, UOPUG te konzultantima). Pri tome poticati široku participaciju - stručne i šire javnosti. Planiranje temeljiti na što kvalitetnijim podatkovnim podlogama i što jasnijim kriterijima.	ŽU, JUZPU	JUZPU, UOZOKP, UOPUG, JLS izrađivači planova, NVU, mediji, konz..	PR, trajno	ŽP
C2	M2	Nastojati unapređivati kvalitetu studija utjecaja na okoliš (SUO) kritičkim radom stručnih povjerenstava, aktivnim uključivanjem javnosti, gospodarskih subjekata i dr.	UOZOKP	javnost, NVU, konz.	trajno	ŽP, GS
C2	M3	Provoditi SPUO za planove i programe iz sektora/područja koji su propisani Zakonom o zaštiti okoliša NN 110/07.	ŽU	UOZOKP, UOPUG, i dr. konz., javnost, NVU	PR, trajno	ŽP
C3	M4	Promovirati uvođenje sustavne brige o okolišu kroz uspostavu sustava prema ISO 14000 standardu, ili pokretanja procesa lokalne Agende 21, i sl.	UOZOKP, UOG, JLS	JPP, ŽKŠ, HCČP, NVU, konz.	trajno	ŽP, LP, GS

⁷ Ovo se ne odnosi samo na najveće onečišćivače. Ekonomske i okolišne uštede moguće su u svim sektorima gdje se procesira materija i energija – od kemijske industrije do ugostiteljstva, trgovine i drugih uslužnih djelatnosti. Npr. PREMA (Profitable Environmental Management = upravljanje koje smanjujući otpad i energiju koju generira proizvodni proces, smanjuje i trošak procesa i negativni utjecaj na okoliš).

C4	M5	Promovirati praksu čistije proizvodnje (ili neke njene alternative) u poslovnom sektoru: informiranje, prezentacije, edukacija, demonstracija, pilot programi.	UOZOKP, UOG, JLS	JPP, ŽKŠ, HCČP, NVU, konz.	trajno	ŽP, LP, GS, MS
----	----	--	------------------	----------------------------	--------	----------------

5.5 SENZIBILIZIRANJE, INFORMIRANJE I UKLJUČIVANJE JAVNOSTI U PROCES ODLUČIVANJA O OKOLIŠU

5.5.1 Stanje

„Aktivni“ pristup informacijama, koji podrazumijeva pravo javnosti da dobije informaciju, odnosno obvezu tijela javne vlasti da prikuplja i objavljuje informacije od javnog interesa bez posebnog zahtjeva javnosti, na županijskoj razini provodi se putem službenih internetskih stranica županije (na kojima se redovito objavljuju informacije od javnog interesa, uključujući i one s područja zaštite okoliša), kao i putem službenog glasila – *Službenog vjesnika Šibensko-kninske županije*, (koji je također dostupan na službenoj web stranici županije). Pregledom internetskih stranica JLS-a, uočeno je da su stranice priobalnih Općina i Gradova mnogo bogatije informacijama i obavijestima za javnost. Od informacija s područja zaštite okoliša najčešći su pozivi na javne rasprave o prijedlozima prostornih planova, kao i o pojedinim SUO, zatim obavijesti o „eko“ akcijama, javnim tribinama, i sličnim aktualnim aktivnostima s područja zaštite okoliša. Na pojedinim internetskim stranicama također su dostupni dokumenti i studije od važnosti za okoliš. No s druge strane, nekoliko općina kontinentalnog dijela županije (Biskupija, Ervenik, Kistanje, Promina, Unešić) uopće nemaju službenih internet stranica, dok je kod web-stranica ostalih kontinentalnih općina čest slučaj oskudan sadržaj aktualnih novosti i obavijesti. Na lokalnoj razini, od informativnih glasnika izdaju se Glasnik „Naše Kijevo“, Glasnik Općine Tisno i Vodičke novine.

„Pasivni“ pristup informacijama podrazumijeva pravo javnosti da zatraži informacije od tijela javne vlasti, kao i obvezu tijela javne vlasti da odgovori na zahtjev. U tu svrhu zakonska je obaveza tijela javne vlasti, pa tako i županije (prema *Zakonu o pravu na pristup informacijama (NN 172/03)*, čl. 22) donijeti odluku kojom će odrediti *službenika za informiranje*, tj. posebnu službenu osobu, ovlaštenu za odlučivanje o ostvarivanju prava na pristup informacijama. Uz to, obaveza je tijela javne vlasti posebnom odlukom ustrojiti i *katalog informacija*. Pregledom *Službenog vjesnika Šibensko-kninske županije* utvrđeno je da je trinaest JLS⁸, kao i Županija provelo navedene zakonske obaveze, tj. imenovalo službenika za informiranje i ustrojilo katalog informacija. Pri tome je pohvalno spomenuti da od spomenutih JLS jedino Općina Primošten na svojim internetskim stranicama, kao zasebnu kategoriju ima Katalog informacija gdje su navedene osnovne informacije o pravu javnosti na pristup informacijama, kao i kontakt imenovanog službenika za informiranje, te zbirke podataka s kojima općina raspolaže, a priložen je i obrazac zahtjeva za pristup informacijama.

Osim svega spomenutog, senzibiliziranju i informiranju javnosti u širem smislu, na neformalan način pridonose i aktivnosti raznih nevladinih udruga i civilnog društva (za više o NVU vidi poglavlje 5.6. *Odgoj, edukacija i razvijanje svijesti o problematici okoliša*). Na neformalan način, informiranje o problematici okoliša provodi se i putem medija, od kojih su na regionalnoj razini značajni lokalni dnevni tisak (Šibenski list), te radio (županijski Radio Šibenik, Radio Ritam) i TV postaje koje u okviru svojih programa, između ostalog, povremenu obrađuju i aktualnu problematiku zaštite okoliša. Uključivanje javnosti u proces odlučivanja u okolišu na području Županije provodi se kroz praksu prostornog planiranja (prisutna od 1970-tih) i postupaka procjene utjecaja na okoliš (prisutna od 1980-tih) putem javnih rasprava. Prema podacima iz arhive MZOPUG-a (sa službenih internetskih stranica) i Upravnog odjela za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije, u periodu od 2005. – 2009., na području Županije provedeno je 27 postupaka PUO u kojima je javnost sudjelovala putem javne rasprave. Osim toga, zanimanje i sudjelovanje javnosti često je i u procedurama javnih rasprava za prijedloge prostornih planova, kao i njihovih izmjena i dopuna na svim razinama, od županijske, do općinske i gradske.

⁸ Općine Cijvljane, Pirovac, Biskupija, Ervenik, Bilice, Kistanje, Kijevo, Tribunj, te gradovi Knin, Šibenik, Vodice, Skradin

5.5.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice prikazuju ciljeve i mjere vezane uz problematiku senzibiliziranja, informiranja i uključivanja javnosti u proces odlučivanja u zaštiti okoliša. Ciljevi su djelomično preuzeti iz Nacionalne strategije zaštite okoliša i Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) budući da su primjenjivi na županijskoj i nižim razinama.

Tablica 53. *Ciljevi za unapređenje senzibiliziranosti, informiranosti i uključenosti javnosti u proces odlučivanja u ZO ŠKŽ*

C1	Zainteresiranoj javnosti i organizacijama osigurati jednostavan i kvalitetan pristup informacijama o okolišu, te sudjelovanje u procesu donošenja odluka.
C2	Uspostaviti stalne komunikacijske kanale sa svim potencijalnim partnerima i aktivnim društvenim subjektima.
C3	Razvijati različite oblike osvješćivanja javnosti i poticati njezino zanimanje za trajan pristup informacijama.
C4	Povećati odgovornost javnosti i nevladinih udruga u zajedničkim naporima zaštite okoliša.

Tablica 54. *Mjere za unapređenje senzibiliziranosti, informiranosti i uključenosti javnosti u proces odlučivanja u ZO ŠKŽ*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Redovito i ažurno objavljivati informacije s područja zaštite okoliša (pozivi na javne rasprave o SUO, prijedlozima prostornih planova, obavijesti o „eko-akcijama“, javnim tribinama, i sličnim aktualnim aktivnostima s područja zaštite okoliša) putem medija - službenih internetskih stranica JLS i Županije, lokalnog tiska, radija.	ŽU, JLS	UOZOKP, UOPUG, JUZPU, NVU, mediji	PR, trajno	ŽP, LP
C1	M2	Na službenim internetskim stranicama županije i JLS objaviti prostorne planove.	ŽU, JLS	UOPUG, JUZPU	PR, trajno	ŽP, LP
C1	M3	Uspostaviti službene internetske stranice za Općine Biskupija, Ervenik, Kistanje, Promina i Unešić te objavljivati informacije o zaštiti okoliša od interesa za javnost.	JLS	KP, ZZJZŠKŽ, i dr., Konz.	PR	LP
C1	M4	U svim JLS, u kojima to još nije učinjeno (Murter-Kornati, Promina, Rogoznica, Ružić, Unešić, Tisno), imenovati službenika za informiranje i ustrojiti katalog informacija.	JLS		PR	LP
C1	M5	Na internetskim stranicama, kao zasebnu kategoriju uvesti Katalog informacija s navedenim osnovnim informacijama o pravu javnosti na pristup informacijama, kontaktom imenovanog službenika za informiranje, zbirkom podataka s kojima JLS ili županija raspolaže, te priloženim obrascem zahtjeva za pristup informacijama.	ŽU, JLS		PR	ŽP, LP
C2	M6	Organizirati tematske radionice i redovite sastanke na koje se pozivaju sudionici zaštite okoliša, s ciljem identifikacije aktualnih problema, te mogućnostima za njihovo rješavanje.	UOZOKP	JLS, NVU, JPP, JUUZPZPV, JUNP, JUPP	SR, trajno	ŽP, LP, MS, GS
C2	M7	Izdati (i stalno ažurirati) publikaciju / brošuru (minimalno na WEB-u) s popisom aktera značajnih za pojedine teme okoliša. (Sličan projekt je već napravljen u okviru Zelenog telefona)	UOZOKP	NVU	SR, trajno	ŽP
C2	M8	Raditi na povećanju prisutnosti u medijima (obavijestiti novinare i javnost o događajima relevantnim za zaštitu okoliša).	UOZOKP, JLS, NVU	mediji	trajno	ŽP, LP
C3	M9	Postaviti tematske „panoe/info-punktove“ i "jumbo" plakate na prikladnim mjestima. Organizirati i dobro marketinški predstaviti manifestacije vezane uz okoliš. Odabrati jedan prikladan problem okoliša Županije i rješavati ga uz stalno medijsko praćenje.	UOZOKP, JLS, NVU	Konz., mediji	trajno	ŽP, LP
C3	M10	Izdavati publikacije u vezi s problematikom okoliša – različitih formata i sadržaja, za različite ciljne skupine. Posebno obraditi teme koje izazivaju najviše zanimanja i kontroverzi u javnosti.	UOZOKP, NVU	ZI, AZO, JPP, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, konz.	trajno	ŽP, MS, GS, DP
C3	M11	Financirati izdavačku djelatnost vezanu uz problematiku okoliša na području Županije (monografije o prirodnoj baštini, i sl.).	UOZOKP, JLS	TZŠKŽ, ZI, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, NVU	trajno	ŽP, LP, MS, GS, DP
C3	M12	Kroz financijsku potporu poticati aktivnosti i projekte NVU koji se bave problematikom informiranja i senzibiliziranja javnosti.	UOZOKP, JLS	NVU	trajno	ŽP, LP

C4	M13	Promovirati za okoliš prihvatljivije obrasce življenja. Uz informiranje o problemima jasno informirati i o mogućnostima sudjelovanja u njihovom rješavanju.	UOZOKP, NVU	JLS, JPP	trajno	ŽP, LP, MS, GS
----	-----	---	-------------	----------	--------	----------------

5.6 ODGOJ, EDUKACIJA I RAZVIJANJE SVIJESTI O PROBLEMATICI OKOLIŠA

5.6.1 Stanje

Odgaj i edukacija općenito, pa tako i o problematici okoliša, provodi se kroz dva sustava:

- institucionalni (predškolski i školski sustav, visoko školstvo), i
- tzv. izvaninstitucionalni (specijalističko obrazovanje uz rad, rad različitih vrsta udruga, itd.) sustav.

Prema NPDZO (NN 46/02), koji je aktualan i primjenjiv i za područje Županije, u programe odgoja i obrazovanja djece **predškolske dobi** uključeni su ciljevi i zadaće odgoja i izobrazbe za okoliš. U **školskom sustavu** ne postoji poseban predmet koji bi omogućio upoznavanje s osnovama filozofije zaštite okoliša, te s njezinom svakodnevnom primjenom, već se, prema programskim dokumentima ministarstva nadležnog za prosvjetu, navedeno provodi kroz nekoliko nastavnih predmeta. No, u okviru izvannastavnih aktivnosti ostvaruju se međunarodni projekti i programi za okoliš - primjerice europski *Program Eko-škola* (u kojem sudjeluju tri OŠ s područja Županije - OŠ Jakova Gotovca (Unešić), OŠ Primošten i OŠ Rogoznica), te svjetski *GLOBE program* (u koji su uključene tek dvije OŠ s područja Županije - OŠ Murterski Škoji (Murter) i OŠ Tisno). Temama vezanim uz problematiku okoliša daje se sve više prostora i na razini **visokog školstva**, unutar dodiplomskih programa. Konkretno, na području Županije djeluju dvije visokoškolske ustanove, *Veleučilište u Šibeniku* i *Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu*. Veleučilište u Šibeniku sadrži tri smjera u okviru kojih postoje kolegiji koji direktno obrađuju problematiku okoliša (smjer Menadžment – kolegiji Ekologija i zaštita okoliša, Upravljanje okolišem, Informatičke tehnologije i zaštita okoliša, te smjer Promet – sa kolegijem promet i ekologija). Veleučilište „Marko Marulić“ sadrži tri stručna studija, od kojih samo jedan, studij Prehrambene tehnologije sadrži predmet Zaštita okoliša.

Izvaninstitucionalni sustav izobrazbe za zaštitu okoliša, između ostalih, uključuje i programe izobrazbe i usavršavanja zaposlenika pojedinih državnih upravnih tijela (npr. inspektori zaštite okoliša ili sanitarni inspektori). Navedene programe prema potrebi organiziraju i financiraju sama ta tijela. U širem smislu, i aktivnosti NVU-a ukazuju na stanje razvijenosti svijesti o problematici okoliša, budući da djelatnosti NVU pridonose edukaciji i razvijanju svijesti o problematici okoliša. Prema službenom Registru udruga RH (pri Središnjem državnom uredu za upravu), na području županije djeluju 23 udruge. Osim toga, i međunarodna organizacija *Regionalni centar zaštite okoliša za Srednju i Istočnu Europu (REC)* sa Uredom u Hrvatskoj, također vodi bazu podataka nevladinih udruga s područja zaštite prirode i okoliša u Hrvatskoj. Navedena baza sadrži svega nekoliko udruga s područja Županije čija je aktivnost direktno, ili indirektno vezana za problematiku zaštite okoliša. Najveći broj udruga osnovan je u Šibeniku što je, s obzirom na njegovu ulogu županijskog središta i razumljivo. Sjedišta ostalih udruga uglavnom su u priobalnom dijelu županije (Murter, Brodarica, Pirovac, Tribunj, Vodice, Bilice, Grebaštica, Jadrtovac, Skradin, Prvić, Žirje), dok u kontinentalnom dijelu županije djeluju svega četiri udruge (dvije u Kninu, jedna Drnišu, i jedna u Kijevu). Iz navedenog proizlazi zaključak da među stanovništvom Županije ne postoji ujednačena osviještenost o problematici zaštite okoliša, odnosno da je posebice slaba na najnižoj, lokalnoj razini kontinentalnog dijela županije. Nadalje, broj novoosnovanih NVU po godinama također je svojevrsni pokazatelj stanja. Sukladno tome, činjenica da se prema Registru udruga RH od 1998. svake godine osnivaju nove udruge (u prosijeku oko 2 godišnje, uz izuzetak 2007.), govori da se ne radi o prolaznom trendu, već o postojanom rastu koji upućuje na sve veći razvoj svijesti o važnosti problematike zaštite okoliša. No čest je slučaj da mnoge udruge nikad ne zažive kroz vidljivije aktivnosti. S druge pak strane, na području županije djeluje *Ekološka udruga "Krka" Knin* koja svojom aktivnošću nadilazi lokalne i županijske okvire, budući da je uključena u dvije nacionalne inicijative - u nacionalnu mrežu udruge

za zaštitu okoliša *Zeleni forum*, te nacionalnu *Mrežu Zelenih telefona*. Između ostalih projekata lokalnog karaktera (s ciljem očuvanja i zaštite okoliša na području Grada Knina), najvažniji projekt koji udruga kontinuirano provodi je djelovanje Zelenog telefona za područje Šibensko-kninske županije.

5.6.2 Ciljevi i mjere

Sljedeće tablice prikazuju ciljeve i mjere identificirane kao prikladne za unapređenje odgoja, edukacije i razvijanja svijesti o problematici okoliša, u segmentu koji se odvija na razini Županije.

Tablica 55. *Ciljevi zaštite okoliša vezani uz odgoj, edukaciju i razvijanje svijesti o problematici okoliša u Županiji*

C1	Ojačavanje odgoja i izobrazbe za okoliš i održivi razvoj unutar odgojno-obrazovnih institucija Županije
C2	Ojačavanje odgoja i izobrazbe za okoliš i održivi razvoj u izvaninstitucionalnim oblicima.

Tablica 56. *Mjere zaštite okoliša vezane uz odgoj, edukaciju i razvijanje svijesti o problematici okoliša u Županiji*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	U školama poticati izvannastavne aktivnosti na temu okoliša i održivog razvoja (projekti različite složenosti: od praćenja kakvoće zraka, voda i sl., do sudjelovanja u „eko-akcijama“).	UOPZKŠ, škole	UOZOKP, NVU JLS, JUUZPZPV ŠKŽ, JUPP, JUNP...	trajno	ŽP, LP, MS
C1	M2	Poticati uključivanje škola i vrtića u šire programe vezane uz ekologiju, okoliš i održivi razvoj. (npr. GLOBE, Eko-škole, ...)	UOPZKŠ, NVU	UOZOKP, JLS, škole	trajno	ŽP, LP, MS
C1	M3	Sufinanciranje stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnog kadra, s ciljem osposobljavanja za pokretanje odgojno-obrazovnih sadržaja iz područja okoliša i održivog razvoja.	UOPZKŠ	UOZOKP, JLS, škole, NVU, konz.	PR, trajno	ŽP, LP, MS
C1	M4	Organizirati postojeće lokalne inicijative u županijsku mrežu koja potiče razmjenu iskustava i ideja, te moguće zajedničke aktivnosti.	UOZOKP	JLS, NVU	SR, trajno	ŽP, LP
C2	M5	U vezi s različitim problemima zaštite okoliša u županiji, inicirati seminare, tečajeve, okrugle stolove, suradnju sa sličnim programima izvan Županije, stručna putovanja, i sl.	UOZOKP	JLS, NVU, konz.	trajno	ŽP, LP, MS
C2	M6	Namjensko financiranje NVU za programe iz područja odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj.	UOZOKP, UOPZKŠ	NVU, JLS,...	trajno	ŽP, LP

5.7 EKONOMSKI INSTRUMENTI I FINANCIRANJE

5.7.1 Stanje

Izvori financiranja zaštite okoliša na području Županije su:

- državni proračun i izvanproračunski fondovi (prvenstveno FZOEU);
- proračun županije i jedinica lokalne samouprave;
- gospodarstvo;
- međunarodna suradnja i
- namjenske naknade, sredstva bespovratne, financijske pomoći, zajmovi i krediti iz međunarodnih i domaćih izvora i drugi izvori

Najveći dio sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU) na području Županije dodijeljen je projektima zaštite okoliša, prvenstveno za sanaciju odlagališta otpada. Jedan manji dio dodijeljen je projektima energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Od osnivanja Fonda do srpnja 2009. godine u ove projekte uloženo je oko 24 milijuna kuna. Prema planiranim sredstvima, Fond u ove projekte namjerava uložiti još oko 98 milijuna kuna.

U Županijskom proračunu, sredstva za zaštitu okoliša planirana su u sklopu Upravnog odjela za zaštitu okoliša i komunalne poslove, ali djelomično i drugih upravnih odjela. Sredstva za zaštitu okoliša predviđena u proračunu Županije za 2008. i 2009. godinu iznosila su oko 4,5 milijuna kuna.

Dio projekata zaštite okoliša te izgradnje komunalne infrastrukture, financiran je iz međunarodnih izvora. Šibensko-kninska županija bila je jedna od prvih županija koja je uspostavila suradnju s Europskom komisijom i realizirala znatan broj projekata koristeći sredstva međunarodnih fondova. Veći dio projekata realiziran je ili se trenutno realizira u suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom Šibensko-kninske županije (RRA ŠKŽ). To su projekti: CARDS 2002 - Održivi razvoj ratom stradalih područja Šibensko-kninske i Zadarske županije; INTERREG III A - Mreža jadranskih turističkih luka; CARDS 2001 - MEMCI "Projekt komunalnih kapaciteta i infrastrukture za gospodarenje komunalnim otpadom"; INTERREG/CARDS-PHARE - "Jačanje ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode"; ISPA - Regionalni centar za gospodarenjem otpadom Bakarac; Projekt „COAST“ - Conservation and Sustainable Use of Biodiversity in the Dalmatian Coast Trough Greening Coastal Development i Jadranski projekt - projekt zaštite od onečišćenja voda u priobalnom području.

5.7.2 Ciljevi i mjere

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) određuju više mjera kojima bi se trebao ostvariti samo jedan deklarirani cilj vezan uz ovu problematiku zaštite okoliša, a to je *sustavni razvoj i postupno uvođenje ekonomskih instrumenata, u prvom redu radi poticanja smanjivanja onečišćavanja okoliša i radi racionalne upotrebe prirodnih resursa, odnosno okoliša, uz istodobno uvođenje promjena u sustavu javnih prihoda i rashoda*. Većinu tih mjera treba zakonski urediti na državnoj razini, pa kao takve nisu naročito relevantne za ovaj program, no postoje i aktivnosti kojima se sa županijske i niže razine može doprinijeti ostvarenju ovog cilja.

Trenutno vjerojatno najaktualnija tema financiranja u zaštiti okoliša u Županiji je financiranje rješavanja problema odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda te sustava gospodarenja otpadom. Naime, te su djelatnosti velikim dijelom u rukama JLS koje, primjerice u slučaju odvodnje, mogu na cijenu vode dodati i dodatne naknade za gradnju vodoopskrbne i/ili kolektorske infrastrukture. U slučaju projekata izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda financiranih u sklopu tzv. Jadranskog projekta, korisnici kredita financijsku konstrukciju su zatvorili upravo podizanjem cijena komunalnih usluga – vodoopskrbe. Grad Knin i grad Drniš će financiranje projekata izgradnje sustava vodoopskrbe i javne odvodnje pokriti putem IPA fonda i državnog proračuna. Izgradnja regionalnog centra za gospodarenje otpadom Bakarac u Šibeniku najvećim djelom će se financirati putem ISPA fonda, dok ostatak osiguravaju Grad Šibenik, te Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

Drugo veliko područje u kojemu Županija može „primijeniti ekonomske instrumente u zaštiti okoliša“ je ugradnja dodatnih „okolišnih kriterija“ među kriterije za dodjelu poticaja kojima Županija nastoji potaknuti gospodarski rast i razvoj na svome području, čime bi se razvoj, barem onaj njegov poticani dio, usmjeravao u okolišno prihvatljivijem smjeru.

Tablice dane u nastavku prikazuju širi skup ciljeva i mjera kojima se u sustav zaštite okoliša na području Županije postupno ugrađuju ekonomskim instrumenti i osigurava kvalitetno financiranje.

Tablica 57. Ciljevi zaštite okoliša u Županiji u vezi s ekonomskim instrumentima i izvorima financiranja

C1	Unaprijediti učinkovitost prikupljanja sredstava u županijski i lokalne proračune.
C2	Unaprijediti učinkovitost i transparentnost korištenja prikupljenih proračunskih sredstava.
C3	Koristiti raspoložive ekonomske instrumente s ciljem unapređenja stanja okoliša.

Tablica 58. Mjere zaštite okoliša u Županiji u vezi s ekonomskim instrumentima i izvorima financiranja

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1 C2	M1	Unutar informacijskog sustava zaštite okoliša županije, napraviti segment koji pokriva financije (prihodi, rashodi, očekivani, stvarni,...).	ŽU	UOZOKP, JPP, JLS, konz.	KR,	ŽP
C1	M2	Osposobljavati kadar i jačati kapacitete za identificiranje, planiranje, pripremu i provedbu velikih investicijskih projekata u sektoru zaštite okoliša i komunalne infrastrukture, koji bi se financirali putem međunarodnih fondova, posebno iz EU.	UOZOKP, MZOPUG	RRA ŠKŽ, UOG, NVU	PR, trajno	ŽP, LP
C1	M3	Analizirati mogućnost korištenja svojih zakonskih ovlasti – naknada za zaštitu okoliša koju propisuje jedinica lokalne samouprave za svoje područje, cijene komunalnih usluga – za financiranje rješenja postojećih problema okoliša, naročito onih skupljih.	JLS	UOZOKP, UOG, HV, RCGO	PR	ŽP, LP
C2	M4	U slučaju pokretanja projekta za koji će se sredstva osigurati i iz povišenih naknada, obavezno projekt popratiti jakom informativnom kampanjom, kojom će se jasno objasniti koristi i troškovi od projekta, kao i pravednost njihove razdiobe po raznim društvenim / interesnim grupama.	JLS	KP, UOZOKP, UOKPG	KR-DR	ŽP, LP
C2	M5	Sukladno zakonskim obvezama sustavno provoditi SPUO za sve županijske razvojne programe – ugradnja „okolišnih kriterija“ u programe poticaja.	ŽU	JLS, JUZPU, ŽKŠ, JPP	trajno	ŽP
C2	M6	Subvencionirati ulaganja u razvojna rješenja koja su povoljna za okoliš, (ekološka poljoprivreda, seoski turizam, održivi turizam, obnovljivi izvori energije, ...). poput već postojećeg programa poticanja zelenog poduzetništva (PPZP)	UOG, JLS	UOZOKP, NVU, JPP, RRA ŠKŽ, ŽKŠ, TZŠKŽ	trajno	ŽP, LP, FZOE U, DP
C2	M7	Sufinancirati aktivnosti zaštite i održivog upravljanja okolišem u ekonomski slabije razvijenim JLS	ŽU	UOZOKP, JLS	trajno	ŽP
C3	M8	Pri većim javnim investicijama, u natječajima tražiti i primjereno valorizirati rješenja koja su prihvatljivija za okoliš.	ŽU	JLS	trajno	-

5.8 INSPEKCIJSKI NADZOR

5.8.1 Stanje

Za područje Šibensko-kninske županije u sklopu Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ustrojena je Područna jedinica u Šibeniku. Do 2008 g. ova područna jedinica je zapošljavala svega 2 inspektora. Od 2008. g. na području Županije djeluje 3 inspektora što je donekle povećalo broj obavljenih nadzora i donesenih rješenja.

Od ukupnog broja godišnjih nadzora, nadzori na temelju zaprimljenih prijava čine oko 20 %, a 80% nadzora je odrađeno temeljem godišnjeg plana rada, što ukazuje na relativno dobar rad inspekcije i redovan nadzor pravnih i fizičkih osoba. Temeljem Sporazuma o suradnji inspekcijskih službi u području okoliša s drugim nadležnim inspekcijama provode se koordinirani inspekcijski nadzori i druge aktivnosti.

Većina donesenih rješenja i mjera donesena je sukladno Zakonu o otpadu. Međutim, problem je velik postotak (više od 50 %) obustavljenih postupaka na prekršajnom sudu zbog zastare što značajno umanjuje učinkovitost inspekcijskog nadzora. S obzirom na obujam potencijalnih zadataka i vrste poslova koji se provode ili očekuju u primjeni zahtjevne EU regulative, broj inspektora zaštite okoliša na razini Županije može se ocijeniti nedovoljnim tj. povećat će se potreba za brojem inspektora i njihovoj kontinuiranoj edukaciji.

Na području Županije djeluje svega jedan inspektor zaštite prirode koji je do 2004. bio nadležan za četiri dalmatinske županije, od 2004. - 2007. za 3, a od 2007. za 2 županije (Splitsko-dalmatinsku i

Šibensko-kninsku) što ni izdaleka nije dovoljno za nadzor problematike zaštite prirode na cijelom teritoriju. NP Krka i NP Kornati za nadzor svoga teritorija zapošljavaju određen broj nadzornika. Broj nadzora od 2006. do 2009. se povećao, što se može protumačiti i manjim brojem županija koje su u nadležnosti inspektora.

Kao i kod inspekcije zaštite okoliša tako i u slučaju inspekcije zaštite prirode, veliki postotak predmeta na prekršajnom sudu je obustavljeno zbog zastare. Kazne su male i rijetko se izriču.

5.8.2 Ciljevi i mjere

Ciljevi iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš mogu se primijeniti i na razinu Županije. U *Tablici 59.* navedeni su osnovni ciljevi, a u *Tablici 60.* mjere za ostvarenje ovih ciljeva na području Šibensko-kninske županije.

Tablica 59. *Ciljevi zaštite okoliša u području inspekcijskog nadzora u Županiji*

C1	Poboljšati djelovanje inspekcijskih službi
C2	Uspostaviti čvršću suradnju među različitim inspekcijama koje se bave segmentima zaštite okoliša

Tablica 60. *Mjere zaštite okoliša u području inspekcijskog nadzora u Županiji*

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Rok	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Osigurati dovoljan broj inspektora za djelotvorno obavljanje nadzora na području Županije te njihovu adekvatnu tehničku opremljenost	VRH	MZOPU, MK, MRRŠV, MMPI, MGRP i dr.	PR/ KR	DP
C1	M2	Sustavno educirati inspektore zaštite okoliša o obvezama koje proizlaze iz primjene EU regulative	MZOPUG	AZO	PR/ trajno	DP
C1 C2	M3	Pojačati provjeru ispunjavanja obveza prema Zakonu o zaštiti okoliša, provedenih PUO te uvjeta za izgradnju	IZO	JPP, NVU, javnost, mediji	KR/ trajno	DP, ŽP
C2	M4	Stvoriti uvjete za bolji protok informacija između različitih inspekcijskih službi te jačati suradnju u rješavanju problema okoliša, a naročito u nadzoru nad pomorskim dobrom, vodama, iskorištavanju mineralnih sirovina, zaštićenim dijelovima prirode.	MZOPUG	MK, MRRŠV, MUP, MMPI, MGRP i dr.	KR/ trajno	DP

6 PRIORITETNE MJERE

U prethodnim poglavljima, identificirani su ciljevi i mjere u skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša (NN 46/02) i specifičnošću županijskog prostora, čime je uspostavljen okvir te su dane smjernice za dugoročni razvoj županijskog sustava zaštite okoliša.

U ovom poglavlju daje se pregled prioriteta, odnosno pravaca djelovanja koji trebaju činiti osnovu aktivnosti vezanih uz zaštitu okoliša u Šibensko-kninskoj županiji u narednom razdoblju.

Treba naglasiti da je za njihovo pravilno interpretiranje, sadržajno osmišljavanje i provedbu, potrebno upoznati se s kontekstom iz kojega su one proizašle, a koji je određen cjelokupnim tekstom ovog Programa i Izvješćem o stanju okoliša Županije do 2010.g. Ovdje navedeni prioriteti nisu zamjena za prikazanu širu sliku, već su orijentirani na rješavanje osnovnih problema te naglašavaju prioritete za pokretanje sustavnog rješavanja problematike okoliša u pojedinim tematskim područjima na području Županije. No potrebno je provoditi i ostale kratkoročne, srednjoročne i dugoročne mjere kako bi taj sustav zaživio.

Osnovni kriteriji prema kojima su iz skupa svih mjera određene one prioritete bili su, sukladno deklariranim ciljevima *Nacionalne strategije zaštite okoliša (NN 46/02)*, njihova važnost za unapređenje stanja okoliša Županije pa tako i RH. Detaljan plan realizacije pojedine prioritete mjere, odredit će se postupno u prvom redu izborom, odlukama i djelovanjem samih nositelja i sudionika (npr. politička volja da se pojedini problemi riješe, spremnost za suradnju među velikim brojem značajnih sudionika, važnost koja će se problematiki zaštiti okoliša dati u odnosu na ekonomska i socijalna pitanja, i sl.). Osim toga, realizacija pojedinih mjera će biti određena i drugim čimbenicima (npr. postojanje, odnosno nepostojanje inicijative i potpore s državne i međunarodne razine⁹) i objektivnim ograničenjima (npr. ograničeni financijski resursi i mnoštvo drugih „gorućih“ prioriteta, i sl.).

Prioritetne mjere unapređenja sustava SUDIONIKA ZAŠTITE OKOLIŠA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Uspostava komunikacije i suradnje između županijskih upravnih tijela, županijske gospodarske komore i javnih i privatnih poduzeća na području županije, u vezi s temom zaštite okoliša. Organiziranje prezentacija i radionica na temu sustava upravljanjem okolišem (npr. ISO 14000, EMAS), odnosno na temu čistije proizvodnje, i sl.	UOZOKP, UOG,	ŽKŠ, JPP, konz.	ŽP, DP
C1	M3	Stalno nastojanje na unapređenju suradnje među stručnim tijelima županije. Sustavna integracija brige o zaštiti i održivom upravljanju okolišem u upravna tijela zadužena za ekonomski razvoj županije kroz institucionalizaciju njihove suradnje sa UOZOKP i JUZPU.	UOZOKP, JUZPU	UOG, UOPUG, UOPPOR	ŽP

Prioritetne mjere za SEKTOR ENERGETIKE

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1-C6	M1	Uspostava županijskog centra / agencije energetske izvrsnosti (CEI) – kao kombinacije središta znanja; informativnog, promotivnog i savjetodavnog servisa; organizatora i inicijatora konkretnih pilot i kapitalnih županijskih projekata u području energetike	UOG,	MGRP, ZI, MZOPUG, JLS, RRAŠKŽ,	ŽP, DP, LP

⁹ Npr. UNDP/GEF projekt COAST, koji će do kraja 2012.g poticati široki spektar aktivnosti vezanih uz očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti / baštine Dalmatinske obale (od sustavnog prikupljanja podataka relevantnih za donošenje odluka i upravljanje, do poticanja razvoja poduzetništva koje brine i čuva prirodnu baštinu); itd.

C1	M2	Nastavak plinifikacije, intenziviranje razvoja sekundarne – distribucijske mreže, Promotivne kampanje za građanstvo, pilot projekti s većim potrošačima iz javnog i privatnog sektora	KP, JPP	UOG, JLS, FZOEU, MGRP	ŽP, LP, FZOEU
C1	M3	Intenziviranje javne rasprave o gradnji nove TE. Diskusiju treba otvoriti na vrijeme, da bi se na kvalitetan način mogla ideja prezentirati i objasniti razloge za njeno predlaganje, odnosno, štete koje bi se njenom eventualnom izgradnjom mogle prouzročiti.	ŽU	MGRP, HEP, JLS, MZOPUG	ŽP
C1 C2	M4	Poticaaj provedbi nacionalnih programa KUENZgr, KUENcts, TRANCRO na području Županije. Promocija, informiranje, financiranje studija izvodljivosti za Županiju. Financiranje pilot i demonstracijskih projekata. Potpora udrugama s odgovarajućim programima.	RRAŠKŽ	UOG, JLS, JPP, NVU, ZI, KP, UOZOKP, MZOPUG, CEI	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOEU ,
C1 C2	M8	Poticaaj provedbi nacionalnih programa MIEE, KOGEN (Zajednička mjera s temom INDUSTRIJA).	RRAŠKŽ	JPP, UOG, HCČP, UOZOKP, MGRP, MZOPUG, CEI	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOEU ,
C2	M9	Implementacija i nadzor nad implementacijom propisa vezanih uz provođenje obveznog energetskeg certificiranja za zgrade javne namjene korisne površine veće od 1000 m ²	GI	ŽU, JLS	DP, ŽP
C3	M10	Provedba nacionalnog energetskeg programa BIOEN na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. Izrada, organizacija i provedba (sa zainteresiranim, motiviranim i organiziranim partnerima) projekta korištenja biomase (npr. otpad iz vinogradarstva, maslinarstva, sanacije požarišta, drvena masa od intenziviranja uzgojnih mjera u šumama) kao goriva u: 1) jednom kogeneracijskom postrojenju; 2) u jednom manjem sustavu područnog grijanja. Za svaki od pokaznih projekata odabrati najprikladnije područje i najprikladnije izvore biomase	RRAŠKŽ	UOG, JLS, HŠ, ZI, NVU, HEP, KP, CEI	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOEU FRPIA
C3	M11	Provedba nacionalnog energetskeg programa SUNEN na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. (Npr. projekt korištenja solarne energije za pripremu tople vode u sektoru turizma; Projekt ugradnje fotonaponskih modula kao elemenata za izradu nadstrešnica nad javnim i hotelskim parkinzima, Pilot projekt izgradnje zgrade javne uprave prema projektu koji slijedi sve principe pasivne primjene sunčeve energije, te uz to ima i sustave za aktivno korištenje solarne energije (PTV, grijanje, el.energ.).	RRAŠKŽ	UOG, CEI, JLS, HEP, GS	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOEU ,
C3	M12	Provedba nacionalnog energetskeg programa ENWIND na području Županije. Aktivnosti promocije, informiranja, savjetovanja, demonstriranja dobre prakse. Ukoliko se ocjeni da postoji potreba, izrada SPUO Plana razvoja vjetroelektrana na području Županije, s naglaskom na utjecaj na krajobraz i omotofaunu. Identificiranje mogućnosti korištenja manjih vjetroelektrana kao dijelova hibridnih autonomnih energetskeg sustava.	RRAŠKŽ	UOG, CEI, JLS, HEP, GS	DP, ŽP, LP, MS, GS, FZOEU ,
C3	M14	U sklopu mjera M10, M11, M12 i M13 inicirati izmjene postojećih zakonskih i podzakonskih akata u cilju pojednostavljenja procedure za realizaciju projekata OIE, te pokrenuti aktivnosti u cilju eliminiranja drugih barijera koje postoje za snažniji zamah izgradnje i uključivanje u javnu električnu mrežu OIE.	ŽU	MGRP, MZOPUG, HEP, ZI, VRH	DP

Prioritetne mjere za sektor INDUSTRIJE

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Do kraja komunalno opremiti uspostavljene poduzetničke zone, posebno sustav odvodnje i pročišćavanja (po mogućnosti i ponovne upotrebe) tehnoloških i komunalnih otpadnih voda.	JLS	KP, JPP, UOG, UOZOKP,	ŽP, LP, GS

C4	M9	Rješavanje zatečene situacije: daljnje poticanje premještanja ili sanacije i prenamjene neprihvatljive proizvodnje, sanacija degradiranog prostora, i sl.	MZOPUG, ŽU, JLS	UOZOKP, JLS, JPP, UOG, ŽKZ	DP, ŽP, LP, GS, FZOEU
C4	M10	Pokrenuti rješavanje okolišno štetne proizvodne prakse u remontnim brodogradilištima (npr. prikupljanjem otpadnih tvari od antikorozivne obrade brodova kao što su boje, abrazivi, zauljenih voda i istrošenih ulja)	ŽU, JLS	GS, IZO, UOZOKP, LK, JPP, VI, HV, KP	ŽP, LP, GS, FZOEU

Prioritetne mjere za sektor EKSPLOATACIJE MINERALNIH SIROVINA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Rezultate Rudarsko-geološke studije Šibensko-kninske županije valorizirati u prostorno-planerskom smislu te u PPŠKŽ odrediti optimalna područja za aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina. U posebnom postupku provesti procjenu ekonomske opravdanosti / optimalne razine proizvodnje (eksploatacije) mineralnih sirovina, s analizom raspodjele koristi i troškova. Planerskom odlukom prihvaćeni optimalni rezultati iz ove studije trebaju se ugraditi u izmjene i dopune Prostornog plana Županije te po potrebi korigirati prostorne planove općina ili gradova.	ŽU, JLS	JUZPU, UOG, JLS, UOZOKP, JPP, konz.	ŽP, GS
C2	M6	Uspostava učinkovitog sustava / okvira / instrumentarija „zajedničkog upravljanja“ (u koji su uključeni koncesionari, njihove interesne udruge, predstavnici JLS, županije, nadležnih državnih tijela, NVU). Osnovni elementi: 1) Osmisliti mehanizme „garancije“ za provođenje dogovorenih rješenja (npr. bankovna garancija za sanaciju eksploatacijskog polja i sl.); 2) zajednički sustavi nadzora nad provedbom – koncesionar, lokalno stanovništvo, inspekcija,...; 3) pravedna i transparentna razdioba dobiti od eksploatacije.	MZOPUG	RI UOZOKP, IZO, UOG, NVU, MUP, JLS, JPP, Pravosuđe	ŽP, LP, GS

Prioritetne mjere za sektor POLJOPRIVREDE

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C0/ C1	M4	Provesti razminiranje poljoprivrednih površina	HCR	UOG, VRH, JLS	DP, ŽP

Prioritetne mjere za sektor GOSPODARENJA ŠUMAMA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelj	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1 C2 C3	M8	Provoditi preventivne mjere zaštite od požara (sukladno Pravilniku o zaštiti šuma od požara NN 26/03) te sanaciju izgorjelih prostora sukladno rezultatima M3 i M4	JVP	MUP, DVD- i, ŠKŽ, UOG, JLS, HŠ, ŠI	DP, ŽP, LP, HŠ, EUMF

Prioritetne mjere za sektor LOVSTVA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M8	Inzistirati na rješavanju problema povećane brojnosti vuka i čaglja	UOG	MK, JLS, LSŠKŽ, OPL GS	DP

Prioritetne mjere za sektor RIBARSTVA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M4	Analiza trenutnog stanja sektora ribarstva (uključujući stanje akvakulture s obzirom na okolišnu prihvatljivost mogućih i postojećih lokacija) i izrada dugoročnog plana razvoja sektora na principima integralnog upravljanja obalnim područjem Županije. Rezultate ugraditi u Prostorni plan ŠKŽ.	UOG, UOPUG	MRRŠVG, MK, MPRRR, ZZJŠKŽ, JUZPU, ZI,	DP, ŽP

					konz.
--	--	--	--	--	-------

Prioritetne mjere za sektor PROMETA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Izgradnju urbanog područja planirati koordinirano sa planiranjem prometnog sustava	JLS	ŽUC, JUZPU, UOPPOR, UOPUG	LP

Prioritetne mjere zaštite od KEMIKALIJA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izraditi Izvješća o sigurnosti (ili Obavijest o malim količinama opasnih tvari u postrojenju) prema zakonskim obvezama za sprječavanje velikih nesreća, uključujući procjenu rizika (vidi mjere Upravljanje rizicima i nesrećama)	JPP	MZOPUG, IZO, UOZOKP, JLS	GS
C1	M2	Poticati postepenu prilagodbu novoj Uredbi REACH koja će za RH stupiti na snagu s ulaskom RH u EU (organizirati edukaciju gospodarskih subjekata)	UOZOKP	JLS, JPP	DP, GS, ŽP
C3	M5	Potaknuti i ubrzati provođenje Uredbe o postupku utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša (NN 148/08), za obveznike prema navedenoj Uredbi na području Županije kako bi, između ostalog, smanjili i korištenje opasnih kemikalija i količine otpadnih kemikalija.	MZOPUG	IZO, UOZOKP, UDUŠKŽ	GS, ŽP, MS

Prioritetne mjere za sektor TURIZMA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	<i>Mjere u pogledu planiranja</i> Utvrđiti prihvatne kapacitete prostora u pogledu konkretnih turističkih aktivnosti na pojedinim područjima te izraditi smjernice za održiv razvoj turizma na nivou Županije.	UOG	UOZOKP, JUZPU, TZŠKŽ, NVU, JUNP, JUPP	ŽP, DP, MS,
C1 C3	M10	<i>Mjere za upravljanje i gospodarenje</i> Povećati opću razinu opremljenosti komunalne i druge infrastrukture u priobalju i na otocima (izgradnja sustava javne odvodnje prema projektu Jadran, Provođenje mjera iz Plana gospodarenja otpada Šibensko-kninske županije, rješenje prometnih zagušenja u sezoni u središtima naselja (veza s mjerama iz poglavlja Gospodarenje vodama, Otpad, Promet)	ŽU, JLS	HV, KP, JPP	DP, ŽP, LP, MS
C1 C3	M11	Osposobljavanje luka nautičkog turizma za prikupljanje otpada i intervencije kod manjih onečišćenja mora, postavljanje eko-tankova i prihvatnih uređaja za otpadne vode s plovila, zbrinjavanje motornih ulja, akumulatora i sl. (veza s mjerama iz poglavlja Gospodarenje vodama, otpad).	GS,	JLS, LK, KP	GS, LP
C1, C3	M13	Identificiranje vrijednih dijelova akvatorija ugroženih sidrenjem nautičara, te postavljanje sustava za sidrenje (tzv. corpo morto) radi izbjegavanje negativnog utjecaja na bentoske zajednice.	ŽU, JLS	JUUZPZPV, JUZPU, UOPPOR, UOPPOR, GS	ŽP, LP, GS

Prioritetne mjere za UPRAVLJANJE KAKVOĆOM ZRAKA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1 C2	M1	U skladu sa zakonskim ovlastima/obavezama, prikupiti rezultate svih recentnih praćenja kakvoće zraka, te osigurati buduću protočnost informacija/podataka. Na osnovu postojećih praćenja kakvoće zraka, emisijskih mjerenja, modeliranja i ekspertne procjene, pripremiti najcjelovitiju moguću informaciju o kakvoći zraka i dati ocjenu kakvoće zraka na cijelom području Županije.	UOZOKP, AZO	JLS, JPP – onečišćivači konz., NVU	ŽP, GS, LP
C1 C2	M2	Uspostaviti informacijski sustav stanja zraka, kao dio Informacijskog sustava okoliša Županije. Informacijski sustav treba na odgovarajući način objediniti i prezentirati informacije dobivene iz svih postojećih mjerenja, uključivo: državnu (buduću) i lokalnu mrežu, mjerenja obavezna prema SUO i drugim propisima, mjerenja posebne namjene i dr. Podaci o kakvoći zraka trebaju biti javno dostupni (minimalno) na web stranici županije (čl 29 Zakon o zaštiti zraka).	AZO, UOZOKP	JLS, JPP – onečišćivači	ŽP, GS, LS
C1 C2	M3	Stalno ažuriranje Registra onečišćavanja okoliša (zrak) kao dijela informacijskog sustava praćenja kakvoće zraka	UOZOKP	IZO, AZO, JLS, JPP, ...	ŽP, DP
C2	M4	Provesti edukaciju obveznika dostave podataka u Registar onečišćavanja kako bi se osigurala pouzdanost i kvaliteta dostavljenih podataka	UOZOKP	JLS, NVU	ŽP, JLS, GS, JPP
C2	M5	Proširiti monitoring uključivši parametre kao što su čestice PM10 i benzen na prometom opterećenim lokacijama (zajednička mjera s prometom). Proširiti županijsku mrežu za praćenje kakvoće zraka na šire područje županije, posebno u dijelovima gdje postoji znatan broj eksploatacijskih polja mineralnih sirovina. Financiranje se može osigurati povećanjem udjela u sufinanciranju troškova praćenja kakvoće zraka na području grada Šibenika od strane grada, kao i sufinanciranjem potrebnih praćenja kakvoće zraka na području ostalih gradova od stane samih gradova.	UOZOKP	svi sudionici koji mjere (JLS, JPP, ...), AZO	ŽP, JLS-LP
C3	M7	Izraditi zakonom propisane dokumente zaštite i poboljšanja kakvoće zraka, uključujući, prvenstveno Plan mjera za smanjivanje onečišćavanja zraka (čl.43.) na području grada Šibenika kojima bi se nastojalo postići I kategoriju zraka na području grada, posebno na lokacijama na kojima je već duži niz godina kakvoća zraka II kategorije (centar grada, Vukovac). PROVODITI usvojene programe / planove, osigurati praćenje njihove provedbe i redovno (godišnje/dvogodišnje) izvještavanje o provedbi, te ih prilagođavati sukladno novim uvjetima / spoznajama	UOZOKP	JLS, JPP, AZO, konz.	LP, GS, ŽP
C3 C4	M9	Ubrzati postojeće postupke sanacije, prema svim prihvaćenim svjetskim standardima, a koji mogu utjecati na kvalitetu zraka (bivši TEF, TLM-elektroliza, te IVANAL u Lozovcu – još nije započeta sanacija). Ubrzati s uspostavom sustava gospodarenja otpadom (sanacija postojećih odlagališta, posebno divljih, uspostava ŽCGO Bikarac) te uspostavom sustava javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje	JLS	MZOPUG, UOG, UOZOKP, KP, ŽCGO, konz.	GS, ŽP, LP, FZOEU, MS, HV
C4 C5	M11	Poticanje uvođenja čistih tehnologija (NRT – Najbolja raspoloživa tehnika ili BAT - Best available technology) kod glavnih onečišćivača, i kod svih gdje postoji mogućnost unapređenja stanja, posebno kad postoje i pritužbe. Moguće mjere uključuju inspeksijski nadzor, subvencioniranje, kreditiranje i dr. Proširiti inicijativu uvođenjem standarda ISO 14001.	UOZOKP	IZO, JLS, JPP, konz.	GS, ŽP, FZOEU

Prioritetne mjere u vezi s KLIMATSKIM PROMJENAMA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Smanjivanje emisija CO ₂ iz sektora prometa poticanjem korištenja biodizela, UNP-a i prirodnog plina (u javnom prijevozu, a potom i turizmu – iako UNP i prirodni plin nisu obnovljivi izvori, njihovim izgaranjem oslobađa se manja količina CO ₂ u odnosu na fosilna goriva), poticanjem pješaćenja te korištenja bicikla i javnog prijevoza u gradskom prometu, te željeznice u međugradskom prometu.	UOG, JLS	UOZOKP, KP, NVU, ZI, ...	ŽP, FZOE U, LP, GS

C1	M2	Podizanje energetske učinkovitosti u kućanstvima, industriji, zgradarstvu (vidi mjere u poglavlju o energetici)	MZOPUG UOG	JPP, građani, JLS, ...	ŽP, FZOE U, LP, GS
C1	M3	Povećanje udjela obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane, biomasa, sunce, biogorivo, ...) (vidi mjere u poglavlju o energetici)	UOG	JPP, HŠ, zadruga, JLS, ...	ŽP, MS, FZOE U, LP, GS

Prioritetne mjere za UPRAVLJANJE VODAMA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Sudjelovati u izradi relevantnih dokumenata vodnog gospodarstva za područje Županije – u prvom redu Plan upravljanja vodnim područjem te Programima izgradnje i održavanja objekata komunalne infrastrukture (sukladno propisima o komunalnom gospodarstvu). Provesti izmjene i dopune Programa u skladu s Planom upravljanja vodnim područjem jednom kada on bude izrađen.	HV-VGO Split	UOZOKP, JLS, JPP, NVU	HV, ŽP, JLS
C1	M3	Povezati se na informacijski sustav AZO kako bi podaci o kakvoći površinskih i podzemnih voda na razini županije bili dostupni županiji i jedinicama lokalne samouprave, te javnosti na web stranicama Županije (barem jednom godišnje)	AZO	UOZOKP, HV	ŽP, HV
C1 C2	M6	Ispitati stanje vodovodne mreže, sanirati oštećenja i dotrajale dijelove mreže (tamo gdje već nije provedeno) kako bi se smanjili gubici zahvaćene vode.	JLS	KP, UOZOKP, UOPUG, HV	JLS
C2	M10	Uskladiti postojeće stare odluke o zaštiti izvorišta s novijim Pravilnikom o zonama sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02), te donijeti nove za preostala izvorišta	HV	UOZOKP, JUŽPU, JLS, JPP	HV, ŽP
C2	M11	Sukladno postojećim dokumentima i planovima, ubrzati izgradnju već planiranih sustava odvodnje otpadnih voda te uređaje za pročišćavanje otpadnih voda i pokrenuti nove projekte za izgradnju sustava javne odvodnje.	HV - Jadranski projekt, KP	JLS, UOZOKP, JPP ...	LP, GS, ŽP, HV, MS

Prioritetne mjere zaštite MORA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Ubrzati gradnju i rekonstrukciju podvodnih kanalizacijskih ispusta s prvim stupnjem pročišćavanja na obali	ŽU, LU	MRRŠVG, HV	DP, ŽP, LP

Prioritetne mjere zaštite TLA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Uspostava protuerozijskih mjera. Izrada županijske, a potom i detaljnije karte erozije (rezolucije PPUO/G-a). Izrada / ažuriranje i provođenje programa tehničkih mjera zaštite od negativnog djelovanja voda (npr. uređenje korita bujice, i sl.) i održavanje postojećih sustava (odvodni kanali, i dr). Izrada / ažuriranje i provođenje cjelovitog programa sadnje zaštitnih šuma / trajnih nasada, usklađenog s mjerama i programima drugih sektora značajnih za borbu protiv erozije. Provedba drugih biotehničkih mjera, pogotovo na požarištima ili posebno izloženim i ranjivim površinama tala. uspostava međusektorske suradnje (Hrvatske vode, Hrvatske šume) usklađivanja planova i aktivnosti	ŽU	HV, HŠ	HV, HŠ

C3	M4	Poticati ekološku poljoprivredu (izrada studija izvedivosti pojedinih razvojnih scenarija, uspostava pilot-programa, financijski poticaji, stručna pomoć, izdavanje priručnika, itd.). (Vidi pod temom POLJOPRIVREDA.), kod intenzivne poljoprivrede poticati suvremene prakse kojima je cilj očuvanje kvalitete tla (plodored, efikasnija primjena biotehničkih sredstava, polikultura, i sl.).	UOG	JUZPU, JLS, MPRRR, NVU, HZPSS, Zadruga	ŽP, DP, LP, GS
----	----	--	-----	--	----------------

Prioritetne mjere očuvanja BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelj	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1 C2	M1	Provesti inventarizaciju i kartiranje biološke raznolikosti. Radi se o trajnom projektu, a u prvoj fazi je potrebno usmjeriti inventarizaciju na zaštićena područja, područja predložena za zaštitu te područja Ekološke mreže RH. Također je potrebno usmjeriti inventarizaciju na najugroženije svoje živog svijeta (CR i EN).	JUUZPZPV	DZZP, MK, zainteresir. javnost	DP, ŽP, FZOEU, EUMF
C1 C2 C3	M2	Provesti inventarizaciju invazivnih i stranih vrsta i napraviti akcijske planove suzbijanja negativnih učinaka invazivnih vrsta na očuvanje biološke raznolikosti i smanjenje negativnih učinaka na štete u gospodarstvu.	JUUZPZPV	DZZP MK, zainter. javnost	DP, ŽP, FZOEU, EUMF
C4	M7	Izraditi planove upravljanja s akcijskim planovima zaštite za zaštićena područja i područja Ekološke mreže te drugih ugroženih dijelova biološke raznolikosti. Akcijski planovi trebaju sadržavati i mjere učinka provedbe.	JUUZPZPV	DZZP,	DP, ŽP, FZOEU, EUMF
C8	M12	Sudjelovati u provedbi planova i izgradnji sustava pročišćavanja otpadnih voda i upravljanja otpadom u NP "Krka", NP „Kornati“ i PP „Vransko jezero“.	UOZOKP	HV, PP Vransko jezero, NP Krka, NP Kornati	DP, ŽP, NP Krka, FZOEU

Prioritetne mjere očuvanja KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Inventarizirati sve oblike devastiranih krajobraza (uzrokovanih sektorskim razvojnim tokovima kao što su infrastruktura, iskorištavanje prirodnih resursa, i sl.), te izraditi i provesti projekte krajobrazne sanacije.	UOPUG, JUZPU	JLS, UOG, konz., JPP	ŽP, MS, FZOEU
C1	M4	Spriječiti daljnju uzurpaciju obale izgradnjom, kao i izgradnju na osjetljivim krajobraznim lokacijama - uvalama, vizualno izloženim lokacijama, u užim područjima uz vodotoke, zaštićenim područjima (osobito Vransko jezero), donošenjem i provedbom prostorno-planskih mjera koje u obzir uzimaju krajobrazne kvalitete. Unaprijed odrediti i razviti modele gradnje dopuštene u određenim krajobraznim cjelinama.	ŽU, JLS	JUZPU, UOPUG, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, JLS, konz.	ŽP, LP
C3	M10	Donijeti planove upravljanja za preostala zaštićena područja. U okviru planova upravljanja utvrditi smjernice za zaštitu, očuvanje i upravljanje krajobraznom raznolikošću zaštićenih područja.	JUUZPZPV, JUNP, JUPP	konz.	DP, ŽP
C3	M12	Oснаžiti stručni kadar u nadležnim županijskim tijelima kroz zapošljavanje stručnjaka za problematiku krajobraza.	ŽU	UOPUG, JUZPU, JUUZPZPV, JUNP, JUPP, ...	ŽP

Prioritetne mjere GOSPODARENJA OTPADOM

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C2	M1	Dovršiti izgradnju I faze (osnovna infrastruktura) Centra za gospodarenje otpadom za područje Šibensko – kninske županije na području sadašnjeg odlagališta Bikarac	KP	ŽU, JLS	ŽP, LP, MS, FZOEU DP

C2 – C8	M4	Izraditi ili dovršiti izradu gradskih/općinskih planova gospodarenja otpadom s detaljno razrađenim načinom skupljanja, predobrade ili obrade, lokacijama spremnika, zelenih otoka, reciklažnih dvorišta i drugih elemenata sustava na području JLS	JLS	GS, KP	LP, GS
C1	M31	Razviti promotivne i edukativne mjere o novom sustavu gospodarenja otpadom u Županiji.	ŽU	HGK, MZOPUG, NVU	ŽP, DP, FZOEU
C3 – C7 – C8	M32	Kadrovski ojačati inspekciju zaštite okoliša.	MZOPUG	IZO	DP

Prioritetne mjere zaštite od BUKE

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C4	M5	Postupno rješavati problem buke od prometa u naseljima. Osim definiranja prioriteta mjere uključuju: gradnju zaobilaznica oko mjesta, premještanje prometa izvan stambenih zona, popravak cesta, smanjenje dopuštenih brzina, regulaciju kamionskog prometa, izgradnju zaštitnih zidova uz prometnice, sadnju zaštitnih nasada, ugradnja izostakla na prozorima koja bolje izoliraju stanove izložene prekomjernoj buci, ...	ŽU	JUZPU, UOPUG, MMPI, JLS	DP, ŽP, LP
C4	M6	Rješavati problem buke od pogona u stambenim ili mješovitim zonama (od primjene zaštitnih mjera, do zabrane rada, odnosno dislokacije).	JLS	SI, IZO, JUZPU, UOPUG	GS, JLS

Prioritetne mjere održivog razvoja URBANIH I RURALNIH PODRUČJA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Kroz prostorne planove i dr. razvojne planove, razvijati postojeća, odnosno osnovati nova središta lokalnog razvoja kao uporišta za policentrični razvoj mreže naselja. Pri tome uvažavati kriterije kao što su: racionalno korištenje prostora, optimalna gustoća, komunalna opremljenost, očuvanje prirodnih resursa (mora, tla, voda, šuma, vrijednih područja prirode,...).	ŽU, JLS	JUZPU, UOG, UOZOKP, MZOPUG, NVU, javnost	DP, ŽP, LP
C1, C2	M6	Osigurati kvalitetnu prometnu vezu gradova sa svojom ruralnom okolinom i otocima, radi smanjivanja imigracijskog pritiska na gradove i aktiviranja resursa u ruralnim dijelovima (npr., gradnjom brze ceste Šibenik-Drniš-Knin-BiH, jačanjem željezničke povezanost Šibenika i Knina ukoliko se pokaže opravdanim, osiguranjem kvalitetnog prigradskog prijevoza, dnevnih brodskih linija i dr.).	ŽU	JLS, JPP	ŽP, LP, DP, GS
C1, C2	M7	Spriječiti neracionalno širenje građevinskih zona u područjima pod velikim pritiskom izgradnje (posebno „apartmanizaciju“ obalnog i otočnog područja)	JLS	JUZPU, NVU, UI, GI, javnost	ŽP, LP
C1, C2	M10	Poticati održivi gospodarski razvoj kao preduvjet za demografski opstanak i oživljavanje trenutno depopulirajućih područja (otoci i zaleđe).	UOG, JLS	ŽKS, MGRP, JPP, ...	DP, ŽP, LP, MS, GS
C1, C2, C3	M11	U središnjim naseljima (posebno depopulirajućih područja) osigurati zadovoljavajuću razinu i dostupnost društvene infrastrukture (školstvo, medicinska zaštita, itd.) i poticati razvoj podružnica u ruralnim sredinama. U analizi koristi i troškova, kao protutežu skupljem komunalnom opremanju, uvažiti argument aktiviranja resursa koji bi u protivnom bili nekoristeni.	ŽU, JLS	MZ, MOPŠ	ŽP, LP, DP
C2, C3	M12	U ruralnim prostorima osigurati osnovni infrastrukturni standard (vodoopskrba i odvodnja, el. energija, telekomunikacijska mreža). Gdje je moguće poticati upotrebu obnovljivih izvora energije (bioplin, vjetar, sunce, biomasa,...), tretman otpadnih voda suvremenim, ekološki prihvatljivim tehnologijama izvan sustava javne odvodnje i druge oblike racionalizacije troškova izgradnje infrastrukture.	JLS, HV, UOG	FZOEU, KP, NVU, JUZPU	GS, ŽP, LP
C3, C4	M16	Razminirati minski sumnjiva područja te nastaviti s obnovom ratom zahvaćenih ruralnih područja na način kompleksne obnove, imajući u vidu očuvanje identiteta prostora i stvaranja uvjeta za povratak stanovništva.	MUP, MPRRR	HCR, JLS, ŽU, MZOPUG, MGRP	DP, ŽP, MI, LP, FZOEU

C4	M17	Spriječiti devastaciju očuvanih napuštenih ili zapuštenih kompleksa tradicijske graditeljske baštine. Utvrditi i dosljedno provoditi mjere očuvanja i održivog korištenja	ŽU, JLS	MK, JUZPU, UOG, TZO/G, JPP, NVU...	ŽP, LP, GS, MS
----	-----	---	---------	------------------------------------	----------------

Prioritetne mjere UPRAVLJANJA RIZICIMA I NESREĆAMA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Izraditi popis pravnih i fizičkih osoba koje su obavezne izraditi Izvješća o sigurnosti, odnosno Obavijest o prisutnosti malih količina opasnih tvari.	JLS	PUZS, IZO, GS	ŽP
C1 C2	M3	Kvalitetno identificirati, obraditi i integrirati okolišne rizike kod izrade planova zaštite i spašavanja i vanjskih planova JLS. Osigurati da sve JLS imaju planove zaštite i spašavanja.	JLS	PUZS, IZS, UOZOKP	LP, ŽP
C1	M4	Kvalitetno identificirati, obraditi i integrirati okolišne rizike kod izrade županijskog plana zaštite i spašavanja i vanjskih planova Županije.	JLS	PUZS, IZO, UOZOKP	ŽP

Prioritetne mjere u vezi sa ZAKONSKOM REGULATIVOM

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Trajna edukacija vezana uz postojeće zakone, planove i programe u vezi s problematikom okoliša. Organizacija povremenih tematskih sastanaka / seminara / radionica za predstavnike Županije, njenih JLS i predstavnika gospodarstava.	ŽU	Županijski upravni odjeli, JLS, IZO, JPP	ŽP, LP, GS,...
C2	M2	Identifikacija ograničenja postojećeg zakonskog okvira i definiranje mogućih rješenja za nezadovoljavajuću situaciju (kao sastavni dio aktivnosti rješavanja uočenih okolišnih problema). Navedeno provoditi na tematskim sastancima pod M1.	ŽU	Županijski upravni odjeli, JLS, IZO, JPP	ŽP, LP, GS,...
C2	M3	Praćenje (monitoring) uspješnosti provedbe usvojenih i pokrenutih, planova i programa, s ciljem ustanovljenja ima li njihovo izvršavanje očekivane rezultate, a ako nema, utvrditi uzroke i preporučiti preinake. Navedenu aktivnost također provoditi na tematskim sastancima pod M1.	ŽU	Županijski upravni odjeli, IZO, JLS, JPP	ŽP, LP, GS,...

Prioritetne mjere u vezi s PRAĆENJEM STANJA I INFORMACIJSKIM SUSTAVOM ZAŠTITE OKOLIŠA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Utvrditi izvore značajnih podataka, uključena tijela i institucije, postojeće planove, tehničku opremljenost uključenih institucija; izraditi baze podataka s popisom izvora i tijekova podataka i informacija, postizanje dogovora oko korištenja podataka, integracija podataka.	UOZOKP	ŽU, AZO, JLS, institucije koje mjere,...	ŽP
C2	M3	Edukacija svih uključenih u izradu informacijskog sustava, od obveznika, preko nositelja do korisnika tih informacija kroz radionice, seminare...	UOZOKP, AZO	ZJZŠKŽ	ŽP, LS, DP

Prioritetne mjere u vezi s INTEGRACIJOM ZNANOSTI U ZAŠTITU OKOLIŠA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Utvrdjivanje problema i problemskih područja u kojima postoji mogućnost suradnje. Određivanje tema različite razine složenosti. Preporuka: raspisati redovni (npr. godišnji) natječaj za prijedloge primijenjeno - istraživačkih projekata.	ŽU	ZI, JPP, JLS, konz.....	ŽP, LP, DP, MS, GS
C1	M2	Izrada konkretnih projektnih zadataka, s naznačenim ciljevima, očekivanim rezultatima i koristima od projekta.	ŽU	JLS, JPP	ŽP, LP, GS
C1	M3	Provedba najzanimljivijih projekata.	ŽU	ZI	ŽP, DP, GS, MS

Prioritetne mjere u vezi s INTEGRACIJOM ZAŠTITE OKOLIŠA U DRUGE SEKTORE

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Što dosljednije implementirati smjernice s viših razina (održivi razvoj kao cilj i princip, itd.) na planove lokalne i niže razine. Provoditi informiranje / educiranje sudionika procesa prostornog planiranja u vezi s postojećim trendovima u ovoj praksi (praksi prostornog planiranja kao dijela procesa integralnog planiranja), posebno na lokalnoj razini – u prvom redu prezentacijama i radionicama (najbolje kao prijenos znanja kroz suradnju s nadležnim stručnjacima u JUZPU, UOZOKP, UOPUG te konzultantima). Pri tome poticati široku participaciju - stručne i šire javnosti. Planiranje temeljiti na što kvalitetnijim podatkovnim podlogama i što jasnijim kriterijima.	ŽU, JUZPU	JUZPU, UOZOKP, UOPUG, JLS izrađivači planova, NVU, mediji, konz.	ŽP
C2	M3	Provoditi SPUO za planove i programe iz sektora/područja koji su propisani Zakonom o zaštiti okoliša NN 110/07.	ŽU	UOZOKP, UOPUG, i dr. konz., javnost, NVU	ŽP

Prioritetne mjere u vezi s UNAPREĐENJEM SENZIBILIZIRANOSTI, INFORMIRANOSTI I UKLJUČENOSTI JAVNOSTI U PROCES ODLUČIVANJA u zaštiti okoliša

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Redovito i ažurno objavljivati informacije s područja zaštite okoliša (pozivi na javne rasprave o SUO, prijedlozima prostornih planova, obavijesti o „eko-akcijama“, javnim tribinama, i sličnim aktualnim aktivnostima s područja zaštite okoliša) putem medija - službenih internetskih stranica JLS i Županije, lokalnog tiska, radija.	ŽU, JLS	UOZOKP, UOPUG, JUZPU, NVU, mediji	ŽP, LP
C1	M2	Na službenim internetskim stranicama županije i JLS objaviti prostorne planove.	ŽU, JLS	UOPUG, JUZPU	ŽP, LP
C1	M3	Uspostaviti službene internetske stranice za Općine Biskupija, Ervenik, Kistanje, Promina i Unešić te objavljivati informacije o zaštiti okoliša od interesa za javnost.	JLS	KP, ZZJZŠKŽ, i dr., Konz.	LP
C1	M4	U svim JLS, u kojima to još nije učinjeno (Murter-Kornati, Promina, Rogoznica, Ružić, Unešić, Tisno), imenovati službenika za informiranje i ustrojiti katalog informacija.	JLS		LP
C1	M5	Na internetskim stranicama, kao zasebnu kategoriju uvesti Katalog informacija s navedenim osnovnim informacijama o pravu javnosti na pristup informacijama, kontaktom imenovanog službenika za informiranje, zbirkom podataka s kojima JLS ili županija raspolaže, te priloženim obrascem zahtjeva za pristup informacijama.	ŽU, JLS		ŽP, LP

Prioritetne mjere u vezi s ODGOJEM, EDUKACIJOM I RAZVIJANJEM SVIJEŠTI O ZAŠTITI OKOLIŠA

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M3	Sufinanciranje stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnog kadra, s ciljem osposobljavanja za pokretanje odgojno-obrazovnih sadržaja iz područja okoliša i održivog razvoja.	UOPZKŠ	UOZOKP, JLS, škole, NVU, konz.	ŽP, LP, MS

Prioritetne mjere u vezi s EKONOMSKIM INSTRUMENTIMA I FINANCIRANJEM

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M2	Osposobljavati kadar i jačati kapacitete za identificiranje, planiranje, pripremu i provedbu velikih investicijskih projekata u sektoru zaštite okoliša i komunalne infrastrukture, koji bi se financirali putem međunarodnih fondova, posebno iz EU.	UOZOKP, MZOPUG	RRA ŠKŽ, UOG, NVU	ŽP, LP
C1	M3	Analizirati mogućnost korištenja svojih zakonskih ovlasti – naknada za zaštitu okoliša koju propisuje jedinica lokalne samouprave za svoje područje, cijene komunalnih usluga – za financiranje rješenja postojećih problema okoliša, naročito onih skupljih.	JLS	UOZOKP, UOG, HV, RCGO	ŽP, LP

Prioritetne mjere u vezi s INSPEKCIJSKIM NADZOROM

Cilj	Mjere za ostvarivanje ciljeva	Nositelji	Sudionici	Mogući izvori financ.	
C1	M1	Osigurati dovoljan broj inspektora za djelotvorno obavljanje nadzora na području Županije te njihovu adekvatnu tehničku opremljenost	VRH	MZOPU, MK, MRRŠV, MMPI, MGRP i dr.	DP
C1	M2	Sustavno educirati inspektore zaštite okoliša o obvezama koje proizlaze iz primjene EU regulative	MZOPUG	AZO	DP

7 IZVORI

1. Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02)
2. Prostorni plan Šibensko-kninske županije (Službeni vjesnik ŠKŽ 11/02, 10/05 i 03/06)
3. Strategija održivog razvitka RH (NN 30/09)
4. Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NN 143/08)
5. Plan gospodarenja otpadom Šibensko-kninske županije za razdoblje 2007.- 2015., 2006.
6. Strategija gospodarenja otpadom RH (NN 130/05)
7. Plan intervencija Šibensko-kninske županije, APO 2006.
8. Strategija energetskog razvitka RH (NN 130/09)
9. Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010.godine - finalna verzija, MT, 2003.
10. Državni plan za zaštitu voda (NN 8/99)
11. Strategija upravljanja vodama RH (NN 91/08)
12. Plan zaštite i poboljšanja kakvoće zraka u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2008. do 2011. godine (NN 61/08)
13. Nacionalna strategija kemijske sigurnosti (NN 143/08)
14. Odluka o prihvaćanju Stockholmske konvencije o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (NN 145/08)
15. Odluka o prihvaćanju Plana smanjivanja emisija sumporovog dioksida, dušikovih oksida i krutih čestica kod velikih uređaja za loženje i plinskih turbina na području Republike Hrvatske (NN 151/08)